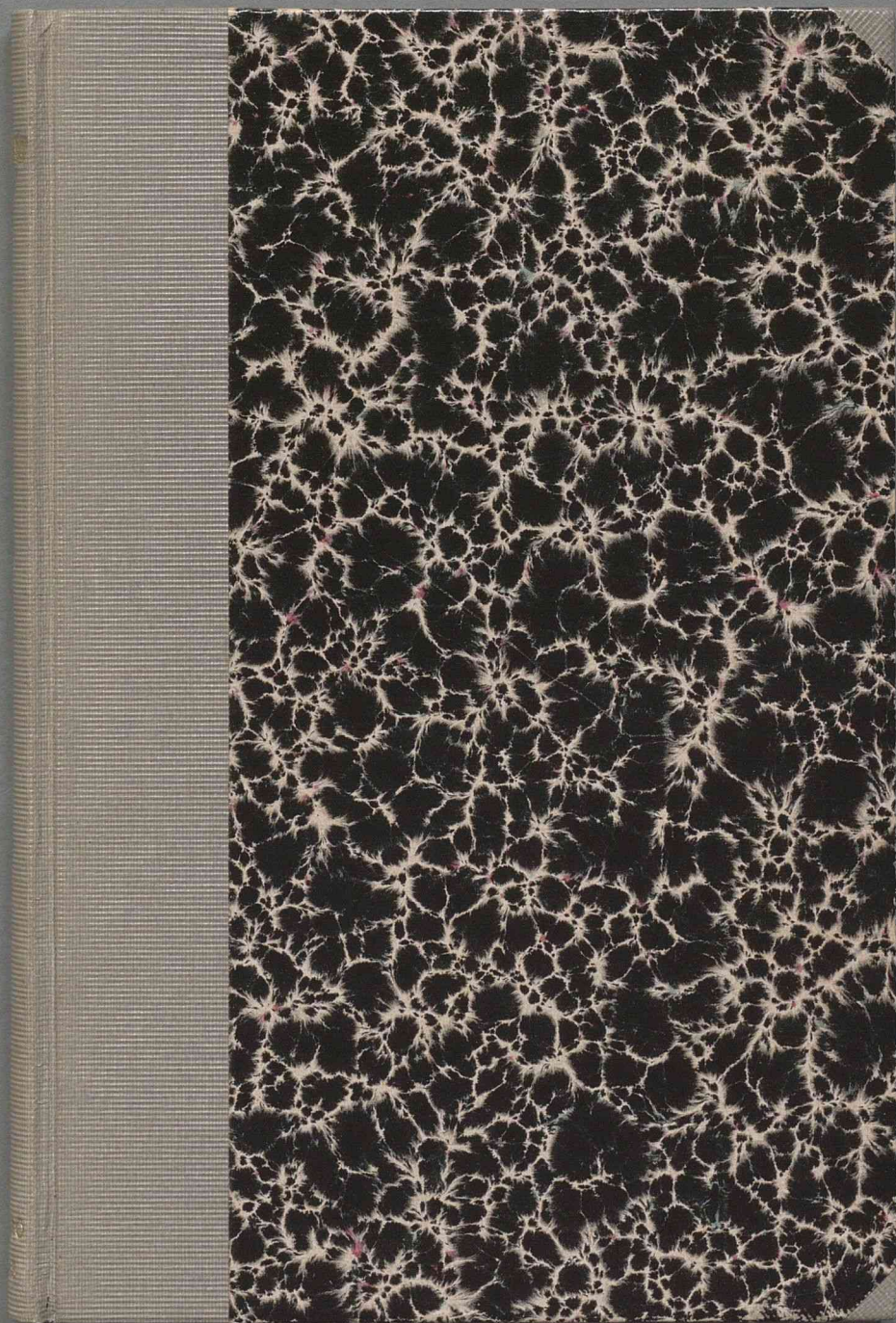
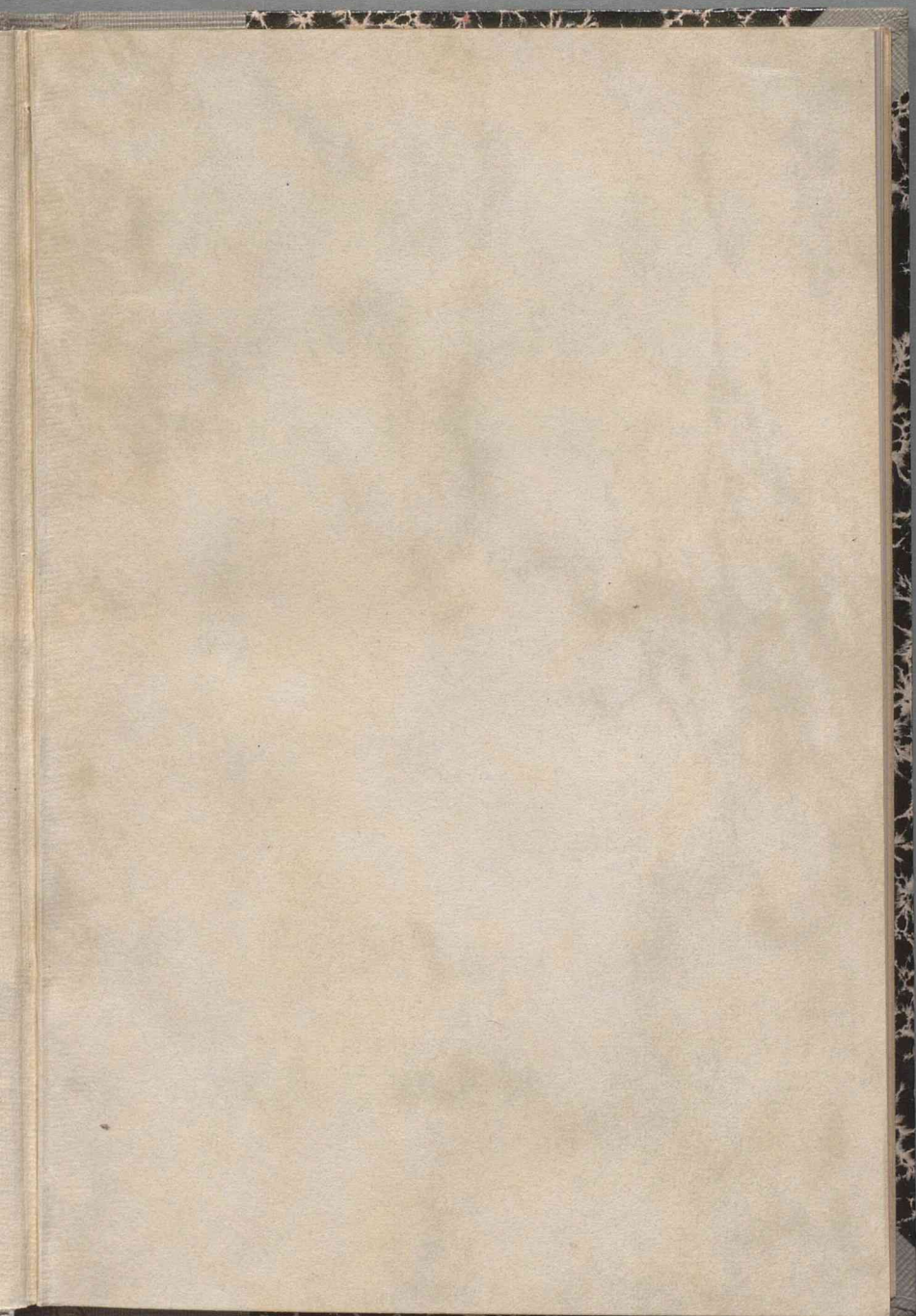
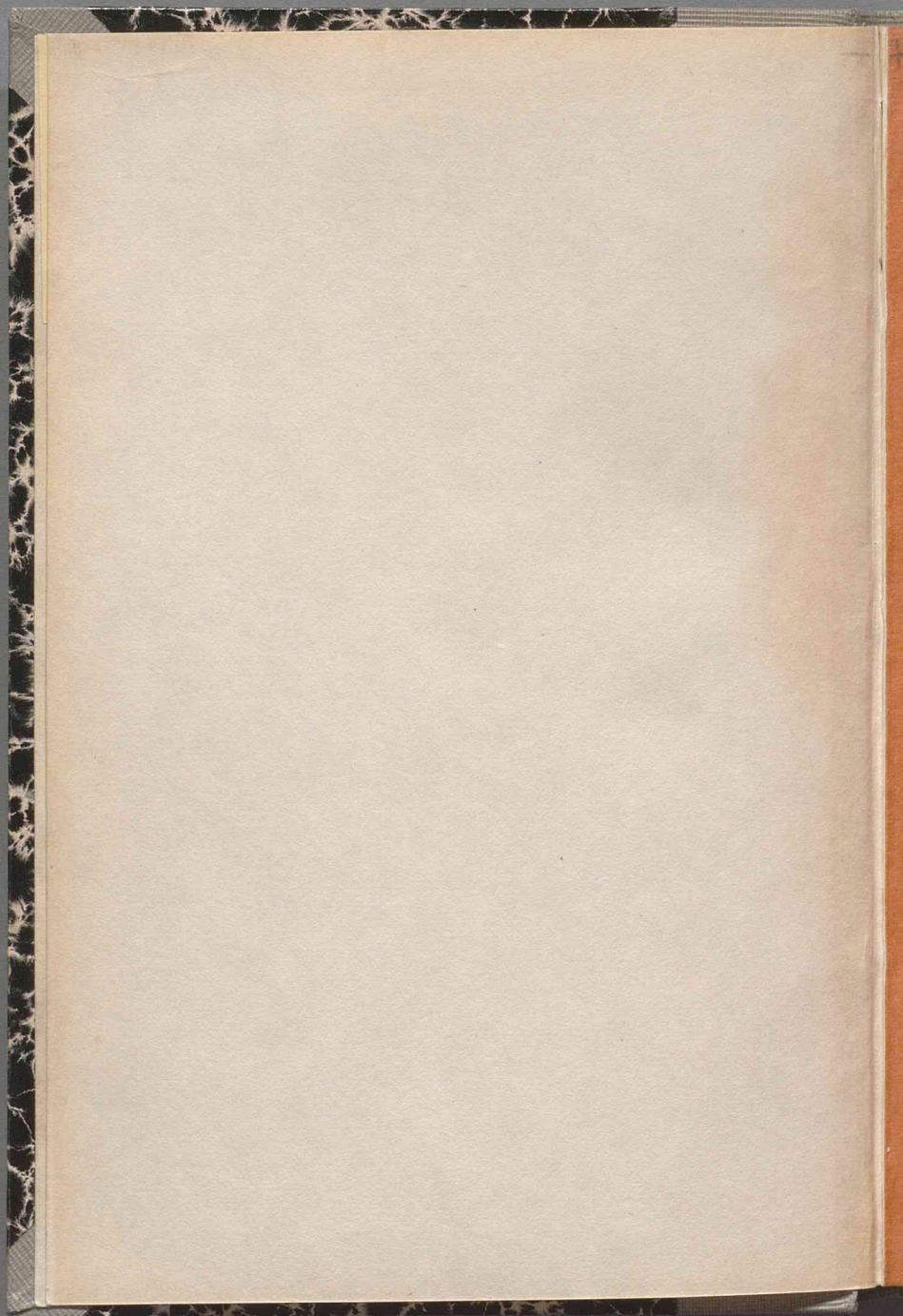

Kungl. Biblioteket
STOCKHOLM

Krigs-
Alm.

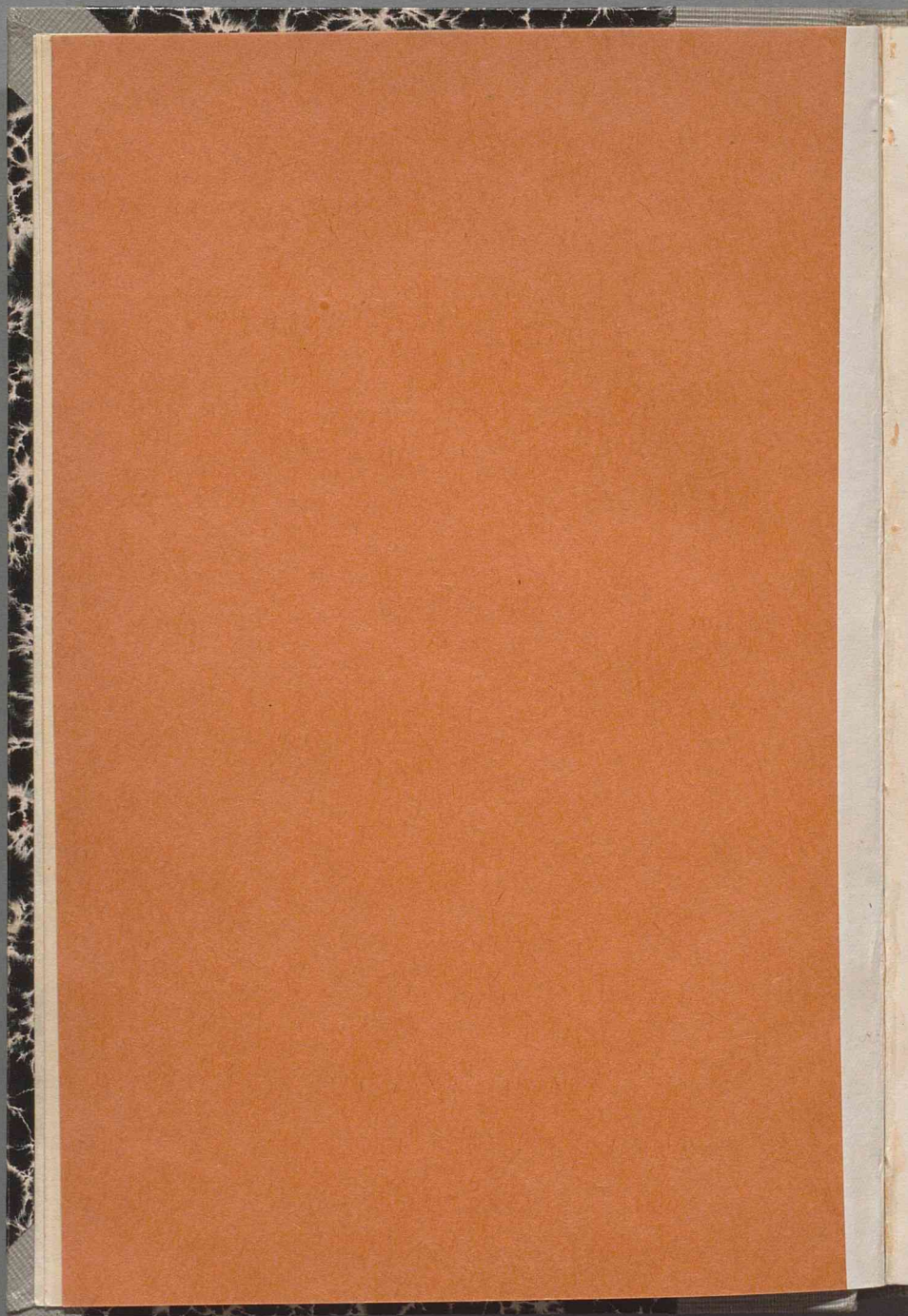

*Stigrods
Hlm.*

**PARTISANKRIG
I SNÖ, SKOG
OCH BERG**

AXEL GYLLENKROK

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

PARTISANKRIG I SNÖ, SKOG OCH BERG

AXEL GYLLENKROK

PARTISANKRIG
I SNÖ, SKOG
OCH BERG

AXEL GYLLENKROK

38089

Malmö, C. A. Andersson & C:o boktr., 1945.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

	Sid
Förord	5

Partisankrig i allmänhet.

1. Partisankrig och förutsättningarna härför ..	7
2. Allmänna synpunkter för partisanförbandens verksamhet	11
3. Partisanförbandens sammansättning, organisation, beväpning och utrustning	15
4. Partisanförbandens olika företag	19
5. Terrängens användande under förflyttning, spaning och strid	37
6. Elden	40
7. Hur utbilda sig	42

Partisankrig vintertid och i berg.

8. Allmänna synpunkter beträffande krigföring vintertid. Partisankrigföringens betydelse vintertid	45
9. Taktiskt exempel	47
10. Bergskrig	89
11. Partisankrig i berg	100
12. Några anvisningar beträffande bevarandet av truppens kondition och stridsduglighet vid krigföring vintertid och i berg	102
13. Utrustning vid krigföring vintertid i skogs- och bergs-(fjäll-)terräng	106
14. Orientering	115
15. Vissa sifferuppgifter m m	123
16. Första förband, sårskador, stillande av blödningar	125
Skisser till 9. Taktiskt exempel.	

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

254

2

Parasiter i allmänhet

1	Parasiter i och för parasiterna	2
2	Allmänna synpunkter för parasiterna	11
3	Parasiternas sammanställning	12
4	Parasiternas betydelse och utbredning	19
5	Parasiternas betydelse under förhållanden	37
6	Parasiternas betydelse under förhållanden	40
7	Parasiternas betydelse under förhållanden	42

Parasiter i vinterid och i berg

8	Allmänna synpunkter beträffande vintern	43
9	Taktiskt exempel	47
10	Bergskrig	89
11	Parasiter i berg	100
12	Några anmärkningar beträffande vintern	102
13	Utröstning vid vintern i skogen	106
14	Orientering	113
15	Vissa siffror i m	123
16	Första förband, särskild, ställande av blod	125
17	Slutet till 9. Taktiskt exempel	125

FÖRORD

I ordet "*Partisankrig*" har här inrymts all verksamhet i skadande, hindrande och störande syfte, vilken utföres av småstyrkor — vare sig nu dessa tillhöra truppförbanden eller hemvärnet, eller om de bestå av särskilt organiserade partisanförband.

Den första upplagan av denna bok utkom på eftervintern 1943; den andra på sommaren samma år. Ingendera av dem avhandlar partisankrigsföring under *vinterförhållanden* eller i *bergsterräng* utan endast partisan- eller gerillakrig i allmänhet.

För att avhjälpa bristen utges nu denna upplaga. Dess första del omfattar partisankrig i allmänhet; dess andra del partisankrig vintertid, samt i berg. Innan denna senare läses, bör den förra — såsom grundläggande — göras till föremål för studium.

Avsikten med det *taktiska exemplet* i bokens andra del är dels att mera levande åskådliggöra de förhållanden och framskärpa det sätt på vilket de små förbanden arbeta under partisan- eller gerillakrig vintertid, dels att utgöra en framställning i allmänhet i taktiskt tänkande och handlande. De principer och metoder som där framdragas gälla icke endast plutonen och dess underavdelningar utan även större enheter. Bakom varje mening, fras eller ord i exemplet ligger en bestämd tankegång eller avsikt, för vilken i åtskilliga fall ingen redogörelse lämnats. Skälen härtill äro två: dels för att tvinga den intresserade läsaren till eftertanke, dels för att spara utrymme. Ett studium av avhandlingar av denna art bör ske med kritisk blick och med kritiskt sinne. På detta lär man sig. För övrigt kan ett problem — taktiskt eller av annat slag — ofta lösas på flera olika sätt. Intet är så bra, så att det ej kan göras bättre.

Gränstrakterna i vårt lands västra och nordligaste delar utgöras av bergsterräng. Att i en bok som denna förbigå *bergskrig* — just den form av krigföring där partisankriget kan drivas till högsta fulländning och effektivitet — har icke syntts lämpligt eller försvarbart. Hos oss har krigföring i bergsterräng — såväl med större styrkor som med mindre — icke i erforderlig grad beaktats. Detta utgör även ett skäl varför de större enheternas uppträdande i bergsterräng behandlats så pass ingående som här har skett — trots att detta icke framgår av bokens titel. Lika nödvändigt som det är för de större enheterna och dessas befälhavare att känna till partisantaktiken för att kunna möta och skydda sig mot partisanföretagen, lika nödvändigt är det för de små enheterna att besitta en viss kännedom om de större enheternas taktik, på det att *partisankrigsföringen redan från början skall kunna förlänas högsta grad av effektivitet*. Om så icke är fallet, kunna de små enheterna icke veta *var, när och hur* de skola sätta in sina dolkstötar — så förlustbringande och smärtsamt som möjligt för fienden, så riskfritt som möjligt för dem själva.

Utrustningsfrågan — liksom underhållstjänsten — har här upprepade gånger särskilt betonats. Detta kan icke ske nog ofta. Vid krigföring under dessa svåra förhållanden är *utrustningen* en fråga om liv och död för individerna, och för egna insatta krafter — eller för egen armé — en fråga om seger eller nederlag.

December 1944.

PARTISANKRIG I ALLMÄNHET

1.

Partisankrig och förutsättningarna härför.

Partisankrig är ett synnerligen värdefullt — ja ofta nödvändigt — komplement till de större enheternas operationer och strid.

Partisankrigsföring benämnes även gerilla, lilla kriget, partigångarkrig eller det fria kriget.

Genom partisankriget åsyftas en successiv förnötning, ett sönderfrätande av fiendens moraliska och materiella kraft. Detta sker genom att små, mycket lättrorliga enheter och patruller på alla upptänkliga sätt hindra, försvåra och störa hans verksamhet: genom ofta återkommande plötsliga överfall, genom att ideligen tillfoga fienden förluster, genom skadegörelse på materiel m m. Härigenom försättes motståndaren i ett permanent tillstånd av osäkerhet och oro. Hans nerver förslites, hans vilja undergräves, hans rörelseförmåga och aktivitet minskas och hans krigsföring förlamas.

Partisankrigsföringen kan direkt eller indirekt anknytas till de större truppförbandens operationer. Den kan även utföras fristående från dessa.

De företag som ingå i partisankriget kunna utföras av därtill särskilt avdelade truppförband, av enheter som av en eller annan anledning blivit skilda från sitt högre förband, av söndersprängda men sedan (delvis) återsamlade enheter, av hemvärn samt av för partisankrig särskilt sammansatta mindre enheter och patruller.

Lämnar den egna civilbefolkningen partisanförbanden stöd och hjälp, underlättas verksamheten och höjes effekten i hög grad.

Företagen riktas huvudsakligast mot fiendens känsligaste och sårbaraste delar eller punkter: mot hans förbindelser bakåt och anstalter längs dessa; mot hans rygg och flanker (även mot hans front); mot isolerade fientliga styrkor; mot mindre avdelningar vilka på grund av sina uppdrag — spaning, rekognosering, förbindelse m m — uppträda skilda från respektive förband. Genom skadegörelse av olika slag (sabotage) och genom anfallsföretag försvåras fiendens ersättningstjänst — ammunition, bensin, livsmedel samt materiel av olika slag. Förläggandet av hans trupper försvåras, förläggningsmöjligheter reduceras — fienden berövas vila och utsättes för köld och väta, vilket senare särskilt är att iakttaga under svåra klimatiska förhållanden och inom glest befolkade områden. Genom förstörelse av eller skadegörelse på broar, järnvägar, vägar, kraftledningar, elektriska förbindelser o s v försvåras eller omöjliggöres truppförflyttningar, ävenså truppförbandens ledande.

Den nutida starkt offensiva krigföringen — operationer och stridsförfaranden — gynnar partiskriget. Den *inbjuder direkt* till denna form av krigföring.¹⁾

Vittgående och djärva anfallsoperationer skapar långa och sårbara förbindelselinjer.

Offensiva operationer, utsträckta över stora områden — särskilt då anfallsstyrkornas numerär icke står i proportion till ytvidden — föranleder att angriparens olika styrkor blir isolerade från varandra samt att markförbindelserna dem emellan blir svåra att upprätthålla, och framförallt att skydda.

Anfalles eller störes isolerade avdelningar från alla riktningar, tvingas de att skydda sig i alla riktningar. Kraften rinner bort, kraften i huvudriktningen minskas, och den allmänna rörelseförmågan avtar.

¹⁾ Givetvis utan åsidosättande av andra former och metoder för krigets förande och utan att nedsätta effektiviteten i dessa.

Genom att "fronterna" icke bli sammanhängande och "ockupationen" icke kan göras fullständig eller effektiv, öppnas otaliga kanaler för partisanförbanden. Dessutom kan angriparen aldrig ernå en fullständig kontroll över civilbefolkningen i de besatta områdena. Ty moderna styrkor avancera ofta så fort, att det är omöjligt att draga en bestämd gräns mellan "ockupation" och "framryckning".

Även vid fiendens bortdrivande från ett av denne ockuperat område har partisankrigsföringen den största betydelse.

De större truppheternas operationer och strid, partisanförbandens företag, sabotagegruppernas verksamhet och civilbefolkningens understödjande medverkan skola härvid inriktas mot ett och samma mål: fiendens hastiga tillintetgörande och bortdrivande.

Härvid samverkas mellan truppheter och partisanförband, mellan dessa senare och sabotagegrupper o s v. Partisanenheter och sabotörer kunna även arbeta var och en för sig, men målet måste stå klart för alla, fiendens verksamhet försvåras och egen underlättas.

Terräng och geografiska förhållanden m m.

Skogbetäckta, bergiga och glest bebyggda områden äro väl ägnade för partisankrig. Sjöar och vattendrag bilda ofta barriärer för de stora och tunga förbanden; för numerärt svaga och lätttrörliga enheter utgöra de inga hinder, men däremot vanligen värdefulla skydd. Tack vare nu nämnda förhållanden ges stora möjligheter för partisanförbanden att hålla sig dolda, att uppträda överraskande och att efter utfört arbete raskt försvinna.

Kommunikationsleder — vägar och järnvägar, även som telefon- och kraftlinjer — som på långa sträckor löpa fram genom skogar eller oländig eller glest bebyggd terräng äro svåra att effektivt bevaka och skydda. Möjligheterna att avbryta förbindelserna och

att överraskande anfalla (tillintetgöra) truppkolonner, transporter samt fientliga mindre avdelningar äro därför stora.

Vintern — med mörker, köld, snö och blåst — är en god bundsförvant.

Den militära utbildningen (förberedelsen) för företag tillhörande partisankriget.

Praktiskt taget har företag tillhörande eller sammanhängande med partisankrig icke övats inom vår armé sedan decenniet närmast efter Boer-krigets slut. Undantagen bekräfta regeln. Och dessa undantag har kommit till utförande huvudsakligast i samband med vintertjänst och skidlöpardetachementens taktik.

En genomtänkt och god infanteriutbildning — krigsmässig och utan gluggar — skänker en fast grund och utgör en mycket god förberedelse för de flesta av partisankrigets företag:

omsorgsfull utbildning i bevakningstjänst;
skickligt bedrivna och ofta återkommande övningar i spaning;

metodisk utbildning och ofta förekommande övningar i mörker;

klok terrängutbildning!

noggrann skjututbildning;

klok och noggrann eldstridsutbildning;

övningar i snabba förflyttningar terrängledes med grupper, plutoner och kompanier samt överraskande anfall (eldöverfall) mot marscherande kolonner och mot trupper i förläggning.

Kom ihåg att en stor *stad med stenhus* endast kan betvingas av mycket starka militära krafter — för så vitt försvaret skötes rätt. Fiendens flyg kan icke ockupera, endast rasera — och detta räcker icke. Hans markstridskrafter kunna tillfogas mycket stora

förluster — kanske nötas ut — under kampen från hus till hus, från kvarter till kvarter. Anfallsarbetet genom en väl försvarad stad förorsakar angripanden oerhörda offer i förhållande till terrängvinsten.

Kom vidare ihåg att ett *vidsträckt land med stora skogsområden* och *svårtillgänglig terräng* icke kan helt ockuperas eller i längden hållas besatt, så länge folket besitter motståndsvilja och krigisk anda.

Och kom till sist ihåg att ovanstående gäller även mot en *krigsvan* motståndare. Dennes i krig förvärvade rutin och skicklighet och eventuella förmåga att under *avgränsade tidsperioder* modigt och kallt se döden i ögonen är en bestämd trumf mot den icke krigsvane. Men det ideliga störandet och oroandet, den dag och natt lurande faran och döden, som han *icke ser*, men som han *ständigt känner*, och som anmäler sig, just då den är som minst väntad, bryter även den krigsvanes nerver och motståndskraft. Partisankriget rycker honom ur *hans* miljö — den miljö där han är mera hemmastadd, det regelmässiga eller ordnade slaget — och ställer honom inför något nytt.

Gentemot fienden bör utnyttjas alla de medel och fördelar som omständigheterna och naturen erbjuda. Alltså även partisankriget.

2.

Allmänna synpunkter för partisanförbandens verksamhet.

Det karakteristiska för partisanförbandens verksamhet är:

osynlighet samt hemlighållande av företagen; försiktighet och metodik vid förberedelsen; djärvhet men på samma gång kallt huvud vid utförandet; god kännedom om terräng och övriga förhållanden samt omsorgsfulla förberedelser stärker självkänslan, ökar modet och stegrar djärvheten; rörlighet och snabbhet.

Allt detta tillsammans möjliggör ett överraskande uppträdande. Överraskningen är *A och O*, och måste så vara, ty den andres styrka ligger vanligen i numerären och ofta även i beväpningen — men denna styrka skall han icke kunna eller icke hinna utnyttja.

Partisankriget karakteriseras vidare av försåt, bakåll samt knep av alla slag.

Verksamheten får icke under för lång tid bindas till samma plats eller inom ett alltför begränsat område. Rörlighet och omväxling!

Partisanförbanden skola vara på en gång "överallt och ingenstans".

I regel är den mörka delen av dygnet bäst för förberedande av företagen och för intagande av utgångsläge — ofta även för deras genomförande. "Dåligt väder" — dimma, regn, snöfall, storm — är bra väder för partisanförbanden.

De opererande partisanstyrkorna växla i allmänhet mellan storleken av en patrull (grupp) och en pluton. Stundom kunna de göras avsevärt större.

I varje läge, vid varje företag, bör den insatta styrkan och dess sammansättning rättas efter uppgiftens art och personalens kvalifikationer.

Vissa uppgifter lösas bäst — eller kunna endast lösas — av några man; ibland bäst av en ensam.

Ett kamratligt och förtroendefullt förhållande skall råda mellan chef(er) och underlydande. Men: *disciplin och ovillkorlig lydnad för den som har befälet.*

Av civilbefolkningen skall *pålitliga* och *lämpliga* personer användas för införskaffande av underrättelser om fienden m m, för befordrande av meddelanden samt då så är lämpligt även för arbetet i övrigt. Ett gott förhållande bör därför vara rådande mellan civilbefolkningen och partisanförbanden. *Allt bör göras för att befordra detta. Men icke prata ett ord för mycket; icke röja något av den egna verksamheten m m.* Förbindelser böra särskilt knytas med polis, postbud, telegrafpersonal, järnvägspersonal, skogvaktare, chaufförer, utkörare, bud, cafépersonal o s v; alltså med folk som känner till terräng, vägar, personer och förhållanden — men *pålitligt* folk.

Tyngdpunkten av verksamheten blir ofta förlagd bakom eller mellan fientliga styrkor. Företagen riktas mot fiendens förbindelser och anstalter längs dessa, mot hans rygg och flanker — ävenså mot hans front — samt mot mindre enheter som utföra ersättnings-tjänst, upprätthålla förbindelse och utföra spaning m m.

Endast nödsakade härtill böra partisanförbanden inlåta sig i långvarig och förlustbringande strid mot fiendens trupper. Ty dessa senare äro vanligen överlägsna i antal, i beväpning och reguljärt stridsförfarande.

Verksamhet i av fienden besatt (kontrollerat) område nödvändiggör ofta att arbetet utföres i små patruller eller av enskilda.

Ett grundvillkor för framgång är kännedom om olika förhållanden inom vederbörligt område och framförallt om *terrängen*. Man bör hitta i den som i sin egen ficka — natt och dag. *Varje tillfälle att förbättra terrängkännedomen skall utnyttjas.* Skogvaktare, jägare, hemvärn kunna lämna upplysningar om terrängen.

Tag endast lämpliga personer till *vägvisare* och håll öga på dem hela tiden. Finnes den minsta misstanke mot dem, kvarhåll dem tills företaget är slutfört.

Förläggning (gömsälle) utses på en för fienden svårtillgänglig plats; för markspaning mycket svår, för flygspaning omöjlig att upptäcka. Förläggningsplats(er) i reserv bör om möjligt vara utsedd(a), samt anstalter vidtagna för snabbt uppbrott. Man vet aldrig, när man plötsligt måste ge sig iväg.

Försiktighet med eld; undvik rök; intet buller.

Bevakning — helst dubbelpost(er) — på lämplig(a) plats(er).

Snabbt och säkert — men för fienden omärkligt — signalsystem.

Omsorgsfull maskering. Undvik all insyn från luften.

Ingen tillåtes att avlägsna sig annat än i tjänstearbete.

Lämpliga gömställen för vapen, ammunition, materiel och förnödenheter bör i förväg vara rekognoserade.

Utgångspunkt för företag kan ibland sammanfalla med förläggningsplatsen. Ibland måste särskild utgångspunkt väljas och intagas. Även denna väl dold. Stor försiktighet.

Förberedelser för företag skola träffas med hemlighet och noggrannhet. *Inga som helst upplysningar till ovidkommande.* I detalj uppgjord plan för företaget, grundad på inkomna underrättelser om fienden m m samt på ett *omsorgsfullt studium av terrängen*. Varje deltagare i ett företag bör vara väl insatt i planen och om möjligt även förhandsorienterad i terrängen.

I *planen* skall ingå:

förflyttning till utgångspunkten;

förhållande därstädes samt förberedelser av olika slag (alla roller om möjligt fördelade på förhand);

företagets genomförande, så långt detta i förväg går att fixera (alla roller om möjligt fördelade på förhand); ävensom olika tänkbara alternativ av det vidare händelseförloppet genomgångna, så att envar vet, vad han skall göra och ej står handfallen eller "spelar mot laget";

reträttväg(ar) och sättet för reträttens utförande; återsamlingspunkt(er).

Vid förläggningsplats, utgångspunkt, förflyttningar o s v bör inga spår efterlämnas, som kan tjäna fienden till ledning. Använd därför främst sådan terräng, där spår ej uppstå. Sky ej omvägar.

När marken är snöbetäckt, lägg om möjligt tillräckligt lång sträcka av förflyttningen på körd (upptrampad) väg eller stig. Slå sedan in i terrängen på lämpligt ställe och så att "avhoppet" icke kan upptäckas.

Vid all reträtt — särskilt under strid — gå ej tillbaka rakt mot egna patruller o s v. För att missleda fienden och ej röja egna, tag omvägar vid förflyttning till återsamlingspunkter.

3.

Partisanförbandens sammansättning, organisation, beväpning och utrustning.

I erforderlig utsträckning bör partisanförbandens organisation vara *förberedd redan i fredstid* samt vapen, ammunition och sprängmedel m m upplagda på lämpliga platser.

Enskilda soldater från skingrade truppförband, samt sådana som icke kunnat nå (inställa sig vid) truppförband ävensom andra enskilda bilda snarast grupper (patruller).

Grupperna (patrullerna) slå sig sedan ihop och bilda plutoner.

Partisanverksamhet i större förband än pluton bör organiseras och ansättas av truppförbandschef då förhållandena det möjliggör.

Partisanförband kan rekryteras från *alla håll*. Därmed är icke sagt att alla äro lämpliga.

I partisanförband bör (kan) ingå:

personer med kunnsighet och skicklighet på området och med ledaregenskaper (chefer för plutoner och grupper);

terrängvan personal: skogsvaktare, jägare, goda orienterare o s v;

sprängkunniga, elektriker, mekaniker, motorkunniga;

sjukvårdskunnig;

språkkunnig;

dresserad hund med förare (ingen annan får taga befattning med hunden).

Var och en måste kunna tänka själv, reda sig själv, handla på egen hand. Än fattas det ena, än det andra. Chefen kan stupa, kamrater stupa eller komma bort, men verksamheten får icke avstanna eller slappas. Var och en måste vara vaken, se och uppfatta snabbt, handla klokt och snabbt.

Envar skall kunna hantera sitt (sina) vapen skickligt och skjuta bra; helst med olika förekommande vapen: gevär (karbin), handgranat och kspistol i främsta rummet samt kunna hantera kniv (bajonett).

Kan han ej allt detta genast, skall han så fort som möjligt lära det av sina kamrater. Ävenså handha sprängmedel och utföra sprängningar. Så småningom skall envar lära sig att använda motståndarens eld-handvapen och handgranater m m.

Simkunnighet skadar ingalunda. Tack vare den kan man rädda livet — icke enbart från att dö genom drunkning.

Grupper (patruller) och plutoner organiseras med hänsyn till personalens olika kvalifikationer. Detta får dock icke hindra att patrull eller förband, som skall lösa en viss uppgift, gives en häremot svarande lämp- lig styrka och sammansättning (tillfällig indelning).

Beväpning ¹⁾:

Varje man skall ha ett skjutvapen (gevär, karbin, automatgevär, kulsprutepistol, kg, eller pistol).

Geväret är huvudvapnet. Gevär med kikarsikte är utmärkt. Ju rikligare tillgång på automatgevär och kulsprutepistoler desto bättre. Om möjligt böra några kg och en kulspruta finnas i plutonen.

¹⁾ Då vid "*helautomatiskt*" vapen (eld) avfyringsinrättningen påverkas, sker avfyring samt automatisk omladdning och avfyring intill dess påverkan upphör (trycket släppes).

Då vid "*halvautomatiskt*" vapen (eld) avfyringsinrättningen påverkas, sker avfyring samt automatisk omladdning. För nytt skott behövs ny påverkan på avfyringsinrättningen.

Vid "*repetervapen*" gör skytten både omladdning och avfyring för varje skott.

Helautomatiskt vapen: kulspruta.

Hel- och halvautomatiska vapen: kg och kulsprutepistol (genom en omställare inställes för helautomatisk eller för halvautomatisk eld).

Halvautomatiska vapen: automatgevär och pistol.

Repetervapen: gevär och karbin (system Mauser m fl).

Handgranaten ¹⁾ är ett mycket viktigt vapen. Såväl nedslags- som tidhandgranater böra finnas med. För gatustrid även rökhandgranater. För varje man bör medföras några handgranater.

Envar skall vara beväpnad med kniv (bajonett).

Lämplig personlig utrustning:

Erforderliga klädespersedlar; ytterkläder av ylle; underkläder av ylle är bra; ordentliga strumpor och skor, halsskydd och maggördel etc.

Ammunition.

Dricksflaska.

Elektrisk ficklampa, ljusstump, stormstickor.

Kompass; helst även karta.

Erforderliga verktyg för verksamheten ifråga.

Livsmedel.

Första förband.

Tvål, tandborste, papper, penna.

Ryggsäck el dyl.

¹⁾ Handgranater med sprängladdning benämnas *spräng-handgranater*.

De spränghandgranater, som — efter *aptering*, *osäkring* och kast — krevera, då de träffa ett föremål, kallas *nedslagshandgranater*.

De spränghandgranater, som — efter *aptering*, *osäkring* och *bränttändarens* (tändrörets) *sättande i funktion* — krevera ett visst antal sekunder efter det bränttändaren (tändröret) satts i funktion, kallas *tidhandgranater*.

En handgranat är *apterad*, då sprängpatron är anbragt.

En handgranat är *säkrad*, då transportsäkringen sitter kvar.

En handgranat är *osäkrad*, då transportsäkringen är borttagen.

En nedslagshandgranat är *armerad*, då kastsäkringen är avlägsnad.

En tidhandgranat är *tänd*, då bränttändaren satts i funktion.

Förutom spränghandgranater finnas *rök-*, *brand-* och *gas-handgranater*.

Av förbandet bör dessutom medföras:

Pengar.

Erforderliga verktyg.

Cyklar.

Kärra (kärror) på cykelhjul (även för transport av sårade).

Ammunition och sprängmedel.

Kikare.

Event signalpistol med ammunition.

Förbandsmateriel.

Rundradiomottagare.

Beträffande utrustning *vintertid* se avd 13.

Om identitetsbricka av en eller annan anledning saknas, bör vederbörande på sig bära *handling som styrker att han är krigsman*, t e inskrivningsbok, inkallelseorder el dyl.

Vid bärande av civil dräkt bör däremot *intet* kunna påträffas, varav kan dragas den slutsatsen att vederbörande är soldat (aktiv krigsdeltagare).

I detta sammanhang bör bemärkas att soldat, som blir tagen till fånga, enligt gällande internationella bestämmelser *endast är skyldig att på tillfrågan sanningenligt uppge namn och grad*. Andra frågor besvaras icke. Inga felaktiga svar avges eller upplysningar lämnas för att "lura" fienden. Ty dylika kunna lätt bli till en viss vägledning. Därför *Tig!* Var ytterligt försiktig och misstänksam vid samtal med andra fångar, allt kan avlyssnas — även om ingen obehörig är närvarande. Provokatörer finnas dessutom alltid.

4.

Partisanförbandens olika företag.

Spaning och rapportering.

Genom civilbefolkningen samt genom partisanförbandens *spaning* kunna värdefulla kunskaper inför-

skaffas för de större truppenheternas operationer och strid. Genom spaning förbereda partisanförbanden sina egna olika företag.

Kontrollera, sök bekräftelse — så snart skäl här- till föreligga — att inkomna upplysningar äro rik- tiga. Tro ej allt. Var misstänksam.

Spaning utföres bäst av små patruller, 2—4 man; ibland bäst av en ensam.

Beträffande planläggning se: "Allmänna synpunkter för partisanförbandens verksamhet"; i övrigt se: "Terrängens användande under förflyttning, spaning och strid".

Då det är lämpligt och möjligt, rapportera partisan- förbanden till i närheten varande truppförband eller till enheter ur hemvärnet. Låt emellertid icke denna verksamhet sänka förbandets aktivitet eller föranleda att dess plats eller att företag röjes för fienden.

Underrättelser bör komma vederbörande befälha- vare tillhanda, innan de "blir gamla". Kom ihåg att det är rapporternas *inhåll*, som är det väsentliga — icke deras *antal*. Platser för utväxlande av meddelan- den mellan partisanförband och truppförbandschefer eller hemvärn bör i förväg vara bestämda.

Skilj vid rapportering noga på:

vad man själv *sett*;

vad man *trott sig se*, eller vilka slutsatser man dragit;

vad man *hört* av andra; angiv källan om det är möjligt.

Rapport bör innehålla:

vem som gjort iakttagelserna;

från vilken plats detta skett;

klockslag för iakttagelserna;

upplysningar om fienden (styrka, sammansättning, plats, marschriktning, verksamhet o s v);

event upplysningar om var egna trupper befinner sig, verksamhet o s v.

Insänd viktig rapport med två (tre) rapportförare på olika vägar. Bär skriftligt meddelande på sådant sätt, att det ej faller i fiendehand, om rapportföaren blir tillfångtagen eller dödad.

Överfall mot marscherande truppavdelningar, fordonskolonner, bilar och pansarfordon.

Eldöverfall utföres mot marscherande truppavdelningar och hästanspända kolonner (fordon).

Plats(er) för eldgivande förband väljes så att: elden kan öppnas överraskande; förbanden osynliga in i det sista;

elden får stor verkan; ej för långa skjutavstånd; helst eld från flera olika riktningar (koncentrisk eld); eld mot både tät och kö på det överfallna förbandet; reträtten kan utföras skyddat och snabbt.

De sträckor av fiendens marschväg, som gå över lagom stora fält, omgivna av skog eller starkt kupe-rad terräng — där den anfallne kommer i en "gryta" — äro lämpliga för eldöverfall. Elden kan antingen öppnas av samtliga enheter (patruller) på en gång, eller successivt. Mot fordonskolonner bör elden öppnas samtidigt mot både tät och kö.

Mot marscherande avdelning kan man även så förfara, att elden öppnas av en patrull eller mindre styrka, i stort sett i den fientliga avdelningens marschriktning. När så fienden utvecklats (utvecklar) sig mot denna, öppnar övriga patruller eld mot flank(er) och rygg. Detta åstadkommer stor förvirring.

Fienden kan även genom eld från en mindre styrka (patrull) lockas (dragas) in i önskad riktning. När man fått honom på lämplig plats, öppnar övriga patruller eld från sina bakhåll (gömdställ).

Även om målet är stort, rikta noggrant — icke "i högen". Nedskjut först befäl, hästar och rapportkarlar. Kraftig eld snett bakifrån eller från sidan mot fiendens kö för att hindra honom att undkomma.

När ändamålet nåtts — eller om det hela i förtid röjes — raskt iväg för att ordna ett nytt eldöverfall.

Ensamma skyttar kunna även praktisera detta förfarande i miniatyr. Då och då ett eller ett par skott, och *varje gång minst en* fallen fiende. Kan utföras ganska riskfritt och tar hårt på motståndarens nerver.

Motoriserade fordonskolonner (enstaka motorfordon) anfallas efter andra metoder. Deras hastighet är stor, den sårbara ytan liten. Det gäller att få fordonen i täten att sakta farten, helst stanna samt att få vägen blockerad. Kön bör om möjligt angripas samtidigt för att förhindra helomvändning och tillbakakörning.

På platsen för överfallet bör vägen ha en lämplig "inramning": hålväg, branta stup eller vatten vid sidan, djupa diken, intill löpande järnvägslinje o s v.

Vägen kan på lämplig plats i marschriktningen spärras medelst en barrikad (fällda träd o s v), men detta upptäcker lätt i förväg av fienden — och han går ej in i fällan. Bättre att minera vägen (omsorgsfullt och osynligt) och sedan verkställa sprängningen i rätt ögonblick. Från dold och i övrigt lämplig plats kunna minor (löpminor) dragas upp på vägen i sista ögonblicket innan tätfordonet passerar — te i en vägkrök, bakom toppen av ett vägkrön.

Då tätfordonet stannat eller saktat farten, angripes det med handgranater och eld.

Fordonskolonnens kö och övriga delar anfallas av de dolda patrullerna; handgranater och kraftig eld med handvapen.

Knep av olika slag kunna även användas för att få tätfordonet att sakta farten eller att stanna.

Visar det sig att fienden får överhand, försvinn. Är så ej fallet, nedgör personalen — men glöm ej att ta några fångar. Undersök fordonen; tag vara på vad som kan vara nyttigt och sätt sedan eld på det hela. (Bensin finns.) Försiktighet härvid om bilarna äro lastade med ammunition eller sprängmedel.

Mot *enstaka bilar* förfares i tillämpliga delar på ovanstående sätt. Kom ihåg att fienden (officerare, rapportförelare o s v) ofta begagna sig av rekvirerade privatbilar i det besatta området. Kanske att vid ratten även sitter en förare i civil dräkt eller chaufföruniform.

Mot *pansrade fordon* (pansarbilar och tanks) måste särskilda förfaringssätt användas. Gevärseld biter icke. Handgranater icke heller. *Det gäller främst att få fordonet (tätfordonet) att stanna.* Alltså minor, barrikadering eller knep av något slag. Kom ihåg att pansarbilar raskt kunna köra i riktning *bakåt*.

Rökhandgranater eller brännflaskor för att hindra föraren och skyttar att se. Eld med kulsprutepistol eller gevär mot synspringor o dyl; ytterligt noggrann riktning. Sprängladdningar för att göra fordonen manöverodugliga.

Särskilda skyttar (patruller) avdelade för att skydda dem som angripa pansarfordonen, samt för att nedskjuta de fiender som söka lämna fordonen.

Överfall mot förläggningar.

Dessa utföras bäst i mörker, sedan fienden gått till vila och är trött efter dagens marsch eller arbete. De kunna även utföras i dagningen, så snart det blivit skjutljus på omkring 100 m. Förberedelser utföras i skydd av mörker.

Beroende på styrkeförhållanden m m ställer sig för-
faringsättet olika.

Är det endast en patrull som skall anfalla, måste denna antingen omärkligt slinka förbi fiendens poster eller neutralisera dessa utan buller. Därefter följer arbetet: handgranater (tidhandgranater) in genom fönstren; eld mot dem som söka rusa ut ur byggnaden; snabb förstöring av parkerade bilar, nedskjutande av hästar. Om läget det medger och fientliga avdelningar icke ditlockas, sättes byggnaden i brand.

Är den egna styrkan större, t e en pluton eller mer, gäller det att från nära håll på en gång överraskande bryta fram enligt uppgjord plan ¹⁾. Poster nedgöras i förbifarten. Skyttar gruppera sig snabbt för att kunna taga utgångar och fönster under eld. Den instängde fienden angripes med handgranater samt eld från handvapen. Mot trähus (och tält) avgives eld i "sovhöjd" eller sitthöjd — mot och under nedre delen av fönstren; ej mot stenfoten.

Fiender, som försöka komma ut, nedskjutas.

Särskilda patruller utföra förstöringsarbetet mot bilar och materiel m m.

Om förhållandena medge, tag ett par fångar.

När arbetet är färdigt, eller stridsläget det föranleder, snabb reträtt och återsamling på angiven plats.

Strid i bebyggd ort. Strid i gator och hus.

Försvar.

Hus som inredes för försvar bör:

vara så beläget att lämpliga genomfartsvägar (gator) med barrikader samt öppna platser kunna tagas under verksam eld;

¹⁾ Se 9. Taktiskt exempel; senare delen.

ligga så i förhållande till andra för försvar inredda hus, att ömsesidigt eldunderstöd kan lämnas;

vara så beskaffat, att det är tekniskt lämpligt för försvar — stenvägg, lätt att barrikadera inifrån, möjligheter att osedd eller obeskjuten komma därifrån.

Barrikader eller *spärrar* mot pansarbilar och tanks m m läggas så, att den som försöker övervinna hindret utsättes för omfattande — korsande och flankerande — eld från husen. Att bygga och gräva barrikader är besvärligt och tidsödande. Bättre att bilda en barrikad genom att välta kull bussar, lastbilar och spårvagnar. Bilar — i förväg fyllda med sand, sten eller jord — köras för egen maskin till utsedd plats, varefter hjulen slås bort. I gator med alléer kunna träden fällas och taggtråd inflätas. Mot motorcyklar och infanteri spärras enklast med taggtråd. (spanska ryttare).

Barrikader — och spärrar — försvaras icke från barrikaden. Försvaret sker genom eld — handgranater och skjutvapen — från närliggande hus.

Hus som inredes till försvar skall göras till en "fast punkt".

Envar av försvararna skall känna lokaliteterna in i minsta detalj: ut- och ingångar, förbindelser mellan våningar och rum, förbindelsemöjligheter med angränsande hus (över taken) o s v.

Dörrar och fönster på nedre botten barrikaderas inifrån ordentligt. På lämpliga platser på taken (i vindsgluggar) placeras skyttar. Bottenvåning och tak kräver det starkaste försvaret.

Lämpligt belägna rum befästas. I stenvägg upphuggas hål, genom vilka man kan praktisera sig in i närliggande rum eller hus. På lämpliga platser uppläggas plank och rep, medelst vilka man vid behov kan taga sig över till bredvidliggande hus — över tak, genom fönster. I väggar upphuggas gluggar för

eldgivning och observation. Helst flera än som behövs, för att kunna växla eldställning och missleda angriparen. Föremål uppställas eller fönster förspikas (delvis) för att förhindra inkastande av handgranater. Skall eldgivning ske genom fönstren hakas dessa av eller slås ut, och genomskinliga gardiner hängas för — så att det går att se ut, men icke in. Madrasser o s v kan läggas upp för att stoppa rikoschetter. Badkar, vattenhinkar m m fyllas med vatten för eldsläckning och för att dricka. (Vattenledningen blir snart satt ur funktion.)

Materiel som särskilt behövs är: yxor, stenhackor och rep; elektriska ficklampor, ljus och tändstickor (den elektriska belysningen upphör snart att funktionera).

Genom eld hindras fienden från att storma närliggande och eget hus — eller barrikaden, om han försöker detta. Vid eldgivning bör skytt stå inuti rummet; så stor del av kroppen som möjligt skyddad av väggen; gevärspipan inte sticka ut. Kan skytt även avge eld med geväret ansatt till vänster (såsom av en vänsterskytt), minskas i vissa lägen avsevärt målytan.

Lyckas angriparen intränga i huset, försvaras det från våning till våning, från rum till rum, och på ett sådant sätt att reträttvägen säkras. Handgranater och (kulsprute-)pistoler äro härvid de bästa vapnen.

Meddelande (signal) till samverkande enheter, då hus lämnats (lämnas).

Anfall.

En barrikad stormas icke direkt. Man tager närliggande hus från vilka barrikaden försvaras.

Principerna äro desamma som vid strid på öppna fältet; elden samlas koncentriskt mot anfallsföremålet; försvararen hålles nere (tvingas från tak, fönster

och skottgluggar); framryckning och stormning sker under växelverkan mellan eld och rörelse.

Det är betydligt lättare att taga ett hus från taket och tränga nedåt än att storma bottenvåningen och tränga uppåt. Har man tagit översta delen, behärskas trappuppgång och hisstrumma med handgranater.

När försvararen öppnat eld, eller då eld kan väntas, sker framryckning ansatsvis längs gatan med enstaka skyttar eller några man i taget. Skydd tages i husingångar och portgångar. Man framrycker längs *högra* sidan (fasaden). Fienderna på denna sida *ser* då intet, och de på vänstra sidan tvingas att vid eldgivning visa större mål (om de ej äro vänsterskyttar). Eldunderstöd åt de framryckande bör lämnas från vänstra sidan av gatan samt från fönster i tagna hus längs *högra* sidan. Vid passerande av gatukorsningar samt vid stormning kraftigt eldunderstöd. Utföres stormningen från tak till tak, måste materiel härför medföras. Sker den från gatan, kunna de stormande döljas av rök. Sprängmedel och verktyg medföras för att kunna ta sig in i huset.

Därefter vidtager striden inuti huset. Den utföres från våning till våning (nedåt eller uppåt) och från rum till rum. Är man säker på — eller osäker på — att försvarare finns kvar i rum, inkastas först en handgranat, innan rummet beträdes. Vid stormning nedifrån bör man undvika att uppehålla sig länge i trappuppgången. (Handgranater uppfifrån!) Se upp för event utlagda minor. Försiktighet om luften är starkt gasbemängd från söndersprängda gasledningar.

När huset är taget, meddelande (signal) härom till samverkande enheter.

Avbrytande av järnvägs- och vägförbindelser.

På en *järnväg* utföres avbrott lättast ute på linjen. En obebakad eller mindre väl bevakad plats bör väl-

jas. Tag reda på sätt och ungefärliga tider då fienden kontrollerar linjen eller visiterar poster. Skall avbrytandet kombineras med överfall på tåg, väljes platsen även med hänsyn till anfallsstyrkans utgångsläge, samt att anfall kan ske omedelbart efter tågets stoppande eller tågurspårningen.

Olika metoder:

Placera föremål över rälsen för att få tåget att urspåra. En mycket enkel metod, men föga pålitlig. Företaget upptäckes lätt i förväg; det är ej heller absolut säkert att tåget bringas att urspåra.

Sprängning av banvallen. Detonationen kan uppfattas av bevakningspersonal eller vid närmast liggande station. Skadan repareras i regel fort och lätt.

En skena kan vältras bort.

En skena kan lossas och föras en obetydlig bit åt sidan, varigenom urspårning förorsakas.

Vilket av dessa förfaringssätt som väljes, bör det om möjligt ske i en kurva — där lokpersonalen har en kort utsikt över linjen.

Av en skena kan ett kortare stycke bortsprängas med bomullskrut (stavar) eller med dynamit. Enkelt och snabbt genomfört.

För att säkra ett effektivt avbrott av linjen bör skadegörelsen verkställas i samma ögonblick som ett tåg skall passera (passerar) avbrottsstället. Då får man också linjen ordentligt blockerad. Alltså att överbyggnaden eller rälsen spränges i samma ögonblick som loket passerar. Detta utföres genom att banvallen mineras. Tändning antingen på elektrisk väg av i närheten liggande patrull, eller genom att det överrullande loket åstadkommer tändningen.

Genom falska signaler (knalldosor, signaler med lyktor, ljus eller flagga) kan tåg bringas att stoppa. Även andra knep kunna användas. Saknas sprängmedel, och tiden är knapp, kan linjen "spärras" genom en större "barrikad" av i hast över banvallen kastade småträd, grenar, lövverk o s v. När lokper-

sonalen plötsligt får se "hindret", riskerar den nog inte en forcering utan bromsar upp tåget.

Så snart tåget stannat eller urspåret, skall anfallet bryta löst. Helst eld från båda sidorna; det ökar förvirringen. Elden riktas främst mot servisen på å tåget placerade lvpjäser (kulsprutor), lokpersonalen, 1. och 2. klass vagnarna (där mycket befäl finnes) samt mot vagnsutgångar och fönster, genom vilka fienden försöker komma ut. Automatvapnen äro här utmärkta, ty målen äro feta. Våldsamt eld — men *väl riktad*. Befinner sig den anfallande truppen (patrullerna) i tågets omedelbara närhet, kastas handgranater — särskilt mot vagnsutgångarna.

Innan reträtt utföres, bör tåget sättas i brand. I samband härmed böra telegraf- och telefonförbindelser avbrytas; stolparna kullslås och trådarna avklippas.

Broar äro de känsligaste punkterna på järnvägar och vägar. Här blir avbrottet mest effektivt. Men man får räkna med, att broar — liksom andra konstbyggnader, tunnlar m m — äro mycket väl bevakade. Därför tålmod, försiktighet och den noggrannaste förberedelse.

Tag reda på och studera fiendens vanor beträffande bevakning m m: posternas antal och platser, deras sätt att förhålla sig, tider och sätt för avlösning, belyningsanordningar, om särskilda alarmeringsanordningar finnas o s v. Järnvägspersonal, deras anhöriga eller järnvägsarbetare kunna här lämna värdefulla upplysningar.

Går det att anbringa sprängladdningar utan att dessförinnan inlåta sig med post(er), så mycket bättre, ty försök att neutralisera *vaksamma* poster kan lätt föranleda buller — skott och skrik eller signal å event befintlig ringledning. Är det nödvändigt, nedgör posten — men tyst. Mörker, dimma, snöfall, regn, storm bör utnyttjas för företagets utförande.

Innan man skrider till verket, beräkna arbetstiden; lägg in den rätt mellan postavlösningarna och var vaksam hela tiden, fientligt befäl eller visiteringspatruller kunna komma.

Även i detta fall bör sprängning helst ske i anslutning till tågs passerande.

För att genom sprängning verksamt radera en större järnvägs- eller landsvägsbro fordras god tid, mycket sprängmedel samt sakkunskap.

Avbrytande av telefonlinjer m m.

Innan företag göres, studera om möjligt fiendens vanor.

Platsen för avbrott bör väljas, så att anlåndande undersöknings- och reparationspersonal kan nedskjutas från lämpliga punkter i terrängen.

Stundom är det lämpligt att anordna dolda fel å telefonlinjer för att försvåra undersökningsarbetet.

Inkoppling och avlyssning å linje kan ge goda resultat — värdefulla underrättelser.

Vad här säges gäller såväl det eventuellt ännu i bruk varande permanenta nätet som fiendens trådförbindelser.

Avbrott å *elektriska kraftledningar* sker genom kortslutning eller genom förstöring av transformatorstationer m m. Sabotage kan även utföras vid kraftstationer. Dylika äro säkerligen väl bevakade. Det gäller därför att komma i förbindelse med lämplig vid stationen arbetande personal.

Tagande och nedskjutande av personal.

Vid strid, och vid varje tillfälle som ges i övrigt, oskadliggör fientligt befäl, sambandspersonal och

rapportförelare (i bil eller motorcykel, till fots eller till häst), patruller och poster.

För infångande av (motor-)cyklister, utvälj lämplig plats vid vägen, där fienden har kort utsikt framåt, och där man själv kan ligga dold intill vägen. Spänn en järntråd på lämplig höjd i sned vinkel över vägen. Anordningar kunna även vidtagas, så att tråden ligger på vägbanan och, just innan fienden skall passera, sträcks upp till fixerad höjd. Genom diverse knep kan man även föranleda fienden att stanna.

När nu (motor-)cykeln kommer och stöter mot tråden, åker den av i tangentens riktning och hamnar i diket. De där väntande kasta sig genast över cyklisten och avvärpa honom — nedgöra honom om det behövs. Man måste ha folk liggande på båda sidor om vägen, ty man kan ej vara säker på, från vilket håll fienden kommer.

Först avvärpning, sedan visitation och tillvaratagande av papper, vapen, ammunition m m som kan vara nyttigt. Cyklar kunna i regel medföras, motorcyklar mera sällan; kunna de ej medföras, förstöras de.

Ensam ryttare bör hejdas, genom att man skjutfärdig plötsligt ställer sig i hans väg. Kastar han då tvärt om hästen, skall han möta en annan, som står färdig att skjuta. Låter han sig icke tagas, nedskjuts han. Platsen vald, så att han ej kan undkomma på sidorna om vägen.

Företag mot luftlandsatta trupper.

En luftlandsättning utföres ofta i sådana former och med så pass stora enheter — i regel av mycket hög kvalitet och överlägsen beväpning — att den endast kan förhindras eller avslås av härför ägnade truppförband (sammansättning, styrka, beväpning); och under förutsättning att dessa senare äro på plat-

sen, eller hinna dit i tid. Försvårande av luftland-sättningen samt störande av den landsatte fiendens verksamhet skall dock, där så ske kan, utföras av partisanförband under samverkan med hemvärn. Tap-pa aldrig känningen med fienden och glöm ej att rap-portera så fort som möjligt till i närheten varande truppförband eller civila myndigheter.

Försöker fienden landsätta smärre styrkor (grup-per, patruller, enstaka karlar), skall detta förhindras, om man är i närheten. Dessa ha uppgifter liknande partisanförbandens. De äro flygande partisaner. Under alla förhållanden gäller det att *snarast* spåra upp och oskadliggöra dem. Samarbeta med polismyndigheter, ortsbefolkning och hemvärn.

Landade (nödlandade) fientliga maskiner skola *utan tidsförlust* anfallas, och besättningarna tagas eller nedgöras. Kulsprutor finnas ombord och besätt-ningarna äro väl utrustade med automatvapen. Anfall därför med små patruller eller enstaka karlar från olika riktningar. Var beredd att genom raskt upp-trädande hindra fienden att förstöra flygplanet (flyg-planen).

Misstänkes att flygplan försöker starta, snabb och välriktad eld mot förarsitsen.

Vid dessa företag komma motorfordon väl till pass. Det är bråttom.

Misstänkes att fientliga fallskärmshoppare landat, meddela snarast ortsbefolkningen och civila myndig-heter härom.

Företag mot flygplatser inom av fienden besatt om-råde utföres i enlighet med vad som säges under "Överfall mot förläggningar" och "Skadegörelse och sabotage".

Skadegörelse och sabotage.

I samband med de olika företagen, samt även vid övriga tillfällen, bör genom skadegörelse (sabotage)

fienden tillfogas största möjliga avbräck. Allt som är eller väntas bli honom till nytta skall förstöras — såvida det icke kan medföras eller undångömmas: drivmedel, vapen och ammunition, motorfordon, hästar, cyklar, livsmedel, sjukvårdsmateriel m m.

Livsmedel, sjukvårdsmateriel, och i vissa lägen även begränsat antal handvapen och ammunition, bör dock överlämnas till ortsbefolkningen.

Förrådsbyggnader brännas. *Förråd eller lager* av olika slag brännas — event efter begjutning med bensin. Försiktighet, då det är fråga om ammunition.

Brunnar göras oanvändbara genom igenfyllning eller på annat sätt.

Genom sprängningar — särskilt av broar — göras *förbindelseleder* oanvändbara. *Elektriska förbindelser*, som man ej själv kan ha nytta av, förstöras.

Bostadshus och *byggnader*, som övergivas, böra mineras på ett sådant sätt, att minorna bringas till detonation, sedan fienden installerat sig där. Ötaliga sätt och knep kunna här användas. Glöm ej att upprätta ordentlig skiss — eller åtminstone en förteckning — över gjorda mineringar för att framdeles tillställas vederbörande.

Transportmedel — motorfordon, rullande järnvägs-materiel, hästar, cyklar — samt *vapen* och *ammunition* böra i största möjliga utsträckning undanföras.

Har fienden besatt ett område, utföres dels skadegörelse i samband med de olika företagen, dels sabotage. Detta senare göres av partisanpatruller, enskilda karlar eller av civilbefolkningen. Här kräves förlagenhet, list och oftast sakkunnighet: motorfolk, elektriker, mekaniker, sprängkunniga, järnvägspersonal, fabrikspersonal.

Sabotage kan antingen ske genom omedelbar skadegörelse, eller på så sätt att skadan eller kraschen uppstår först sedan redskapet varit en stund (en tid) i användning — medan det betjänas av fienden. Det senare är ofta att föredraga, ty skadegörelsen blir i

regel större, och dessutom åsamkas fienden härigenom förluster i personal.

Motorfordon och flygplan.

Förstöring av tändapparaten.

Sönderskärning eller punktering av bilringar m m.

Förstöra manöveranordningar — roderlinor, roder — på flygplan. Slå sönder instrumentbrädan och instrument.

Fästande av en tidhandgranat i förarsitsen, t e vid instrumentbrädan. Ett tillräckligt långt snöre fästes vid bränntändarens snöre (i ringen). På tillräckligt avstånd från maskinen drages i snöret; efter några sekunder inträffar sprängningen.

Motorfordon och flygplan kunna även brännas. Bensin finns i regel. Öppna en kran från en bensintank, låt bensin rinna ut och antänd denna. Försiktighet vid antändandet och försvinn raskt; flygplanet kan ha bomber och ammunition ombord.

Sprängmedel kunna även apteras, så att motorn — eller flygplanet eller motorfordonet i dess helhet — spränges, då den startas. Sand eller smärgel kan införas i lämpliga delar av maskineriet. Motorstopp — efter en stunds körning — kan åstadkommas genom att socker hålles i bensinen eller genom att ulltussar, bomullstussar, trassel, små sönderklippta tygstycken eller confetti införas i bensintanken.

Maskiner, som drivas med kol, ved eller torv, kunna förstöras genom att sprängämnen på lämpligt sätt införpackas i eller inlägges bland bränslet.

Medelst minor eller sprängladdningar kan även god verkan åstadkommas.

Fångar och tagen materiel.

På grund av partisanförbandens ringa numerär, företagens natur och kraven på rörlighet och snabb-

het kunna fångar i många fall icke tagas. Men det är — med hänsyn till underrättelsetjänsten — *nöd-vändigt* att taga fångar, och att *ofta* taga fångar. Detta bör ske i samband med överfall mot fientliga patruller, poster och enstaka soldater samt vid snappning av rapportförare, sambandspersonal o s v.

Vid tagande, avvapning och visitering: försiktighet. En "död" fiende är ej alltid död. Ett, tu, tre kanske han gör bruk av sina vapen. Alltså ingen godtrogenhet. Då man nalkas och bemäktigar sig vederbörande: alltid färdig att skjuta. Vid avvapning och visitering bör en man stå färdig att skjuta, medan en annan utför visiteringen. Den som visiterar får ej gå mellan den som visiteras och den som står eldberedd.

Visitering av *allt* — inpå bara kroppen; bilen, (motor-)cykeln, hästen m m — för att finna meddelanden. Tillvaratag papper av alla slag, stämplat eller märken på vapen, på uniformspersedlar och underkläder; axelklaffar och knappar. Skriv upp märken, bokstäver och nummer på fordon, materialförpackningar o s v. *Intet* är oviktigt.

Överför fånge (fångar) snarast för förhör till närmaste truppförbandschef. Är detta ej möjligt, förhör dem själv. Låt ej annan fånge härvid få höra på. Söker fånge fly eller gripa till våld, nedskjut honom. Kunna fångar ej medföras, förse dem med mat och vatten, event klädespersedlar, bind för deras ögon och för dem till lämplig plats, där de släppas.

Var misstrogen, då en fiende alltför lätt låter sig fångas, då fientliga meddelanden äro lätta att hitta (ej väl dolda) — särskilt om de innehålla något som förefaller viktigt. Ofta äro de då falska, och tillställningen är gjord för att lura.

Sök på andra vägar *bekräftelse* på erhållna upplysningar. Jämför och sammanställ.

Behandla i regel fångar väl — mycket väl. Det betalar sig. Förhör dem både då de befinna sig i uppskrämt tillstånd, t e efter tillfångatagandet, och då

de äro lugna och mätta. Folk reagerar så olika — ej minst för frågor — i dessa båda ytterlighetstillstånd. Försätt därför, efter den ena eller andra metoden, vederbörande i ett sådant "tillstånd" att (det kommande) förhöret ger gott resultat.

Medtag fientliga vapen, ammunition samt övrig materiel, som är av intresse eller kan bli till nytta.

Överlämna materiel av särskilt intresse — t e ej känd ammunition, signalmateriel, gasskyddsmateriel o s v — till närmaste truppförband för vidarebefordran och undersökning.

Materiel, som ej kan medföras och man ej vill förstöra, gömmes på lämplig plats.

Kontroll.

Genom sin verksamhet och sina förbindelser med civilbefolkningen erhålla partisanförbanden en god inblick i diverse förhållanden — t e om myndighetspersoner eller enskilda lämna fienden stöd och hjälp. Är detta klart konstaterat, skola sådana oskadliggöras.

Anteckningar böra upprättas över misstänkta personer: namn, adress, vad vederbörande är misstänkt för samt skäl eller bevis för misstankarna — event vittnen. Dessa anteckningar böra vid tillfälle överlämnas till vederbörliga myndigheter — militära eller civila.

Var misstänksam mot envar av den egna civilbefolkningen, som man saknar närmare kunskap om — isynnerhet vid tidpunkten för igångsättande och utförande av ett företag. *Lämna inga som helst meddelanden till ovidkommande och visa icke på något sätt att något är i görningen.* Då så förefaller lämpligt eller synes nödvändigt, kvarhåll även egen civilbefolkning under bevakning på viss plats under erforderlig tid. T e: Som förlägningsplats eller ut-

gångspunkt för ett företag är en ensligt liggande gård eller stuga i en skog vald. Innevånarna äro okända. Räkna in dem och håll dem kvar under bevakning tills företaget är genomfört. Före det slutliga avskedet vänligt bemötande och rundlig betalning.

5.

Terrängens användande under förflyttning, spaning och strid.

God kännedom om terräng, vägar och framkomstmöjligheter inom arbetsområdet är ett grundvillkor för framgång. Utnyttja varje tillfälle att öka kännedomen om terrängen, så att Du kan hitta rätt och röra Dig snabbt, osynligt och tyst — vid dager och i mörker. Lär Dig att använda kompass och karta väl.

Var vaksam som en kråka, tag Dig fram som en orm eller en katt och slå ned på fienden som en hög.

Förflyttning till utgångspunkt för ett företag samt från denna till platsen för handlandet skall utföras dolt — för markspaning, för flygspaning och för civilbefolkningen.

Undvik öppen terräng och solbelysta platser; gå icke uppe på krön, kullar o s v. Visa icke silhuett mot himlen eller mot olämplig bakgrund. Utnyttja den betäckta (skogiga) terrängen och skuggan. Tag hellre en omväg än riskera att bli röjd.

Bär ej blänkande föremål synligt — celluloid, blank metall o s v. Även linnepersedlar — särskilt slitna — blänka. Ordna Din färg efter terrängen och årstiden; på sommaren grått, brunt, grönt; på vintern vitt. Blå och mörkblå ytterkläder äro olämpliga. Inga skarpa konturer. Camouflera, måla över, sota ned.

Undvik varje slag av buller — *särskilt nattetid*. Icke knäcka grenar, icke sätta stenar i rörelse, icke åstadkomma ljud vid passerande av gärdesgårdar m m. I starkt mörker — *särskilt i skog* — gå med ena handen framsträckt. Den *största* försiktighet, när ljus (ficklampa) *måste* användas. Före avmarschen linda eller fäst allt som kan slamra eller klirra. Om möjligt gå ej rakt med vinden mot fienden. Verkställ förflyttning, då blåst eller andra ljud förtar buller, som Du själv event kan åstadkomma.

Då och då stanna samt spana eller lyssna.

Vid förflyttning i mörker, om något plötsligt hörs eller skymtar, eller om man tror sig upptäckt, omärkligt omkull samt ögonblicklig och absolut stillhet; en stund stilla för att lyssna; sen ljudlös förflyttning till en annan plats — en bit bort ifrån den förra (fienden kan ha observerat en först).

12
Vid passerande av fientlig(a) post(er) eller genom en postlinje kräves stor uppmärksamhet och försiktighet. Stundom är det lämpligt, att en eller ett par man avsiktligt drar på sig postens uppmärksamhet för att möjliggöra för en kamrat att ta sig förbi eller igenom på en annan plats.

Före en förflyttning — lång eller kort — se och tänk: till vilken punkt härnäst? vilken väg? vilket förflyttningssätt? när sätta igång?

Inga förflyttningar planlöst eller på måfå. Det straffar sig. Icke minst under strid.

Med sidokamrater (sidopatruller) håll samband. Förlora det icke ett enda ögonblick i mörker eller i skog.

Lämna inga spår i onödan; gå på lämplig mark.

I fiendens närhet — vid spaning samt före och under strid:

fullständig osynlighet;

stanna på lämplig plats ett stycke innanför skogs-
bryn, bakom höjdsträckningar o s v — icke fram och
blänka;

undvika solbelysta fläckar, söka skuggan; välja
lämplig bakgrund, som överensstämmer med klä-
derna;

ansikte och händer synas bäst och röja ofta, de
"blänka" på långt håll; sota ned ansikte och händer;
på händerna kan användas bruna eller grå handskar
eller vantar;

inga raka linjer eller skarpa kanter och regelbundna
konturer (te en icke camouflerad hjälm); utnyttja
ojämnheter och håligheter i marken;

undvik att använda eller lägga sig i omedelbar när-
het av tydliga och skarpt framträdande terrängföre-
mål;

inga oförsiktiga, hastiga eller tvära rörelser — det
är dessa som oftast röja vederbörande; sätt ej grenar
eller lövverk i rörelse; långsamhet och försiktighet
(tänk härpå vid omladdningar m m);

stick ej ständigt upp huvudet på samma plats, och
titta om möjligt *ej över* ett skydd utan *på sidan* om
det;

växla eldställning, om man tror sig upptäckt, eller
om kulor slå alldeles i närheten.

Då förflyttning skall utföras, förbered den noga
och omärkligt. Varthän? Vilken väg? Vilket sätt?
När? Verkställ förflyttning med utnyttjande av fien-
dens eldpauser och egna kamraters eld. Springande,
krypande o s v — allt efter terrängen och förhållan-
dena i övrigt.

Mot flygspaning: absolut stillhet; helst *intill* före-
mål som stenar, buskar, träd, höstackar, husväggar
m m. När solen skiner och särskilt när den står lågt,
tänk på att den egna skuggan ej röjer. Titta ej upp;
göm ansikte, händer och vapen (allt som blänker).

6.

Elden.

Sköt vapnen med samma omsorg som en mor sköter sitt barn.

Lär Dig att hantera Dina vapen formfulländat, snabbt och säkert, att fort kunna klara av eldavgrott. Lär Dig så småningom att även hantera andra sorters vapen — även fiendens.

Skjut med den *största noggrannhet*. Släpp *aldrig* av ett illa riktat skott eller ett skott på måfå. Rikta *noga*, avfyr *lugnt* och tänk *samtidigt*: denna kula skall träffa.

Slösa aldrig med ammunition.

Detta är grunden.

De vanligast förekommande eldgivningssätten äro:
prickskjutning mot mycket små eller relativt små mål på avstånd mellan omkring 300 och 50 m;

avgivande av skott (eldskur) på mycket kort tid (blixtnabbt) och på korta avstånd mot i regel ganska stora mål — "jaktskytte";

överraskande och våldsamma — men väl riktade — eldskurar mot stora eller relativt stora mål mellan omkring 400 och 100 m.

Nödvändigheten av att genast träffa (ögonblickligen bli rätt inskjuten) ävensom det ofta snabbt uppblossande och hastigt genomförda stridsförloppet gör *spårlysammunition* särskilt värdefull; särskilt vintertid, då avståndsbedömningen försvåras av den jämnade och snöhöljda terrängen. Låt om möjligt alltid några spårlyspatroner ligga överst i magasinet (främst i laddbandet). Med spårlysammunition kan man även i vissa lägen under strid ge överenskomna tecken till sidoförband.

Rikt punkt — då 300 m sikte användes — i cm under den punkt, som man vill träffa:

Avstånd i meter 50 100 150 200 250 300
med "statens" ammu-

tion ¹⁾	15	25	30	25	20	0
med spetskulor	10	20	20	20	10	0

De angivna måtten i cm äro avrundade till jämna 5-tal.

En karl i liggande ställning visar ungefär 15 cm ansikte mellan huvudbonadens nedre kant och hakspetsen.

Av handen synes vid anläggning omkring 10 cm.

Lär Dig att uppskatta avstånd fort och rätt.

Observera noga eldverkan; tag ledning av kulornas nedslag och meddela sidokamrater gjorda iakttagelser.

Skjut det första eller de första skotten hellre för lågt än för högt.

Korrigeras för vind och belysning.

Frigör loppet före företag från olja (armol) etc; i annat fall uppstår rökbildning vid första skottet; röjer var Du och Dina kamrater ligga. Inoljat lopp åstadkommer dessutom att första skottet ej går rätt.

Vid köldgrader torka bort allt fett från mekanismdelarna på automatvapen — eljest fungera vapnen icke (säkert). Torka även bort allt onödigt fett från gevärets slagfjäder och tändstift.

Tänk på vid eldgivning — då man ligger på mark med sand eller lös snö — att placera vapnet (mynningen), så att icke sand eller snö rives upp vid skottlossningen och åstadkommer ett moln, som röjer skyttens plats.

Tag alltid — när det går — stöd för vapnet och för så stor del av kroppen som möjligt: händer, handlovar, underarmar, armbågar m m.

¹⁾ Ogival kula (trubbkula).

Vid eldgivning i mörker — vilken blott undantagsvis bör förekomma — välj om möjligt eldställning, så att fienden icke ser eldfenomenet vid skottlossningen.

Envar skall kunna vidtaga anordningar för eldgivning i mörker, d v s fastgöra vapnet på ett sådant sätt att det ligger stadigt inriktat mot den punkt, där man vill ha kulorna, och så att vapnet icke rubbas ur sitt läge vid skottlossning och vid omladdningar. (Te då man i mörker utför ett förberett eldöverfall mot en marscherande kolonn på en väg.)

Nedskjut alltid först befäl och rapportkarlar. Plocka sedan ner, undan för undan, den ene efter den andre. Framrycker fienden, så börja med de bortersta — om läget det tillåter. Ty skjutes de närmaste först, tjänar detta till ledning för de eftersta i deras uppträdande; och detta är onödigt.

Vid strid i förband (patrull), tänk alltid på att säkra *flank* och *rygg*. Flygelkarlar eller särskilt utplacerade skyttar, som observera och äro färdiga att skjuta fiender som nalkas flanken eller event uppträda i ryggen.

Vid all eldgivning eftersträva:

överbaskande eld;

eld från flera olika riktningar mot fienden — mot hans rygg och flank(er).

Skjut icke, när åsyftad verkan icke kan påräknas. Och skjut aldrig "i högen". *Varje skott skall träffa!*

7.

Hur utbilda sig?

I förväg (i fred).

Lär Dig — eller förbättra Dina fördigheter i: skjutning (med olika vapen);

orientering och kartläsning; att utföra förflyttningar terrängledes, säkert, fort, tyst; ha därvid *alltid ögonen med Dig*, och lär Dig att *minnas* terrängens och terrängföremålens utseende, vägar, vägskal o s v; iakttag hur djur och föremål synas under olika förhållanden och se efter hur de vilda djuren bära sig åt — de göra alltid rätt.

Lär Dig simning och skidlöpning; gymnastisera, hoppa över redskap, klättra och tag hinder. Boxning och brottning är även en mycket god övning.

När Du står i terrängen, gör ett litet taktiskt exempel för Dig själv:

Den där gården försvaras av en fientlig patrull! Hur skulle jag med en patrull bära mig åt för att ta gården? eller:

Om en fientlig marschkolonn skulle komma marscherande på den här vägen; huru skulle jag med några patruller ordna ett effektivt eldöverfall mot den? eller:

Jag skall till A. Men *där* ligger en fiende, och *där* också. Hur skall jag bära mig åt för att osedd komma fram till A? o s v.

I partisanförbandet.

Den tid, som icke åtgår för företagen och deras förberedande samt för att äta och erhålla nödvändig vila och sömn, skall utnyttjas för att förbättra färdigheterna.

Kamraterna äro instruktörer åt varandra. En förstår sig på kulsprutepistolen, en annan på kg, en tredje är väl förfaren i att sköta handgranater, en fjärde i sprängtjänst. En är skicklig i orientering, en annan i fontfontjänst, en tredje i att anlägga förband o s v.

Kunskaper och färdigheter skola ständigt förbättras. Man kan *aldrig* bli skicklig nog.

En synnerligen viktig sak är att gå igenom och diskutera utförda företag: Varför lyckades det? Varför misslyckades det? Varför upptäcktes vi? Varför blev B skjuten? Varför lyckades C så bra i sin spänning? Varför lyckades D och E icke snappa den där motorcyklisten? o s v.

Verkligheten, kriget, är den bästa läromästaren.

PARTISANKRIG VINTERTID OCH I BERG

8.

Allmänna synpunkter beträffande krigföring vintertid.

Partisankrigsföringens betydelse vintertid.

Vad fienden icke mäktar åstadkomma under en strid eller under en längre period av stridsverksamhet, kan kölden och vinterstormen åstadkomma under ett eller ett par dygn. Och mer därtill. Hela förband kan få sitt stridsvärde nedsatt till noll, eller bli utplånade.

För krigföring vintertid måste soldater och förband vara *väl förberedda* och *väl utrustade*. Särskilt gäller detta, när krigsskådeplatsen har ett hårt klimat med hastigt inträffande omkastningar i väderleken, där den skyddande skogen saknas, och där inkvarteringsmöjligheterna är ringa eller inga.

Förflyttningar och stridsverksamhet försvåras i hög grad — i vissa fall omöjliggöres — av stark köld, storm och mörker. Vana att uppträda under vinterförhållanden samt en för dessa väl anpassad beklädnad och utrustning är *villkor* för att kunna operera och strida med framgång. För vidmakthållande av truppens användbarhet och stridsduglighet måste den största omsorg ägnas åt förläggningsanordningar och förläggningsarbeten av olika slag. Genom aktivt uppträdande skall fienden i största utsträckning berövas möjligheterna att förskaffa sig skydd mot vädrets makter.

Transporter försvåras i regel i hög grad — särskilt om man rör sig i bergs- och fjällterräng. Svårigheterna att förse truppen med bränsle, vatten och pro-

viant, ävensom ammunition m m, sänker rörligheten avsevärt och kan helt förlama operationerna.

I väsentligt högre grad än vid andra tider på året kräves vintertid av allt befäl: kunskaper, förutseende och klokhet, omtänksamhet och omdöme, samt av varje enskild man: förtänksamhet och noggrannhet, vilja och uthållighet. Begångna fel eller misstag stå ofta icke att reparera.

På grund av markens snöbeklädnad samt terrängens större överskådlighet ökas — under den ljusa delen av dygnet — flygets möjligheter för spaning och anfall mot marktrupper.

Terrängens — genom vattnets isbeläggning och i viss mån även genom snötäcket — ökade framkomlighet, då skidan användes som fortskaffningsmedel, medger dock att under (relativt) gynnsamma förhållanden långa förflyttningar kan utföras med stor snabbhet och med jämförelsevis ringa kraftinsats. Detta gäller särskilt *mindre* enheter utan tyngande tross. Härigenom ökas möjligheterna dels för en effektiv markspaning, dels för överraskande företag av olika slag mot fienden: överfall mot förläggningar, anfall eller eldöverfall mot fientliga trupp- och trängkolonner under marsch, anfall mot fiendens flanker och rygg, avbrytande av hans förbindelser och försvårande av hans underhållstjänst.

Men den större framkomligheten och de ökade möjligheterna att under vissa förhållanden gå fram snabbt och överraskande kommer även en van och välutrustad fiende till godo. Fördens skull kräves från egen sida ökade säkerhets- eller skyddsåtgärder vid förläggning, vid marsch och vid strid.

Förband (förläggningseenhet) måste i regel bevaka sig i alla riktningar och vara berett att kunna avvisa anfall i *alla riktningar*.

Vid marsch genom skogklädd eller eljest mindre överskådlig terräng måste stor uppmärksamhet ägnas åt *skyddet av flanker och rygg* — mot överraskande

anfall eller eldöverfall. Trupp- eller trängkolonner, som framrycker på vägar i dalbottnar, måste skyddas mot eldöverfall och anfall — av enheter, som framgår på de höjdsträckningar eller sluttningar, varifrån dalbottnarna kan behärras med eld.

Vid strid måste *särskilda* åtgärder — spaning, skydd — vidtagas för tryggnad av flanker och rygg.

Vissa faktorer (de flesta) *försvårar* verksamheten, vintertid — och detta gäller särskilt för de *större och tyngre enheterna*.

Vissa faktorer *underlättar* däremot verksamheten, eller viss verksamhet, vintertid — och detta gäller särskilt för de *mindre och lättrorligare enheterna*.

Krigföringen vintertid kommer därför ofta att karakteriseras av långsamma och begränsade operationer — eller stillaliggande — av de större styrkorna, men däremot av *aktivitet, rörlighet, snabbhet samt överraskande, och ej sällan vittgående företag, från de mindre enheternas sida*.

Vintertid kommer sålunda partisankriget, och vad därtill hör, att ha större betydelse och väga tyngre för krigföringen i dess helhet än vid övriga årstider.

9.

Taktiskt exempel.

Anvisningar för studiet av exemplet, ävensom vissa allmänna synpunkter.

Läs och studera exemplet så här:

1. *Hur* är det och det gjort? — Studera noga!
2. *Varför* är det gjort? *Varför* är det gjort just på det sättet? — Tänk!

3. Skulle man icke kunna ha gjort det och det på ett *annat* och på ett *bättre* sätt? — Anamma icke fånigt vad som sägs, påstås eller predikas! Tänk själv! Spekulera! Kritisera! Diskutera! Det är på *detta* man lär sig något.

Men glöm aldrig följande:

Hur väl jag än kan blicka in i *egna* förhållanden, och hur väl jag än kan lära känna *terrängen*, kommer en (mycket) stor del av förhållandena hos *fienden* alltid att för mig döljas av en mer eller mindre tät slöja. Kanske icke då jag i fred sitter över en karta och teoretiserar eller fantiserar¹⁾. Men däremot i *verkligheten*. Endast *striden* kan helt lyfta denna slöja.

Men *beslut* om strid måste föregå striden. Man kommer sålunda alltid att gå till strid med ofullständiga, eller mycket ofullständiga, kunskaper om sin motståndare.

Därför:

Skaffa Dig så goda *underrättelser* som möjligt — främst om fienden och terrängen, men även om förhållandena hos Dina *egna* trupper och män!

Använd Dina *kunskaper*!

Använd Ditt *omdöme*!

Var *beslutsam*!

Var *djärv*!

Ingen kan med fog kritisera Dig, innan Du har misslyckats eller blivit slagen.

Endast *fienden* och *hans* *kulor* utöva en rättvisande eller rättvis kritik. Vad som kan förefalla vara ett övermått av djärvhet eller våghalsighet *kan i krig* vara högsta grad av klokhet. Och vad som kan förefalla klokt och försiktigt eller välbetänkt, *kan i sig* innebära fröet till motgångar, nederlag och undergång.

Den intet vågar, intet vinner.

¹⁾ Spelar schack mot mig själv!

När Du fattat Ditt beslut och satt igång, eftersträva framgången eller segern *fanatiskt*, med *okuvlig energi* och med *alla medel*.

Fiendens besegrande eller krossande utgör belöningen. Stupar Du därvid själv, ter sig triumfen dubbel.

Skulle Du misslyckas, har Du då intet att förebrå Dig. (Vad andra tycker eller säger, kan Du med lugnt samvete strunta i.) Stupar Du därvid själv, dunstar Dina eventuella taktiska eller tekniska missgrepp bort. Kvar står däremot: viljan, energien, modet och offret.

ibland tar man — alltefter läget och avsikten — de olika stegen mot målet långsamt; ibland fortare; ibland blixtsnabbt. Ibland utdelar man ett enda knock-outslag, överraskande och hårt; ibland bultar man på fienden — ger honom en serie av tätt på varandra följande slag — så att han ramlar ihop; ibland pressar man luften ur honom — "segar" — så att han ger upp. Allt efter rådande förhållanden.

Detta är *taktik*.

Vid förberedelsearbetet, under framryckningen till strid samt under strid skall personalen — främst befälspersonalen — så disponeras, att dess arbete i erforderlig utsträckning utföres samtidigt eller parallellt, samt att den enes arbete eller åtgärder på ett praktiskt, naturligt och tidsbesparande sätt anknyter till och hopfogas med den andres. Allt för att *spara tid*, att ingen onödig väntan (fördröjning) och att inga "dödperioder" uppstår¹⁾.

Detta är *organisation*.

¹⁾ Det militära arbetet skall karakteriseras av förutseende och planmässighet samt av en i möjligaste mån lugn, jämn och kontinuerlig verksamhet. Däremot bör denna icke pendla mellan följande tvenne typer eller tillstånd: 1. Den

Under all verksamhet, såväl den förberedande som striden, skall envar sträva att vaket, klokt och energiskt arbeta mot målet — samt att härvid i erforderlig grad samarbeta med sin omgivning.

Detta är *disciplin*.

Men det är även: *organisation, taktik och teknik*.

Grunden för det hela är en *krigsmässig utbildning*.

Det här lämnade taktiska exemplet visar en serie långsamma och försiktiga steg, följda av ett överraskande, blixtnabbt och hårt slag.

Tro därför icke, att det alltid behöver eller bör gå till på samma eller på liknande sätt!

Varje uppgift, varje läge, kräver *sitt* eller *sina* förfaringsätt.

Förutsättning m m. (Se skiss nr 1.)

En *plut*¹⁾ befinner sig på marsch från A mot E. Plut har efter en ganska ansträngande marsch, några timmar före mörkningen nått D. Dagens marschmål är E.

idisslande kon på ängen. 2. Den surrande flugan i det upp- och nedvända vattenglaset.

Givetvis kommer fienden att bereda en diverse obehagliga överraskningar. Verkan av dessa minskas i den mån man varit förutseende och i tid vidtagit åtgärder av olika slag. (Undvikit att leka ko på ängen.) Ju mer förutseende och noggranna dessa åtgärder varit — och ju mer befäl och trupp besitter rutin och disciplin — desto lugnare och säkrare, och även snabbare, kan man möta fienden och neutralisera dennes speldrag. (Undvika att leka fluga i vattenglaset — eller att passivt låta sig nedslaktas.)

¹⁾ I det följande användes följande förkortningar:

plut: pluton eller plutonens;

grp: grupp eller gruppens eller grupper;

ch: chef (*här* plutonchefen);

stf: plutonchefens ställföreträdare;

ch 1. grp: chefen för 1. grupp osv;

stf i 2. grp: ställföreträdaren i 2. grupp osv;

ev: eventuellt.

Plut *uppgift* är att tillintetgöra en i M förlagd fientlig mindre styrka samt att därefter utforska styrka m m av fientliga trupper i trakten 20 km sydväst M.

Plut *sammansättning*:

ch, stf samt 4 grp om vardera 10 man.

Beväpning m m:

Kulsprutepistoler: ch, stf samt 3 st per grp.

Kg: ett per grp.

Gevär: 6 per grp.

Ammunition: per kulsprutepistol 200 patroner; per kg 300 patroner; per gevär 100 patroner.

Hgr: tidhandgranater, 80 st.

Sprängmedel.

Signalpistoler: 2 st.

Utrustning m m:

Fullständig vinterutrustning, däri ingående vita överdragskläder.

Pulkor 2 st.

Kikare: ch, stf.

Kompasser: ch, stf samt 3 st per grp.

Endast ch och stf ha *kartor* (skala 1 : 100000) över verksamhetsområdet. Ch har emellertid låtit en ritkunnig uppgöra 10 *skisser* över området (två för varje grp och två för sina båda rapportkarlar). På dessa är schematiskt inritade vägar och stigar, vattendrag, gårdar och torp, skog (skyddande terräng), samt vissa höjdsiffror och goda utsiktspunkter; skala och norrstreck är utsatta.

Proviant: för 4 dygn.

Terrängen, i vilken plutonen kommer att röra sig, är vägfattig, mycket glest bebyggd, huvudsakligast skogsterräng, i regel utan större höjdskillnader. Snödjup 3—4 dm; i skogen är snön lös.

En pålitlig civil *vägvisare* och god skidlöpare (i fortsättningen kallad: V), som känner terrängen och förhållandena, åtföljer plut.

Temperaturen är cirka -20° . Lugnt. Klart väder.

Man vet, att torpet E är bebott. V känner familjen. Huruvida fienden befinner sig i E, vet man icke. Under dagen har man hört flygmotorljud samt sett ett flygplan i riktning mot P.

Gruppering för överraskande anfall.

Vid plut är *läget* kl 1345 följande:

Marschen — som gått genom skyddande skogsterräng — har avbrutits.

Förpatrullen — omkring 100 m söder om plut — ligger i ställning strax söder D med en 50 m bred skogsglänta framför sig.

Vid förpatrullen befinner sig nu även ch, stf, V¹) samt ch för 3. och 4. grp.

Ch bedömer, att ev skottlossning ej kan höras till trakten av M.

Order. Ch ger *order*:

"Vi befinner oss nu omkring 1 km norr E. Om fiende är där, vet jag inte.

Stf med 3. och 4. grp samt V går dolt genom skogen öster E.

4. *grp* lägger sig dolt i ställning sydöst E, så att fiende ej kan undkomma i riktning mot stora landsvägen och mot M;

3. *grp* dolt sydväst E, så han ej kan undkomma mot söder eller sydväst.

¹) Vägvisaren.

Kl. 1445 framgår jag med 1. och 2. grp från en punkt omkring 300 m norr torpet för att ta detta.

Finnes fiende där och han flyr, bibehåller 3. och 4. grp sina ungefärliga platser och nedskjuter honom. Ingen får undkomma.

Sätter sig fienden till motstånd, deltagar 3. och 4. grp i anfallet mot torpet.

Klockan är nu 1356.

Stf repeterar!"

Sedan ch grupperat 1. och 2. grp på bred front i skydd av ett skogsbryn, 300 m norr torpet, igångsättes kl 1445 framryckningen mot detta. Avdelade kgskyttar ligger kvar i lämpliga ställningar, varifrån torpet och närmaste terräng vid behov genast kan tagas under välriktad eld och övrigas framryckning understödjas.

Det visar sig emellertid, att ingen fiende fanns där — endast torpets innevånare.

Dessa berättar, att en fientlig patrull från M varit där dagen förut, genomsnokat stugan m m, utfrågat innevånarna, skrivit upp deras namn, samt stulit deras ko och diverse husgeråd.

Under-
rättelser.

Ch frågar ägaren (i fortsättningen kallad: B), om någon av stugans innevånare tillfälligtvis är borta, eller om *alla* är där, samt meddelar, att plut måste förläggas där under natten, och att han tyvärr är nödsakad att hindra familjen att tillsvidare lämna stugan. Han frågar vidare, huruvida B vill göra honom nöjet att om några timmar äta kvällsmat tillsammans med honom. Ch meddelar vidare B, att denne kommer att få ordentlig ersättning för förläggning och besvär, samt att han skall försöka skaffa hans ko tillrätta igen.

Rekognosering för försvar, bevakning, förläggning.

Ch gör en snabb *rekognosering* (överblick av förläggningsmöjligheter och av terrängen) samt avdelar därefter *poster* (*patruller*) för skyddet, medan förläggningen ordnas ¹⁾.

Ch ger därefter stf order att *ordna förläggningen*.

Därefter utför han en noggrannare *rekognosering* med hänsyn till *försvar* och *bevakning*. (Genom ett välorganiserat parallellarbete mellan ch och stf samt grpch m fl vinnes tid.)

Rekognosering för försvar och bevakning.

Ch rekognosering: (Han är härvid åtföljd av rapportkarlar och vissa grpch.)

Terrängens utseende.

Från vilka olika riktningar (punkter) kan fiende (sannolikt) anfalla?

Huru därför gruppera enheter och vapen? Stridsställningar. Förhållande vid strid.

Röjningar? maskering? förstärkningsarbeten? hinderanordningar? anordningar för samband?

Huru komma från förläggningen till stridsställning(ar); hitta rätt i mörker; komma fort, tyst, vid behov dolt? Trampspår? Skidspår?

I vilken linje och vid vilka platser böra poster (patruller) utsättas? Dessas uppgifter m m?

Huru kvickt kunna ge sig iväg och försvinna, om detta skulle bli nödvändigt eller önskligt? Riktning(ar)? Väg(ar)? Återsamlingsplats för plut?

Ordnan-
de av för-
läggning.

Stf åtgärder för förläggningens ordnande m m.

Raskt få igång förberedelser för måltid; ved, vatten, mat, matlagning (om möjligt inomhus).

Hur många man behöver stoppas in?

Hur stort är utrymmet? (In skall dom, även om dom får ligga som sardiner i en ask.)

Var placera ev sjuka, så att de kan bli omplåstrade, ej störda i onödan, och ej störa de andra?

¹⁾ I förhandenvarande läge anser ch det icke nödvändigt eller lämpligt att avdela patrull(er) för spaning.

Var placera ch och rapportkarlar m fl, så de blir så ostörda som möjligt och kunna gå in och ut utan att i onödan hindras av eller störa de andra?

Var placera avlösningar till poster (patruller), så att avlösningarna kan ske så ljudlöst och litet störande som möjligt?

Var placera värdfolket? (Fruentimren hjälpa till vid spisen; värden äta tillsammans med ch.)

Var och hur tränga ihop truppen i övrigt?

Platser för:

utrustning? (personlig utrustning i regel vid resp ägares plats);

vapen? (i regel vid resp ägare; genast till hands!);

skidor och stavar? (för resp grp, poster och patruller på lämpliga platser utanför förläggningen; skidor ej uppställda, så de sönderskjutes vid strid; ej lagda eller ställda så att isbildning uppstår på deras undersidor);

övrig materiel — ammunition, sprängmedel, förläggingsmateriel, transportmedel m m? (på härför lämpliga platser);

avskärmning av fönster (ev förspikning med bräder, så att handgranater ej kan kastas in);

"reservutgång"(ar) för förefallande behov (vissa fönster);

post (en man; tre avlösningar) för kvarterets omedelbara skydd; plats; instruktion.

Allt detta ordnas av stf med tillhjälp av vissa grph (vissa av manskapet) på ett praktiskt sätt och i en efter rådande förhållanden lämplig ordningsföljd.

Då ch under sin rekognosering i stort sett bestämt sig för, hur han vill ordna försvar och bevakning, ger han en av sina rapportkarlar följande order:

Order för försvar.

"Åk till stf i stugan och säg honom följande fyra saker:

Om 30 min¹⁾ tar jag mot plut — utom kokhand-räckning och sjuka — utanför stugan.

Samtliga medför vapen, men icke skidor.

Klädsel för 1 tim vistelse utomhus.

Inom varje grp två man utrustade för att kunna utgå som poster.”

Ch tar vid angiven tid emot den uppställda plut. (De förut utställda posterna stå fortfarande på sina platser i terrängen.)

Ch ger order:

”Vid fientligt anfall — eller risk härför — skall försvaret ordnas så här:

1. *grp* stridsställning med vänstra flygeln vid —; bredd omkring 30 m;

eld möjlig mot — och —, samt särskilt kraftigt mot —.

2. *grp* stridsställning mellan — och —;

eld främst möjlig mot —, samt även mot —.

3. *grp* — under stf befäl — stridsställning vid — (norr stugan) för att skydda plut rygg;

eld möjlig dels mot —, dels mot —.

Av 4. *grp* avdelas en patrull om en chef och två man; den får order senare; återstoden av *grp* får vid strid direkt order av mig, vad den skall göra.

Sjuka få av stf order om, hur de från huset skall delta i försvaret.

Min plats vid — (något bakom och i luckan mellan 1. och 2. *grp*). Rapportkarlarna ordnar där ställningar för mig och för sig.”

¹⁾ Icke ”omedelbart”, icke ”genast”. Befälhavarna äro till för att genom parallellt och successivt arbete på ett målmedvetet, praktiskt och lugnt sätt ordna det hela; icke för att jäkta underlydande befälhavare och truppen samt ställa till brådska och oreda!

Sedan stf och grpch repeterat vederbörlig del av ordern, befaller ch:

"1., 2. och 3. grp iordningställer stridsställningar, och trampspår till dessa. Eldställningar ordnas. Inga särskilda förstärkningsarbeten utföres. Eldgivning förberedes.

Arbetet får taga 30 min.

Rapport till mig, då det är klart.

4. grp stannar kvar här."

Med 4. grp går ch igenom, vad som ev kan hända, och vilka uppgifter grp kan bli tilldelad.

Patrullen ur 4. grp (3 man) får order av ch:

"Om en stund sätter jag ut posterna. Grpch och patrullen skall då på skidor följa mig för orientering.

Efter kvällsmålet förlägges ch 4. grp och patrullen i farstun. Patrullen beredd att snabbt rycka ut — utan order — för att hjälpa post, eller göra vad som synes lämpligt."

Ch ger sina rapportkarlar anvisning om sin och deras platser vid strid, hur dessa skall iordningställas och hur samband med grupperna och med stugan skall upprätthållas.

Sedan plut förberett stridsställningar m m återsamlas den.

Order för
bevak-
ning¹⁾.

Ch befaller:

"De båda karlarna ur 1. grp post nr 1 vid —;

" " " " 2. grp " " 2 " —;

" " " " 3. grp " " 2 " —;

ur 4. grp ingen post."

¹⁾ Vanligen ordnas bevakningen först. I detta läge finnes redan bevakning (tillfällig) utsatt, och dessutom vill ch i detta fall, att allt manskap både skall vara fullständigt orienterat i resp stridsställningar och om posternas platser.

Sedan kontroll verkstälts, att platserna rätt uppfattats, befaller ch:

"Ni utgår nu till era platser¹⁾. De som nu stå där skickas tillbaka hit. Om en stund kommer jag och instruerar er. Ni blir avlösta omkring kl —²⁾).

Ch befaller vidare:

"Ch för 1., 2. och 3. grp avdelar 2. och 3. avlösning till resp. poster. Tjänst i 2 tim pass. Avlösningar verkställs av ch 4. grp.

Jag går nu ut att instruera posterna och återkommer om en halv timme.

Fortsatt persedelvård och snarast kvällsmål enligt stf bestämmande.

Stf har befälet."

Poster
instrueras.

Ch — åtföljd av rapportkarlar, ch 4. grp och patrullen ur 4. grp — går nu från post till post, kontrollerar att önskad terräng kan överblickas, att platsen är lämpligt vald samt instruerar posterna.

Instruktion till en post, postering eller skyddande patrull innehåller i mån av behov:

enhetens *sammansättning* och *indelning* (vem som är 1. man vid dubbelpost);

orientering (fienden; nordriktningen; terrängen i närheten eller inom bevakningsområdet eller synkretsen; rörande egna närmaste enheter på sidan, framför, bakom);

uppgift (bevakningsområde m m);

¹⁾ Posterna kan även åtfölja ch och utsättes successivt av denne (eller av stf).

²⁾ Här räknas med 2 tim i taget på poststället. Vid mycket påfrestande förhållanden är det lämpligt med pass om 1 tim.

förhållande under bevakningen (ställning; stridsställning; samband; patrullering ¹⁾ osv);

förhållande vid strid (eldgivning; ev tillbakaryckning; samverkan osv);

rapportering (till vem; i vilka fall; sätt för rapportering — muntligt, tecken, signalskott ²⁾, signalpistol osv).

Sedan samtliga poster instruerats — och ch 4. grp (avlösningssbefälhavaren) samt patrullen blivit noga orienterade — sker förflyttning till kvarteret.

Det taktiska för kvällen och natten är nu ordnat.

Ch behöver nu några timmar för att sköta sig själv: klädsel, utrustning, kropp, vila samt fundera på morgondagen — om han orkar detta senare *nu* — samt äta.

Vissa
åtgärder
i kvar-
teret.

Han meddelar: "Jag vill bli störd så litet som möjligt; om en och en halv timme väckning, då jag skall ha mat tillsammans med B, V och stf. Efter kvällsmålet skall manskapet sova så snart som möjligt."

Stf kontrollerar, att truppen får mat, att allt är ordnat så praktiskt och bekvämt som möjligt (att man vid behov kan komma ut fort och slåss), att posten vid kvarteret och dennes båda avlösningar är instruerade.

Han förhör sig hos sjukvårdsmannen, hur det står till med klienterna samt om någon eller några är särskilt dåliga. Helst kontrollerar han det själv.

¹⁾ Patrullering i ett läge som detta bör ske endast i undantagsfall, t. e. då ett relativt stort eller svåröverskådligt område måste övervakas, eller då kölden är så stark, att posten *måste* röra på sig, vilket dock i regel kan ske på stället — mindre störande postens uppmärksamhet, och omärkligt för ev i närheten varande fiende.

²⁾ Signalskott avgives genom att flera skott lossas i snabb följd och med *jämna* mellanrum. Huruvida skotten skall lossas i luften eller mot fienden, beror av förhållandena (läget) i varje särskilt fall.

Sedan ser han till; att det blir tyst — om detta skulle behövas!

Om han är omtänksam — vill spara sin chef en del tid samt göra ett gott intryck på familjens kvinnliga del — tackar han denna senare för hjälpen med matlagningen m m, vilken berömmes, pratar om väder och vind samt framhåller betydelsen av, att *alla hjälpas* åt, så gott envar kan, för att fienden skall bli ihjälknådad. (Om militära saker vet han intet, och minst av allt vad man skall göra i morgon.)

Under-
rättelser.

Ch äter i farstun (för att ej störa truppen och för att fruntimren ej skall höra, vad som avhandlas) med stf, V och B. Patrullen ur 4. grp ligger på golvet och sover (något annat utrymme för den existerar inte)¹⁾.

Samtalet mellan ch och B samt den senares svar på den förres frågor ger bl a följande resultat: (Se skiss nr 2.)

Fienden, som i fyra dagar varit förlagd i M, består sannolikt av omkring 30 man, dels förlagda i nordligaste gården, dels i den sydligaste, i vilken även finns en handelsbod. I mellersta gården är all civilbefolkning inrymd och vanligen under bevakning.

En postering ligger vid vägen söder ravinen, norr den nordliga gården; en annan postering cirka 100 m söder den sydliga; vid dager brukar *en* man patrullera inne bland gårdarna. Befälhavaren — en officer — är förlagd i sydliga gården, och utanför denna finnes alltid post (vid dager *en* man).

Vid vardera posteringen tycker sig B ha sett en kulspruta i ställning. Vid båda utgångarna är vägspärrar anordnade. Några hinderanordningar i övrigt har han ej kunnat iakttaga.

Den fientliga styrkan har en, sannolikt två, lastbilar till sitt förfogande.

¹⁾ Vid förhållanden som i föreliggande fall måste i regel varje kvadratcentimeter förlägningsutrymme utnyttjas med matematisk noggrannhet.

Manskapet är i mycket olika åldrar; de är väl klädda och utrustade samt ha gevär eller kulsprute-pistol.

Då B brukat göra sina uppköp i handelsboden och de senaste dagarna varit två gånger i byn, kan han — med ch hjälp — uppgöra en mycket noggrann skiss över gårdarna och deras omgivningar.

På ch fråga, varifrån man obemärkt bäst kan nå-
kas gårdarna och intränga i dessa, svarar B: "Från väster, skogen går där alldeles intill byn; befälhava-
rens hus ligger omkring 100 m från skogsbrynet; sko-
gen är där tät men icke svårframkomlig."

Ch: "Har ni sett någon post eller patrull i den skogen?"

B: "Jag har ej vågat gå dit eller vågat fråga därom."

Ch: "Har ni sett några hinderanordningar i skogs-
brynet eller kring befälhavarens hus?"

B: "Nej."

Ch: "Kan ni rita en bild över huset? Har det en eller två våningar? Var bor befälhavaren? I vilket rum sitter telefonen? Huru många man ungefär ligger i huset?"

B: "Så här ser det ut (ritar). Befälhavaren bor nog en trappa upp. Telefonen sitter i rummet innan-
för handelsboden på nedre botten. Det ligger nog en 10—15 man i huset. Och så går telefonlinjen mot söder till K på västra sidan av stora landsvägen. Norr om gårdarna är telefonledningarna avslitna."

Ch: "Hurudana är husen?"

B: "Det är vanliga trähus. De flesta fönster är för-
spikade med bräder."

Ch: "Helst vill jag ej bränna in dem, för då går vi dels miste om materiel och vapen och kanske värde-

fulla papper, dels kan fientliga avdelningar söderut se eldskenet."

B: "Ja, skulle det behövas, så finns hö och brädupplag i en av gårdarna, och säkert har dom bensin till sina bilar."

Ch: "Kan man från någon lämplig punkt i skogen sydväst M se gårdssamlingen?"

B: "Ja, omkring 1 km sydväst M ligger en kal höjd, varifrån gårdarna syns."

Ch: "Ni åker naturligtvis skidor bra?"

B: "Javisst".

Ch: "Är ni jägare också?"

B: "Ja, litet emellanåt skjuter pojken och jag fågel, men i går tog dom bössan ifrån mig."

Ch: "Jag föreslår, att ni i morgon följer med oss och hjälper oss att visa vägen, så skall vi nog skaffa tillbaka bössan och er ko åt er."

B: "Javisst, hur dags bär det av?"

Ch: "Vet ej ännu, men svara på en fråga till. Titta här på kartan. Kan man väl skyddad i skogen komma fram den här vägen?" (Se skiss nr 1; F, G, H, R.)

B: "Det går nog bra, men man får vara försiktig, när man skall passera bäcken och vägen vid G, ty där har dom passerat, när dom i förgår var hos N; hans stuga ligger en halv mil väster G."

Ch: "Är vägen i övrigt besvärlig att gå fram (pekar igen på kartan)?"

B: "Ånej, skogen är ganska tät och litet småbackig, men vid R höjer sig terrängen skarpt mot kala berget vid O."

Ch: "Är hela berget kalt?"

B: "Nej, det är bara på den översta biten, som det inte är någon skog. Där är bara några småträäd. På nedslutningarna är skogen ganska så tät."

Ch tar sig en stunds funderare och säger till stf (samt V och B):

Order för
uppbrott.

"Avmarsch härifrån kl 0700.

Vi går först norrut, samma väg vi kommit hit, till en lämplig punkt, där vi utan att lämna spår efter oss kan sticka in i terrängen; går så åt väster ett stycke (pekar på kartan), sen så här åt söder över bäckravinen och vägen, fortsätter så ett stycke till mot sydöst och slår därefter in i nordöstlig riktning mot kala berget; sen så får vi se.

Ev marsch- och stridsodugliga lämnas kvar för försvaret; fruntimren och pojken skall hålla sig inne och får inte gå ut.

De skall meddelas, att vi ska gå norrut mot A och förena oss med en stor avdelning för att sedan längs stora landsvägen gå söder ut. Detsamma skall meddelas dem, som blir kvarlämnade här; vidare att dom skall slåss till sista patronen, om dom blir anfallna; och så att dom nog ser oss här igen i övermorgon."

Ch till V och B: "Nå, vad säger ni om vädret i morgon?"

V: "Jag tror nog, att vädret kommer att stå sig."

B: "Jag har för mig, att det blir litet varmare och att vi får snö, kanske lite blåst också. Det känns i mina ben."

Ch ger följande order till ch patrullen ur 4. grp, som ligger i farstun:

Order för
vägrekognosering.

"Du vet vilken väg vi kommit hit.

Kl 0500 åker Du med Din patrull härifrån norrut längs den vägen en eller ett par km.

Du skall leta rätt på ett lämpligt ställe, där vi kan gå ifrån vägen och slå in i terrängen mot väster utan att *något* spår efter oss kan upptäckas.

Patrullen återvänder sen hit.

Den här ordern får *icke* meddelas *någon* utom patrullen."

Vidare
order för
uppbrott.

Ch order till stf:

"Frukost, ordentlig, samt marsch- och stridsförberedelser mellan kl 0430 och 0630. Vi kommer sannolikt att vara igång omkring 24 timmar.

Posterna dras in kl 0615 samt ersättes med bevakning härifrån stugan.

Plut uppställd och marschfärdig kl 0655.

Jag vill bli väckt kl 0430.

Godnatt."

Förberedelser
för
uppbrott.

Natten har förflutit lugnt. Av fienden har intet hörts. Kl 0400 börjar kokhandräckningen förberedelserna för frukosten.

Kl 0430—0630 intages frukost samt göres förberedelser för ett dygns oavbruten marsch- och stridsverksamhet.

Vapen, utrustning och skidmateriel överses.

Envar ordnar sin klädsel m m efter vädret och att 24 timmars arbete med omväxlande marsch, långa uppehåll i stillhet, samt strid förestår.

Avlösning av de utevarande posterna ordnas så, att även dessa i lugn och med ordning kan förbereda sig för den kommande verksamheten.

Fyra man avdelas att kvarstanna i kvarteret för att ej betunga plutonen med folk, som ej är marsch- och stridsdugligt, samt för försvar av kvarteret.

Deras befälhavare erinras av ch om bevakning (genom fönstren), och att han vid strid skall slåss till sista patronen. Vidare säger ch: "Det här får *icke* meddelas *någon* annan: vi skall anfalla M, och kommer sannolikt tillbaka hit i morgon förmiddag."

Kl 0600 återkommer patrullen ur 4. grp från sitt uppdrag.

Resultat
av väg-
rekog-
nosering.

Patrullchefen rapporterar till ch:

"Omkring 1.5 km norrut står några vedstaplar alldeles vid vägen. Skogen är där tät. Jag har funnit en lämplig punkt alldeles invid en vedstapel, där plut kan gå av vägen. Spåren kan sen döljas med över-
täckning av en del av veden i vedstapeln och längre in med granruskor. Vi har huggit sådana och lagt dem på lämplig plats."

Ch säger adjö åt frun och dottern i huset, tackar för gott kvarter, meddelar att fyra man kvarlämnats för deras skydd och säger, att hennes man kommer tillbaka i morgon.

Temperaturen är omkring -10° ; låga, tjocka moln röra sig för en svag sydlig vind.

Tyst ställer grupperna upp på sina platser. När ch kl 0655 fått rapport att allt är klart, befaller han:

Marsch-
order.

"Marschordning: Patrullen ur 4. grp; jag; B; V; återstoden av 4. grp; 3. grp; 2. grp; 1. grp.

När vi gör halt om 20 min, står var och en still på sin plats, inga som helst märken får där göras i snön. När vi sedan gå in i terrängen, sker detta på ett sådant sätt, att upplagt spår noga hålles; inga märken i snön får göras på sidan om spåret, stavar-
na hållas i handen och får icke användas, förrän ni kommit 200 m in i skogen.

Närmare orientering får ni om en timme."

Härpå följer tecknet: framåt!

Kolonnen skidar iväg mot norr.

När täten nått C, platsen för "avhoppet" från vägen, göres halt.

Sedan ch orienterats av patrullchefen samt studerat terrängen, utser han lämpligaste punkt för av-

Förflytt-
ning in i
terrängen
från väg;
spåren
utplånas.

hoppet, beordrar patrullen att stå kvar på vägen, gör tecken "framåt" och skidar *långsamt* lämplig väg in i skogen i västlig riktning. Plut följer.

Då kön kommit så långt från vägen, att den och dess spår säkert icke kan synas från vägen, göres halt samt rast under tystnad.

Ch återvänder till vägen för att kontrollera det fullständiga utplåandet (övertäckandet) av varje spår, samt att patrullen ej lämnar spår efter sig på eller i närheten av vägen.

Efter återkomst till plut säger ch till B:

"Kan ni säga mig någon lämplig plats på vägen G—M (pekar på kartan), där vägen gör krökar, så att man ej kan se långt längs efter den, där skogen på båda sidor går tätt intill vägen, och där bäckravinen utan större svårighet kan passeras? Är bäcken bred och djup?"

B: "Ja, söder om min stuga är det ganska öppet, men en eller annan km åt väster går skogen tätt intill vägen. Bäckren är djupt nedskuren och går öppen, men den är ej bredare, än att man kan hoppa över."

Kompasskurs genom terräng. Efter det kompasskurs uttagits, förflyttas plut 2 km i västlig riktning till F. (Man vet då *precis*, var man är på kartan.) ¹⁾

Grupperna går upp i höjd med varandra, så att marschdjupet förkortas.

Rast; intet högljutt tal.

Truppen orienteras.

Efter 10 min säger ch:

"Hör upp! De som har kartor och skisser, ta upp dem och följ med och visa de kringstående.

En fientlig mindre avdelning, som ligger i M skall vi i natt anfalla och tillintetgöra. Icke en käft skall få komma undan. Jag har fått goda upplysningar om, hur dom har det ordnat.

¹⁾ Kontroll av tillryggalagd väglängd se sid 68.

Nu skall vi först gå mot söder 8 km och gå över vägen vid G, så att vi ej observeras och ej lämnar spår efter oss.

Sen fortsätter vi mot sydöst några km; går därefter i ungefärlig nordöstlig riktning till trakten 3 km sydväst M, där det blir ett *mycket* långt uppehåll.

Under detta gör jag, och de jag befäller med mig, rekognosering samt kikarspaning m m från berget O mot M.

Sen blir det orientering och order för anfall.

Sen det blivit mörkt, tar vi oss närmare intill gårdarna; omringar därefter dessa och nedgör fienden.

Ni får veta när och hur detta närmare skall utföras längre fram på dagen.

Den minsta oförsiktighet eller vårdslöshet från en enda man kan förstöra alltihop."

Marschen fortsättes därefter i sydlig riktning. Först går den mellan C och F avdelade patrullen om tre man och en befälhavare, vilken svarar för kompassriktningens hållande. Omedelbart bakom går en patrull om tre man (helst kulspruteskyttar). Bakom denna följer ch — som då och då kontrollerar, att rätt kompassriktning hålles — med rapportkarlar samt B och V. Ytterligare 50—100 m bakom kommer kolonnens tät. Några 10-tal m bakom kön går en efterpatrull, avdelad av 1. grp, som går sist.

Marschordning och indelning (marschgrup-pering).

Då man kommit i närheten av G, göres halt och vila. Rekognosering verkställes för att vägen och bäckravinen skall passeras på gynnsam plats. Sedan dylik utsetts av ch, avdelas två mindre patruller att, med hänsyn till skyddad övergång av vägen, lägga sig på lämplig plats (300—400 m) på vardera sidan om övergången samt göra tecken till plut att avbryta framryckningen över vägen, därest någon skulle komma.

Försiktigt passerande av väg.

Skulle fiende komma, gör patrullen också tecken, samt släpper förbi honom, så att han kan nedgöras

(fångas), när han kommit mellan plutonens på ömse sidor om vägen varande delar — och icke kan undfly tack vare de båda skyddspatrullerna i flanken.

För att underlätta övergången av bäckravinen, och för att ej få stöp på skidorna, avtagas dessa före passerandet.

Sedan vägen passerats, utplånas spåren, innan marschen i sydöstlig riktning fortsättes.

Kontroll
av marsch-
längden
vid
terräng-
marsch.

En eller två man har av ch avdelats att mäta marschlängden, och anteckna, så att man precis vet, hur långt man avlägsnar sig från vägen i sydöstlig riktning.

Marsch-
hastighet.

Marschen har hela tiden skett i mycket måttlig takt, dels för att ej åstadkomma buller (ljud av något slag), dels för att truppen ej skall bli varm eller svettig (lång väntan sedan). Och förresten föreligger i förhandenvarande läge av taktiska eller andra skäl ingen anledning till brådska.

Raster

Raster göres därför tämligen ofta; ävenså mycket korta uppehåll för att lyssna, samt även för att vänja truppen att *följsamt* och *tyst* stanna och åter komma igång.

Då H (3,800 m från vägen, söder G) ¹⁾ nåtts, slås efter rast in i geografisk kurs 75° ²⁾ mot M, var-efter marschen fortsättes till R, 3 km sydväst M.

Lång rast
och
väntan.

Vid R utses för insyn från luften samt för vind skyddad plats och ordnas för ett längre uppehåll (klädsel m m). Enkelposter utsättes cirka 100 m (beroende på skogens täthet) från rastplatsen. Dessa poster skall även kontrollera, att intet buller eller ljud hörs från truppen, och i så fall anmäla detta.

¹⁾ Genom noggrant hållande av *kurs* samt mätande av tillryggalagd *marschlängd* kan platsen för H preciseras på kartan. Härigenom blir det möjligt att vid H taga ut *riktlig kurs* mot O och mot M.

²⁾ Beträffande orientering och uttagande av kompasskurs se avd 14.

Efter en stunds uppehåll kallar ch till sig stf, B och V, ch 1. och 3. grp, stf i 2. och 4. grp, samt sina båda rapportkarlar — för så vitt dessa senare icke uppehålla sig hos ch.

Med denna personal genomgår ch planen för den rekognosering och kikarspaning, som under hans omedelbara ledning skall göras från kala berget vid O — ävensom förflyttningen dit och uppträdandet under rekognoseringen.

Plan för
spaning
och rekog-
nosering.

Ch 4. grp får befäl över plut, påminnelse om tystnad och försiktighet samt order: "Ev uppträdande fiende skall nedgöras, helst tagas så tyst som möjligt. Händer något, vill jag genast ha rapport; det är bara att följa vårt skidspår fram mot kala berget."

Innan ch med rekognoseringspersonalen ger sig fram mot kala berget, säger han till truppen:

Oriente-
ring och
order till
truppen.

"Håll er varma utan att föra buller; ät vad som behövs, men ej mer; spara innehållet i termosflaskorna, för i kväll blir det att ligga absolut stilla, kanske i timmar. Rökning tillåten. Däremot icke uppgörande av eld.

Förresten kan var och en roa sig med att spekulera över följande frågor, som jag på en lapp lämnat ch 4. grp:

Hur bära sig åt i mörker vid en patrull för att från skyddad plats 100 m från en postering vid en väg raskt överrumpla och döda denna samt raskt avbryta en telefonlinje längs vägen?

Hur bära sig åt i mörker vid en grp för att snabbt rusa fram cirka 100 m från ett gömställe, omringa ett hus och i förbifarten raskt döda en enkelpost eller dubbelpost?

Hur vetenskapligt genompeppra ett trähus med gevärskulor och använda handgranaterna, så att fienden hålles borta från fönster och dörrar, och så att det blir så otrevligt som möjligt för dom där inne?

— utan att därvid offra onödigt med ammunition; och utan att skjuta ihjäl varandra.

Hur sätta eld på huset, om detta skulle visa sig nödvändigt?

Där har ni i stort sett de olika numren för nattövningen.

Tänk över det här noga, och om ni resonerar med varandra om saken, så tala ej högt som brackan på restaurangen utan diskret och belevat som tjuven i natten."

Spaning.
Rekognosering.
Orientering.

Ch med nyssnämnd rekognoseringspersonal skidar fram mot kala berget. Packningarna äro kvarlämnade. Klädsel efter vars och ens smak. Dock alla i snödräkt. Kompassen visar vägen; vid behov även B.

På för insyn skyddad och i övrigt lämplig plats tar man av sig skidorna.

Sedan man övertygat sig om, att ingen fiende finnes uppe på toppen, kryper ch (med kikare) och B fram till lämplig utsiktspunkt.

På omkring 700 m avstånd och nedanför ligger gårdarna vid M, som tydligt syns. (Se skiss nr 2.)

Genom kikarspaning och därunder pågående samtal med och frågor till B förskaffar sig ch en noggrann kunskap om terrängförhållandena, om möjligheter för dold framryckning, om gårdarna, samt om förhållanden i övrigt, vilka är av betydelse eller inverkar på utförandet av företaget.

Rekognoseringspersonalen frambeordras av ch till lämplig punkt under påpekande att största försiktighet skall iakttagas.

Ch: "Gårdarna där nere; det är där fienden ligger.

I boningshuset till höger och hitom vägen ligger ch och 10—15 man; i boningshuset längst till vänster omkring 10 man; i boningshuset mitt emellan och på andra sidan vägen är befolkningen — ev under be-

vakning; södra byggnaden, till höger därom 6 fing-
er¹⁾ ligger en postering, kanske med en kulspruta;
norra byggnaden, till vänster därom 7 finger, vid väg-
korset är också en postering, kanske med en kul-
spruta; inne i gårdsgruppen patrullerar en post, kan-
ske två; i uthusen till vänster om mellersta byggnad-
en är en eller två lastbilar och bensin, ev även hö,
bräder och skrindor.

Orientera er nu noga:

beträffande husen och posteringarna samt olika de-
taljer;

beträffande den öppna terrängen mellan och kring
husen; samt

vad ni kan se av den betäckta terrängen hitom
gårdarna.

Min kikare cirkulerar, så att ni kan använda den
i tur och ordning.

Stf lämnar sin kikare till mina båda rapportkarlar,
vilka oavbrutet utför kikarspaning mot gårdarna och
de båda posteringarna,* och kommer ihåg allt de iakt-

¹⁾ En bredd — vinkelrätt mot syftlinjen —, som täckes
av 3 fingerknogar (knogarna mellan andra och tredje finger-
leden) på den halvknutna handen — med armen *helt* fram-
sträckt = $\frac{1}{10}$ av avståndet.

Om man med fullt sträckt arm håller en penna (grässtrå
el dyl) lodrätt mellan tummen och pekfingeret, med högra
ögat öppet (vänstra slutet) syftar mot yttersta vänstra punk-
ten av ett mål eller terrängområde, samt därefter — utan att
röra handen — med vänstra ögat öppet (högra slutet) ser
över pennan mot målet eller terrängområdet, ligger den se-
nast (till höger) erhållna punkten på ett avstånd från målets
(terrängområdets) vänstra del, som är lika med $\frac{1}{10}$ av *av-
ståndet* mellan en själv och målet (terrängen) — för så vitt
målet ligger vinkelrätt mot syftlinjen.

Är en viss *bredd* i framförliggande terräng *känd* — t e
mellan telegrafstolpar — kan *avståndet* från den plats där
man själv befinner sig till telegrafstolparna bestämmas en-
ligt ovan nämnd metod.

3 fingerbredder ("3 finger") = $\frac{1}{10}$ av avståndet = 100
streck.

$1^\circ = 17.5$ streck.

tager. Pågår något särskilt, som t e en avlösning av poster el dyl, så säg till mig genast."

Kikar-
spaning¹⁾). Efter en kort stund meddelar en av rapportkarlar-
na: "Det ser ut som om dom gör avlösning vid den
högra posteringen".

Ch: "Rikta kikaren mot den vänstra posteringen
och mot vägen inne i husgruppen; jag observerar
högra posteringen. Ja, sannerligen ser det inte ut,
som om posten avlöses. Vad är klockan?"

Rapportkarlen efter några minuter: "En patrull inne
bland husen". Och strax därpå: "Nu rör det sig vid
den vänstra posteringen. Jag ser två man. Nu kommer
tre andra fram till vänster om vänstra huset. Nu gör
dom avlösning."

Ch: "Klockan är 1335; dom tycks göra avlösning
vid halvtimmar; nu gäller det att se upp, när nästa
avlösning sker, så att vi få veta, om det håller streck,
samt längden på passet."

Terräng-
studium.
Upp-
görande
av plan
för
anfallet.
Medan personalen orienterar sig och utför kikar-
spaning, tänker ch igenom, hur han skall gå tillväga
(vilket i detta och liknande fall göres "baklänges").²⁾
Han tänker:

Fyra punkter att anfalla — två byggnader och två
posteringsar. Ganska mycket. Men det måste ske, och
dessutom ske samtidigt. Såväl för överraskningens
skull som för att ingen av de fyra skall angripa oss
i ryggen under arbetet; dessutom för att kunna ta
kål på hela sällskapet.

¹⁾ Kikare skall väl skyddas för väta, fukt, stötar och
åverkan. Glasen icke beröras med bara fingrar eller feta äm-
nen. Glasen göras rena eller avtorkas med sämskskinn eller
ren linnelapp.

Inställ kikare omsorgsfullt före användandet.

²⁾ Ch skall för sig ge svar på frågorna: Hur? Hur myc-
ket (litet)? Var? När?

Varje postering måste anfallas av en patrull, stark nog hårtill, men ej så stark, att styrkan mot de båda husen blir för liten.

Jag skall själv sköta om södra huset och deras befälhavare — det viktigaste.

Alltså:

3. och 4. grp under mitt befäl mot södra huset. En patrull ur 4. grp mot södra posteringen. Den får också bryta av telefonledningen mot söder.

Stf med 1. och 2. grp mot norra huset, med en patrull mot norra posteringen.

Hur anfalla husen? och nedgöra ev uppträdande poster?

Hur anfalla posteringarna?

Var klippa av telefonledningen?

Från vilka (ungefärliga) platser ansätta anfallet?

Hur gå fram till dessa fyra slutliga utgångspunkter för anfallet?

Till vilken punkt föra fram plut, innan den grupperas och dess olika enheter skiljas och var för sig ta sig fram till resp utgångspunkter?

Bibehålla skidorna på? eller taga av dem?

Hur länge använda dem? Var kvarlämna dem?

Nedlägga packningarna vid skidorna eller bibehålla dem?

Vilken väg föra fram plut till den plats, där enheterna måste skiljas?

Plut gruppering (marschordning) under förflyttningen framåt?

När sätta igång anfallet?

När bör enheterna ha nått sina resp utgångspunkter?

När bör plutonen bryta upp från sin nuvarande rastplats?

Hur långt kan jag våga mig på att vid dager ta upp spår — söder ¹⁾ om detta berg — i riktning mot gårdarna?

Hur bära sig åt, om det hela går fort och bra? Fångar, sårade, bilarna, tagen materiel, transport, rapport osv.

Hur bära sig åt, om det går bra på den och den punkten, men fienden blir svårare att knäcka på den och (eller) den?

Hur länge våga stanna kvar? (Med hänsyn till fienden 20 km söder M.)

Återsamling. Väg tillbaka. Hur komma åt ett håll, som är gynnsamt med hänsyn till nästa uppdrag, dvs spaningen mot fienden, 20 km sydväst M?

Hur bära sig åt, om det hela spricker? Återsamlingsplats närmare eller längre bort? I vilken riktning? Var?

Ch orienterar stf, ch 1. och 3. grp samt stf i 2. och 4. grp om sin plan för anfallet, så de blir *fullt orienterade om idén och den avsedda gången av det hela*. (Men nu i rättvänd ordning, med åtgärderna i tidsföljd.)

Ch orienterar stf, ch 1. och 3. grp samt stf i 2. och 4. grp om sin plan för anfallet, så de blir *fullt orienterade om idén och den avsedda gången av det hela*. (Men nu i rättvänd ordning, med åtgärderna i tidsföljd.)

Ch orienterar stf, ch 1. och 3. grp samt stf i 2. och 4. grp om sin plan för anfallet, så de blir *fullt orienterade om idén och den avsedda gången av det hela*. (Men nu i rättvänd ordning, med åtgärderna i tidsföljd.)

Därefter tillägger ch:

"Anfallet skall ske, sedan det blivit mörkt.

Stf i 4. grp med fyra man skall från dold plats väster den södra posteringen anfalla och nedgöra denna samt snarast avbryta telefonledningar mot söder. Patrullen skall sedan, från den plats posteringen nu har, skydda vårt arbete inne bland husen, samt vara beredd att hjälpa till mot södra huset.

¹⁾ Söder om berget är att föredraga — även om terrängen där skulle vara något besvärligare än på norra sidan; fördelaktigare anfallsriktning; ej gå fram alltför nära vägen G—M. (Se skiss nr 1.)

3. *grp* samt återstoden av 4. *grp* — under mitt befäl — skall från dold plats, väster det södra huset, snabbt gå fram, döda poster och omringa huset.

1. *grp* och 2. *grp* (utom en patrull om fem man) — under stf befäl — skall från dold plats, väster det norra huset, snabbt gå fram, döda poster och omringa huset.

Stf i 2. *grp* med fem man skall från dold plats, väster den norra posteringen, anfalla och nedgöra denna, därefter raskt genomsöka husen norr vägen och döda ev där varande fiender, samt sedan ingripa vid det södra eller vid det norra huset — var det synes bäst påkallat av läget.

Jag igångsätter med mina grupper anfallet vid framdeles bestämt klockslag.

Innan jag sätter igång, får ingen göra något, som kan leda till upptäckt.

Stf med sina grupper anfaller så fort jag satt igång.

Det är nog fördelaktigt, att patrullerna på flyglarna anfaller något 10-tal sekunder *senare* — i det ögonblick posteringarna just märkt anfallet mot husen och villrådiga står och glor mot dessa; hugg då till dem i ryggen, och raskt; men ej för sent.

Skulle, medan vi ligger och väntar, fienden av någon anledning bli uppmärksam, sätter jag *genast* igång — *oberoende av bestämt klockslag* — och de övriga anfaller i överensstämmelse med vad jag nyss sagt.

Nu har ni uppgifterna. Tag nu ytterligare en titt på anfallsmål och terräng m m, så att ni — så gott det är möjligt härifrån — kan bestämma, hur ni skall gå tillväga; att ni får husen, omgivning, avstånd och terräng m m fullt inpräglade i minnet, så att ni kan orientera varje man om *enhetens uppgift*, och om vad han skall göra.

När ni är färdiga och kontroll är gjord på fiendens nästa avlösning, återvänd samlade på spåret under stf befäl till plut och orientera resp manskap.

Jag, rapportkarlarna och B går nu tillbaka ungefär 1 km på spåret hit, och taga därifrån upp ett lämpligt spår söder om denna höjd till en plats cirka 400 m väster den södra gården, dit plut i kväll samlad skall gå fram, och där enheterna kommer att skiljas vid grupperingen.

Sedan återvänder jag och rapportkarlarna till plut nuvarande plats."

Ch låter därefter vederbörande repetera erforderliga delar av ordern och tillägger därefter: "Något att fråga?"

Kl 1615 har all rekognoseringspersonal återkommit till plutonen.

Spår är upplagt till en punkt cirka 400 m väster den södra gården.

Stf rapporterar att kl 1530 gjorde fienden åter avlösning vid posteringarna. (Alltså 2 tim efter den föregående.)

Manskapet
orien-
teras.

Cheferna för de fyra enheter, som skall anfalla (ch, stf, stf i 4. och i 2. grp) har sitt folk samlat omkring sig och genomgår företaget, vad resp. enhet skall göra, och vad de enskilda skall göra.

Stf i 4. grp kontrollerar bl a att materiel finns med för telefonledningarnas avbrytande samt påpekar för vederbörande, att kanske fienden ej använder det permanenta nätet och att man därför även måste kontrollera, huruvida telefontråd kan gå fram i eller i närheten av något av landsvägsdikena. Vidare att ledningarna raskt måste klippas, så att fienden ej hinner per telefon skicka in rapport om anfall¹⁾.

¹⁾ Huruvida ledning skall brytas en stund före anfall¹⁾ eller i direkt samband med detta, är främst beroende på, om operationen kan ske utan att fiendens uppmärksamhet på

Ch går igenom med 3. och 4 grp bl a omringningen av södra huset. Han har gjort två skisser och visar manskapet. (Se husen m m på skiss nr 2 samt skiss nr 3.)

"Så här ser det ut — — — (gårdarna, posteringarna osv).

Det här huset skall vi ta. Dess baksida vänd hitåt, mot väster. Två fönster på nedre botten; två en trappa upp. B har sagt, att på gavlarna är det ett fönster i varje våning, samt på framsidan fyra fönster sammanlagt, och så *dörren*. På *södra* ingången (här!) är en farstu av bräder, också med en *utgång*. Sannolikt kan man här med yxa slå hål på väggen och få in handgranater. Fönstren tycks delvis vara förspickade mot handgranater.

Patrullen ur 4. grp anfaller posteringen till höger; stf med 1. och 3. grp anfaller norra huset.

Jag säger till några minuter innan vi skall sätta igång.

Då jag säger "framåt", rusar vi fram, var och en till den plats, som jag strax skall visa. Håll ihop om ni kan, två och två, för att säkrare och *fortare* kunna ta död på poster, om ni möter sådana.

Var och en springer mot sin plats för att nå den så fort som möjligt.

Här har var och en sin plats kring huset, och hur han skall kunna avge eld. Ch 4 grp samt A och B skall ta hål på farstun så att vi, vid behov, kan tränga in i huset den vägen. (Se skiss nr 3.) Glöm ej fönstren en trappa upp. Gå så nära ni kan för att skjuta rätt, ev att få in handgranater, se upp för handgranater och tag så gott skydd som finns.

något sätt väckes. Ch är i det här fallet ej säker på detta, och dessutom vill han ej störa patrullen ur 4. grp före anfallet, äventyra lösandet av *dess* stridsuppgift mot södra posteringen — och *därmed även* äventyra framgången av anfallet mot södra huset.

Ni som kommer på husets baksida och på gavlar-
na, öppna helst icke eld, förrän vi på framsidan, vid
vägen, börjar skjuta. Skjut i låg ställning och så att
kulbanan ej går horisontellt igenom huset, för då kan
vi skjuta ihjäl varandra.

Så tömmer vi vapnen mot fönstren, mot väggen
omedelbart till, höger om fönstren och mot väggen
strax nedanför fönstrens nedre del; rikta ordentligt!
Och så laddar vi raskt om och håller oss färdiga,
så får vi se, hur sakerna utvecklar sig.

Var och en, som söker sig ut, skall nedskjutas.

Om jag stupar, fortsätter ni som om ingenting hänt.
Bara att rapportkarl meddelar stf, att denne då för
befäl över plut.

Studera det här noga, så att varje man precis vet,
vad han skall göra.

Härifrån och till utgångsläget går vi fram i ord-
ning från täten efter denna lapp, som jag lämnar till
ch 4. grp.

Och så till sist, skjut inte eller kasta handgranater
på varandra i hastigheten och i mörkret, och kom
ihåå att vi slåss på fyra olika punkter på en gång
— på endast 100 m avstånd från varandra — och
ha därför ett öga i ryggen, så ni ej blir utsatta för
obehagliga överraskningar.

Sedan ni sett på skissen och tänkt över vad ni skall
göra, så fråga mig, om det är något oklart."

Ch ger
order för
fram-
marsch
m m.
Till vederbörande befälhavare inom plut ger ch följande order:

"Vid frammarschen och före striden absolut tyst-
nad; icke det minsta slammer, buller eller hostning
o s v. Intet ljus av något slag.

Marschordning:

jag, rapportkarlarna och B,

stf och V,

patrullen ur 2. grp,

1. och 2. grp (utom patrullen),

patrullen ur 4. grp,

3. och 4. grp (utom patrullen) ¹⁾.

Intill kl 1930 enskilda förberedelser för framryckningen och striden. Var och en äter vad han behöver. Spara en del av innehållet i termosflaskorna, och ha dessa, samt bröd och socker, lätt tillgängliga under väntan före anfallet. På den plats vi lämnar skidorna, kvarlämnas även packningarna. Vad som behövs före och under striden skall envar ha på sig.

Kl 1945 klart för avmarsch.

Klockan är nu 1749. (Alla klockor ställas noga.)

Anfallet mot gårdarna kommer att sättas igång vid av mig senare anbefallt klockslag — sannolikt kl 2245 ²⁾."

De övriga befälhavarna ha instruerat resp enheter i stort sett på samma sätt som ch har instruerat sin.

Envar äter vad han behöver; vapen, utrustning och skidbindningar får en sista översyn; erforderliga anordningar vidtagas, så att intet klirrar eller gör buller; ammunitionen kontrolleras och placeras väl tillgänglig — likaså något att äta.

Vädret är mulet. Mörkret har fallit på. Temperatur omkring — 10°. Svag sydlig vind; enstaka något kraftigare vindstötar. Det ser ut att komma snö.

¹⁾ Denna marschordning är uppgjord för att de olika avdelningarna vid grupperingen med minsta besvär, och kontrollerade av ch, skall kunna stråla ut mot resp. platser. En kontroll, en tyst förbimarsch, ett tyst event farväl för alltid.

²⁾ Avlösning har konstaterats ske en halv timme före jämna klockslag. Ch anser lämpligt att anfalla fem kvart efter gjord avlösning, då posterna ev kan ha slöat till; och tre kvart före ny avlösning, innan de avlösande posterna blivit väckta i kvarteren och en del folk är vakna och igång där inne. Han vill ej heller låta truppen ligga och vänta för länge — folket steltnar till i kylan, och risken för upptäckt ökas.

Fram-
marsch
och grup-
pering.

Kl 1945 ger ch tecken, och marschen anträdes. Den sker i en *långsam* och *jämn* takt; avstånden mellan karlarna hålles så stora, att bakomvarande vid halt ej kör på framförvarandes skidor. Då och då göres halt för att lyssna.

När plut med täten nått P — där det upptagna spåret tar slut — göres halt.

Ch till stf:

"Du skidar försiktigt fram med patrullen ur 2. grp och Din avdelning *högst* 100 m i den riktningen (nordöst). Där tar ni av skidorna och nedlägger packningarna, vid vilka V kvarlämnas. Efter rekognosering placerar Du ut patrullen och Din avdelning lämplig bit hitom utgångsläget för anfall — minst 100 m innanför skogsbrynet."

Ch till stf i 4. grp:

"Skida försiktigt fram med patrullen 50 m i den riktningen (sydöst); tag där av skidorna och vänta på mig".

Ch till ch 4. grp:

"Jag kommer att nu uppehålla mig en stund vid högra patrullen. Min avdelning, under Ditt befäl, stannar kvar här. Låt taga av skidorna och lägga dem omedelbart norr om spåret med undersidan mot snön, spetsarna mot väster, packningarna på skidorna, stavarne nedstuckna i snön bredvid, så att de äro lätta att hitta. När vi sedan går fram härifrån, skall B kvarlämnas vid skidorna.

Avdelningen väntar här, tills jag kommer tillbaka."

Ch (ensam, och för bekvämlighets skull på skidor) skidar fram 50 m åt sydöst, där högra patrullen tagit av skidorna och satt sig.

Ch och patrullchefen går försiktigt fram till skogsbrynet. Mot snön och på cirka 100 m avstånd skymtar några man på vägen. En av dem hostar. Från södra boningshuset lyser det. Fönstren är illa tätade.

Sedan ch orienterat patrullchefen (fienden, utgångsläget för patrullen, platsen bakom för väntan, sätt för anfallet etc), beger han sig till sin avdelning.

Därefter beger sig ch, följd av ch 4. grp och 3. grp, fram till skogsbrynet. Ljuset från södra boningshuset syns bra. Även från det norra synes smala ljusstrimlor. Från gårdarna höres prat och ljud. Ingen post synes på fältet väster husen, men det förefaller, som om något rör sig vid en häck hitom södra boningshuset — sannolikt en post.

Sedan man observerat en stund och studerat terrängen — så gott det går i mörkret; även med kikare — flyttar man sig i skydd av skogen några 10-tal m åt höger, så att det lilla uthuset kommer mellan boningshuset (och posten) och en själv. Här studeras möjligheterna att från skogsbrynet och i skydd av lilla uthuset krypa över fältet fram till detta, för att därifrån med språng omringa boningshuset.

Röjer man sig då icke för den högra posteringen? Sannolikt ej, ty man kan begagna en svacka i marken, och snön på fältet är så pass djup, att man i liggande ställning och dold kan plöja sig framåt.

Ch bestämmer: utgångspunkt för krypningen fram mot uthuset; riktning; platsen för väntan, cirka 150 m innanför skogsbrynet.

Ch samt ch 3. och 4. grp återvänder till avdelningen, vilken föres till platsen för väntan. Från denna göres ett dike i snön, så att man kan krypa fram till skogsbrynet och se husen skymta.

På platsen för väntan sitter alla tyst, och nära varandra för att bättre bibehålla värmen.

Anser ch det önskvärt och lämpligt, tas en eller ett par man i sänder (de som bäst behöver det, eller alla) fram till brynet för att kunna orienteras av grpch:

var ligger huset? var skall vi krypa fram? hur och var skall jag springa fram för att bäst nå min plats, då vi göra omringningen?

Ch beger sig till stf avdelning och orienterar sig. Där har man ej sett någon post hitom gårdarna, men hört i vilken riktning den vänstra posteringen står.

Även här tycks det vara fördelaktigt att först krypa fram över fältet så långt som möjligt, innan man springer fram mot husen.

Ch befaller: "Kl 1045 igångsätter Din och min avdelning krypningen från skogsbrynet mot husen. Först när det är lämpligt eller *nödvändigt* tages språng. Patrullerna på flyglarna kryper fram samtidigt. Deras anfall mot posteringarna bör helst komma, just då de första skotten faller inne i gårdarna, och då bör dom rusa på fienden överraskande och bakifrån. Meddela detta till vänstra patrullen."

Väntan
på anfall.

Sedan ch återkommit till sin avdelning, samt lämnat såväl denna som högra patrullen del av de sista ordena, inväntas klockslaget för framryckning och anfall.

Observation mot fiendesidan sker oavslutligt av därtill avdelade.

Var och en håller sig så varm han kan — utan att åstadkomma ljud.

Omkring kl 1035 framdrages enheterna i diket i snön, från resp plats för väntan till utgångspunkt för krypningen.

Anfall. Omkring 20 sek före 1045 börjar 3. och 4. grp krypningen över fältet. Tjuvstarten är motiverad med att ch under alla omständigheter vill, att huset med den fientliga avdelningens *befälhavare* och den *större*

styrkan *icke* skall bli angripet *senare* än det norra huset. (Se skiss nr 2.)

Efter omkring 3 min, då man kommit i närheten av lilla uthuset, halvreser sig chefen och säger så att alla kan höra det: "Framåt!" och rusar själv med rapportkarlarna fram till angiven plats, vid södra huset.

Efter 5—10 sek faller skott från fiendliga poster, vilka snabbt nedgöres.

Eld öppnas successivt av karlarna från anbefallda platser mot dörrar och fönster m m. Ch 4. grp och en man går med yxor lös på farstuväggen för att få in handgranater. Gavelfönstret och utrymmet innanför farstuväggen hålles under tiden under häftig eld av de närmaste skyttarna. (Se skiss nr 3.)

Nästan samtidigt är elden i gång vid stf avdelning. Ett ögonblick *senare* börjar striden vid posteringarna. (Se skiss nr 2.)

Hittills har allt gått väl i lås— tack vare:

1. *kloka och omsorgsfulla dispositioner och förberedelser av ch och övrigt befäl;*
2. *lugn och reda vid förberedelser och utförande;*
3. *kunnighet hos varje karl;*
4. *noggrannhet hos varje karl;*
5. *disciplin hos varje karl.*

Det hade blott behövt, att *något* av ovanstående brustit på *en enda punkt* för att det hela skulle kunna spruckit.

En redogörelse för stridens närmare förlopp är varken behövlig eller möjlig. Händelseutvecklingen — åtgärder, motåtgärder och kombinationer — kan gestalta sig på en mångfald olika sätt.

Det viktigaste är, att *varje* man är genomträngd av vilja att nedgöra fienden, uppmärksam samt klokt och

raskt handlar efter läget och dettas snabba och oväntade växlingar.

För ch bör det stå klart, att striden och diverse åtgärder efter denna icke får taga för lång tid. Ett relativt snabbt avgörande måste framtvingas, ty man kan ej vara *säker* på, att ej fiendens styrka, 20 km söderut, blir alarmerad och att trupp på motorfordon skickas fram.

Så snart som möjligt göres därför de två tagna lastbilarna klara för att köra norrut (till egna trupper).

Tagna fångar och egna sårade hopsamlas raskt — te i mellersta gården eller den norra, om denna är tagen.

Likasa hopsamlas utan dröjsmål tagna vapen, ammunition m m.

Bevakning mot söder (patrullen ur 4. grp — ev förstärkt) framskjutes några 100 m mot söder längs landsvägen. (Obs! signalpistol.)

Om fienden på någon punkt — vi kunna exempelvis antaga södra huset — skulle försvara sig med stor energi och ej vilja ge sig, måste hans motstånd snarast brytas. Det allmänna läget medger icke någon slags belägring.

I stort sett står tre olika förfaringssätt till buds:

1. Husets (det är ett *trä*hus) successiva genompepprande med projektiler, så att försvararna förr eller senare sättes ur strid.

En tidsödande metod.

2. Stormning, dvs inträngande i huset — under skydd av eld — samt strid med handgranater, (kul-sprute-)pistoler och blanka vapen m m.

En snabbare metod, men den kan kosta en del i döda och sårade, och ch anser sig kanske icke i förhandenvarande läge, och med tanke på morgondagen, vilja riskera att offra för mycket folk.

3. Husets sättande i brand med tillhjälp av hö, virke och bensin — under skydd av egen eld mot fönster, skottgluggar m m.

En billig och relativt snabb metod, men eldskenet kan locka dit fientliga avdelningar, med de följder, som därav kan uppstå, därest icke reträtten hinner ordnas med erforderlig skyndsamhet.

Alternativ 1 förefaller i detta läge och alltför tidsödande. Med hänsynstagande till rådande förhållanden bestämmer han sig för alternativ 2 eller 3.

Vare sig alternativ 2 eller 3 tillgripes, låter han stf *under tiden* ordna för reträtten, så att denna icke på något sätt fördröjes:

(ytterligare) tagna fångar avväpnas och undersökes; man tar ifrån dem *allt* som kan vara av betydelse (ingen tid för ceremonier); vid behov bindes de; för att försvåra flyktförsök kan lämpligen svängremmar, hängslen och byxknappar avlägsnas;

stupade fiender undersökes, föremål av betydelse tillvaratages;

egna sårade förbindes så gott sig göra låter;

tagna vapen, ammunition m m samt papper och handlingar ihopsamlas — en del av vapnen och ammunitionen för att fördelas på plutonen, återstoden för att skickas hem till egna trupper;

de tagna bilarna göres startklara — chaufförer tas ur plutonen;

allt göres klart för avtransport av tagen materiel, fångar och egna sårade — huruvida egna stupade kan medföras, beror på utrymmet på bilarna;

personal att medfölja (skydda) transporten och bevaka fångarna avdelas — ev kan vissa av egna sårade användas härtill;

plutonens skidor, stavar och packningar avhämtas från den plats i skogen, där de kvarlämnats före anfalllet;

B, som kvarlämnats vid skidorna, skickas direkt hem till sig, så att innevånarna i gårdarna ej skall få vetskap om, att han medverkat vid företaget; V återgår till plutonen.

Så snart allt fientligt motstånd upphört, gör ch ett hastigt förhör med de fångar, som synes bäst ägnade härför. De frågor han framställer, göres främst med tanke på plutonens nästa uppgift: spaningen mot trakten 20 km sydväst M.

Ch går, före bilarnas avfärd, igenom med chefen för transporten, vad denne skall rapportera och till-lägger: "Det här skall Du framföra ordagrannt: Plu-tonen avgår först till stugan vid E (där vi låg sista natten); där lämnas mindre marschdugliga och lind-rigt sårade kvar för försvar; senare på dagen fort-sätter plut i sydvästlig riktning för spaning mot fiendens huvudkrafter."

Sedan bilarna gått, och före plut avmarsch, säger ch högt till den samlade plut, så att de närvarande av befolkningen hör det: "Arbetet har gått bra. Vårt uppdrag är slutfört. Vi marscherar nu till B, 2 mil rakt norrut, efter stora landsvägen. Grp i nummer-ordning; efterpatrull från 4. grp; marsch framåt!"

Plut avmarscherar i nordlig riktning.

När man nått den punkt (P) — se skiss nr 1 —, där stigen går av mot E kontrolleras, att ingen obehörig ser plut, som därefter slår in mot E.

Ch till truppen: "Det där om slutfört uppdrag och 2 mil norrut längs landsvägen sade jag bara för att lura befolkningen. Ingen vet, vad dom sen säger, om fienden kommer tillbaka till gårdarna igen."

Sedan plut nått E, utsättes poster. Man vilar och äter samt ordnar vapen, ammunition och utrustning.

På grund av svårigheterna i det spaningsuppdrag, som nu skall följa, och emedan strid i varje form vid utförande av detta om möjligt bör undvikas, är det icke lämpligt att plut är för stor (tung).

Alla mindre lämpade (sjuka, lindrigt sårade eller skadade, överansträngda eller ej nog goda skidlöpare) kvarlämnas i E, under befäl av ch 3. grp (lindrigt sårad). Denne ombesörjer gårdens ordnande för försvar, varjämte två man skickas med rapport till egen högre befälhavare i A över det passerade och läget.

Med plut, nu organiserad i fyra patruller — små men naggande goda, och under befäl av resp ch, stf, ch 4. grp, ch 1. grp — är man på eftermiddagen färdig att utgå på spaning.

Före avskedet tackar ch värdinnan och B för all hjälp, betalar rikligt och säger till B: "Till tack för Din utmärkta hjälp vid företaget, och då vi ej kunde skaffa tillbaka Din ko och Din jaktbössa, får Du här fyra av fiendens gevär och ammunition. Jag har låtit plut föra med dem hit. Det ena geväret är för Dig och det andra för Din pojke. Mitt folk här kommer att visa, hur de hanteras. Så fort Du får höra, att fienden har återkommit till M, skall Du gå med de båda andra gevären ¹⁾ och några patroner ¹⁾ till fienden och säga hans befälhavare, att det där har Du fått av oss, men att Du vet att det är förbjudet att ha vapen, och därför vill Du genast lämna dem. Förresten skall Du säga, att vi legat en natt i Din stuga, svinat ned, stulit, och ej betalat, och så skall Du skälla — men skäll ej för mycket, ty då kan det

¹⁾ Vill man vara raffinerad, kan man göra gevären obrukbara, t. e. genom att fila bort en bit av tändstiftets främre del (spetsen). Räcker den mekaniska skickligheten, kan kulorna lirkas loss ur patronerna, krutet tömmas ur hylsorna, *sprängämne* ifyllas i stället, och kulorna ordentligt sättas fast på sin gamla plats, utan att hylsans övre kant märkes eller deformeras. Ett litet trick, som visserligen ej åstadkommer större förluster hos fienden — men som, om det lyckas några gånger, kan inge hans personal och särskilt skyttarna en känsla av permanent otrevnad och osäkerhet. ("Sabotage vid ammunitionstillverkningen!")

verka misstänkt. De båda andra gevären och ammunitionen skall Du gömma väl, där fienden ej kan hitta dem och där de ej rosta, och vid lämpligt tillfälle skall Du och pojken ta fram dem och klippa några fiender.”

Plut skidar iväg till utgångsläget för nästa uppdrag.

Summarisk tidsberäkning för förflyttningar och åtgärder m m vid plut.

Observera: relativt lättframkomlig terräng; snödjupet (spårning); nödvändigheten att gå fram tyst och försiktigt — särskilt på vissa punkter och sträckor — samt göra kortare halter för att lyssna; inga taktiska skäl talar för en snabb framryckning; önskvärdheten att spara truppens krafter samt icke göra den svettig eller våt — särskilt före den långa väntan vid R — talar däremot för en relativt långsam framryckning.

Avmarsch från E	Kl 0700
Förflyttning från E till C (2 km) ..	„ 0700—0725
Uppehåll vid C (avhoppet från vägen och spårens undanrödjande) ..	„ 0725—0800
Förflyttning från C till F (2 km) ..	„ 0800—0830
Rast vid F och orientering	„ 0830—0900
Förflyttning från F till G (8 km) ..	„ 0900—1100
Passerande av vägen vid G	„ 1100—1130
Förflyttning G—H—R (5 km)	„ 1130—1245
Väntan vid R (därunder rekognoserings- ringar m m för anfallet)	„ 1245—1945
Förflyttning från R till grupperings- terrängen (2 1/2 km)	„ 1945—2030
Gruppering, slutliga rekognoseringar och förberedelser	„ 2030—2145
Väntan före anfallet	„ 2145—2245
Anfall	„ 2245

10.

Bergskrig.

I allmänhet.

Krig i berg är en kamp i de tre dimensionerna. Terrängen — de stora höjdskillnaderna och de branta lutningarna, vägbristen och svårframkomligheten — är bestämmande för allt. Försvårande faktorer är även gles bebyggelse, hårt klimat samt plötsliga och oväntade omkastningar i väderleken.

För bergskrig fordras ytterligt noggranna förberedelser, dels beträffande truppernas organisation, utrustning, beväpning och utbildning, dels beträffande transport- och underhållstjänsten.

God kännedom om krigsskådeplatsens geografiska och klimatiska förhållanden är nödvändig.

Operationer och strider i bergsterräng kräver stora ansträngningar och offer. Detta gäller särskilt angräparen, på vilken bergskriget verkar starkt nötande eller förslitande.

De utomordentligt svåra fysiska och moraliska påfrestningar, som krig i berg medför, fordrar:

karaktärsfasta och kunniga chefer,
hårdade och uthålliga soldater,
vältränade och manöverdugliga truppförband.

Improvisationer leder i regel till misslyckande eller katastrof.

Är vägnätet mycket glest samt vägar och stigar dåliga — vilket ofta är fallet — blir krigsföringen långsam och besvärlig, tids- och kraftödande.

Genomlöpes däremot de i operationsriktningen ledande dalgångarna av goda vägar — lämpade för pansarförband samt motoriserade trupper och trängenheter — och förberedes och stödjdes frammarschen av flygförband, lämpade för anfall mot marktrupper,

kan krigföringen givas en helt annan prägel, ett vida hastigare förlopp.

Det är den först nämnda formen för krigföring, den besvärliga och tidsödande, som i fortsättningen beröres. I denna är *soldaten och klövjehästen* de viktigaste transportmedlen — ja, de enda, av vilka man kan benytta sig, sedan truppen lämnat de vägar på vilka kärror, eller fyrehjuliga fordon, kan komma fram. Flyget, den tredje dimensionens vapen, kan dock under vissa förhållanden eller förutsättningar med stor fördel utnyttjas för transport- och underhållstjänsten.

Den sönderbrutna terrängen, sträckningen av stigar och tillgångar, strävan att nå fiendens flank, rygg eller förbindelser samt behovet att skydda egna flanker, egen rygg och egna förbindelser inbjuder till en farlig kraftsplittring, till ett uppdelande av krafterna och till detacheringar i diverse riktningar. De olika styrkorna, skilda från varandra av oframkomlig eller svårframkomlig terräng, löper risk att var för sig bli slagna. *Huvudkrafterna skall — trots alla frestelser — sammanhållas i den riktning i vilken avgörandet sökes.*

För att den kontinuerliga avtappningen av kraft icke skall leda till avstannande av en offensiv operation, till återtåg, eller till katastrof, *måste underhållstjänsten fungera — trots alla de svårigheter, som är förbundna med den.*

Huvudvapnen i bergskriget är *infanteriet och flyget.*

Vad markspaningen ofta icke — eller endast under de största svårigheter och med stor tidsförlust — kan uträtta, det kan flyget åstadkomma på otroligt kort tid, därest siktförhållandena är gynnsamma.

Där det tunga eller det lätta fältartilleriet på grund av terrängförhållandena är oförmöget att följa in-

fanteriet samt förbereda och understödja dettas framryckning och anfall, där kan markstridsflyget skänka ett snabbt, rättidigt och kraftigt understöd.

Då infanteriet — på grund av terrängens beskaffenhet och (eller) fiendens motstånd — blir hejdat, samt manövrer och kringgångsrörelser mycket tidsödande eller omöjliga att utföra, då kan fallskärmsinfanteri, landsatt på lämpliga punkter i fiendens rygg, återskänka rörligheten åt de stelnande eller stelnade operationerna.

När och var underhållstjänsten — på grund av förhållandenas makt — icke, eller endast i knapp omfattning och med stor tidsförlust kan ombesörjas av markformationer, där kan flyget snabbt och effektivt övertaga dessas uppgifter.

Infanterienheterna — regementen och bataljoner — måste kunna uppträda såsom "operativa enheter". Tack vare ändamålsenlig organisation, god utrustning och omsorgsfull utbildning skall de besitta stor framkomlighet. De organiskt i infanteriet ingående tunga infanterivapnen av olika slag jämte följeartilleri (*bergsartilleri*) skall ge regementen och bataljoner en sådan eldkraft, att de självständigt kan genomföra strid (anfall och försvar).

Flyget måste utgöras av starka enheter för markstrid och jakt (spaning) och för transport.

Hur ser terrängen vanligen ut? Hur operera?

Bergstoppar och höjdkammar, högre eller lägre, spetsiga eller mera avrundade, åtskilda av dalgångar eller svackor. Dessa senare bredare eller smalare samt med mer eller mindre branta sluttningar, vilka är helt eller delvis skogklädda eller kala.

Höjdsträckningar och dalar är av naturen vanligen dragna i en viss genomgående riktning.

Huvudriktningen för en militär operation av större mått bringas nästan alltid att sammanfalla med den genomgående väg (de genomgående vägar) som löper fram i dalbotten (dalbottnarna).

Från de höjdsträckningar, som omgiver (flanke-
rar) dalen, vilken till hela sin längd eller sträckvis
utgöres av passterräng, kan dalen och vägen vanli-
gen läggas under eld — ofta så stark, att framryck-
ning med trupper och trängkolonner omöjliggöres.

Från de dalen flankerande höjdsträckningarna ut-
breder sig sidwärts ett svårframkomligt område av
större eller mindre utsträckning. Längre förflyttningar
kan här endast utföras på stigar; terrängledes dock
för den som känner till terrängen väl eller har väg-
visare.

Står inom ett operationsområde flera genomgående
vägar till buds, är tvärförbindelserna mellan dessa
vanligen fåtaliga och av sämre beskaffenhet — eller
också saknas de helt och hållet.

För att nå målet för en operation är det nödvän-
digt att förfoga över — taga och säkra — den i dal-
botten framgående vägförbindelsen. I regel kan detta
endast ske genom att *först* fördriva motståndaren
från de terrängpartier — toppar, höjdkammar, slutt-
ningar — varifrån dalbotten med eld (kan) be-
härskas.

Ett försök att uteslutande framtränga i dalbotten
— ev stött av skyddande patruller och mindre enhe-
ter i den högre terrängen utanför flankerna — leder
till, att varje gång fienden bjuder ett någorlunda
organiserat motstånd, måste de i dalen framryckande
trupperna (avsevärda delar av dessa) klättra uppför
de branta sluttningarna och frontalt bekämpa försva-
ren, vilken kanske befinner sig på båda sidorna om
dalen. Ett dylikt förfaringssätt medför stora offer,
stor kraftförlust och stor förlust av tid.

Den *enda* metod, som kan leda till målet ¹⁾ är avdelande av förband (kolonner eller stridsgrupper), vilka framrycker på (längs) de höjdkammar, varifrån dalen behärskas med eld ²⁾.

Lämpligt sammansatta och tillräckligt starka skall dessa förband — undan för undan — tvinga tillbaka den på höjdsträckningarna varande eller mötande fienden, och på så sätt *möjliggöra* de tyngre och sårbarare enheternas och formationernas frammarsch i dalbotten.

Den i dalen frammarscherande "*centern*" kommer sålunda att gå *längre tillbaka* än de på höjdsträckningarna framryckande "*flyglarna*". Dessa senare framsträcket som en kniptång mot den fiende, som söker hindra eller uppehålla frammarschen.

Man marscherar sålunda fram *i en gruppering för dubbel omfattning*. Men en gruppering, som icke intagits (omedelbart) före striden och med mera ingående kunskaper om fienden, utan en gruppering som intagits långt i förväg, och icke så litet "*på känn*". Dock ingalunda helt på känn, ty om *terrängförhållanden* och framkomstmöjligheter bör man, och *måste* man, ha förskaffat sig god kunskap.

En omsorgsfull terrängrekognosering är därför nödvändig — för så vitt icke vederbörande befälhavare i förväg *väl* känner till *den terräng det är fråga om*. Goda vägvisare är värda sin vikt i guld.

¹⁾ Här förutsättes, att man har att göra med en aktiv motståndare, som allvarligt söker hejda eller uppehålla frammarschen.

²⁾ Här förbigås — såsom förut omnämnts — det fall, då dalens bredd och vägens trafikkapacitet samt förfogande över pansarstyrkor, flyg och motorburna enheter gör det möjligt för angriparen att snabbt pressa sig fram i dalbottnen och undvika de tidsödande förflyttningarna och den segslitna striden uppe i bergsterrängen.

För befälhavaren blir det att leda förflyttningen av en "förtidsgrupperad" styrka, i *stort* stridsgrupperad, men med de olika kolonnerna (grupperna) marschgrupperade — ofta på ett mycket stort djup (i "kolonn med en" på stigarna). Kolonnerna (grupperna) kan vara skilda från varandra av svårframkomlig — ev oframkomlig — terräng. Den totala fronten kan vara stor. Tvärförbindelser existerar stundom icke. De största krav ställes på truppernas ledande — på befälhavare, staber och sambandsorgan av olika slag.

Misstag ifråga om styrkeförhållanden, sammansättning och uppgifter m m vid uppgörandet av den tillfälliga indelningen i samband med startandet av frammarschen blir svåra eller omöjliga att rätta till eller reparera. Terrängen omöjliggör snabba omgrupperingar eller ett snabbt framförande (insättande) av reserver. De olika grupperna (sidokolonnerna) få reda sig själva, samt slåss och uppträda på ett sådant sätt, att handlingsfriheten icke löper över till fienden. Endast kanonen (med *tillräcklig skottvidd*) samt flyget — om sådant finnes — kan (snabbt) bringa understöd.

De på höjdsträckningarna framryckande kolonnerna (grupperna) bör, om så är möjligt, undvika att genom frontal strid boxa sig fram. Men fienden *måste* bort från de toppar, varifrån den i dalen löpande vägen kan läggas under eld. Det fördelaktigaste sättet blir i regel att söka kringgå motståndaren och manövrera sig fram mot hans flank eller rygg. Blotta hotet kan komma fienden att uppge sin ställning och dra sig tillbaka. Söker denne däremot lösa situationen genom att anfalla —, ja, då befinner man sig själv i egenskap av tillfällig försvarare i ett (taktiskt och eldtekniskt) fördelaktigare läge och kan tillfoga honom allvarliga förluster eller krossa honom.

Det är främst genom den tysta och smidiga manövern — icke genom vapnens oljud och frontal

gåpå-taktik — som fienden skall utmanövreras, eller tvingas att anfalla under för honom mindre gynnsamma förhållanden.

Den befälhavare — högre eller lägre — som åker, rider, tolkar eller går på en väg skall komma ihåg: att flanktrupperna (sidokolonnerna) ej kan komma fram lika fort i den (mycket) besvärliga terrängen; att flanktrupperna ej få pumpas ut före en strid; att utgången av flanktruppernas strid vanligen blir avgörande för huruvida kolonnen på vägen (i dalen) kan fortsätta eller icke;

att om framryckningen i centern (av trupperna på vägen) påskyndas, så kommer styrkan i sin helhet icke att bli grupperad för att omfatta fienden (gå fram i en triangel med spetsen bakåt), utan så att den utsättes för en omfattning av fienden (gå fram i en triangel med spetsen framåt).

Marschdjupet på de terrängledes framryckande kolonnerna (grupperna) blir i regel avsevärt. Det tar tid att övergå till stridsgruppering. I bergsterräng måste to m stora enheter (infanteri, bergsartilleri m m) ofta framgå i en enda enledig kolonn. Men härigenom sparas kraft och tid och möjliggöres överraskande insättande mot fiendens flank eller rygg. Liksom vintertid på skidor i skogsterräng. Det gäller att kunna frigöra sig från invanda schabloner.

Tross- och trängdelar (proviant, ammunition, drivmedel m m) måste skyddas mot överfall och förstöring från fientliga avdelningar eller patruller. De skall därför förflyttas och förläggas inom en ram av skyddande enheter eller patruller.

Tidskalkyler.

Den horisontala vägsträckan är icke den utslagsgivande, men väl *stigningen* (höjdskillnaden) och ter-

rängens eller *markens beskaffenhet*. Då terrängen stiger *starkt* uppåt — men klättring icke behöver ifrågakomma — räkna med att infanteri och klövjehästar på 1 tim kan nå en punkt, belägen 300 m högre än utgångspunkten ¹⁾ Med vana bergstrupper kan det gå fortare: 400—500 m på 1 tim.

Räkna icke för knappt beträffande tider för förflyttningar och för gruppering — samt framförallt för framryckning under strid! Glöm härvid aldrig de förefintliga höjdskillnaderna.

Väderlek.

Väderleken — storm, köld, dimma, snöfall, regn — utövar ett betydande och kan i vissa fall utöva ett avgörande inflytande på operationer och strid.

Inom vissa områden förändras väderleksförhållandena snabbt och överraskande.

Därför: god väderlekstjänst och även beredskap för snabba växlingar i vädret.

Försvar och anfall. Eld och manöver.

Försvararen gynnas i hög grad av terrängens beskaffenhet: vägarna som gå genom pass eller passliknande terräng; den vid sidan om vägarna svårframkomliga terrängen samt det begränsade antalet stigar och tillgångar; för angriparen svåråtkomliga ställningar eller platser, varifrån försvararen kan lägga pass och passager under (koncentrisk) eld.

Med ett fåtal välplacerade vapen eller skyttar kan en skicklig försvarare hejda — eller avsevärt fördröja

¹⁾ D v s:

10 mellanrum mellan höjdkurvorna på en karta med 30 m ekvidistans;

20 mellanrum mellan höjdkurvorna på en karta med 15 m ekvidistans;

o s v.

— en mångdubbelt starkare angripare. (Termopylæ 480 f. K.) Den nya tidens långskjutande och snabbskjutande gevär, automatgevär och kulsprutor har mångfaldigt försvarets styrka i lägen som vid Thermopylæ. Men dessa vapen kan *icke* hejda pansarskyddade motordrivna fordon, som innehåller kanoner, infanteri och pionjärer. Härtill behövs *kanoner* m m.

Lättheten att erhålla väl belägna eldställningar med goda beskjutningsmöjligheter, ävensom riklig tillgång på automatiska vapen (ksp, kg, ag, kspistol), medger en gles försvarsgruppering; stor front, litet antal man.

Terrängens beskaffenhet gynnar uppehållande strid: temporärt försvar, eldöverfall, överraskande lokala anfall mot fiendens flanker, rygg och förbindelser — samt tillbakaryckning till annan terräng, lämpad för uppehållande strid.

Avser försvararen att *hindra* angriparen från att komma fram, ordnas en försvarsställning med förbanden grupperade på bredd och djup och med reserver — enligt härför gällande allmänna principer, men med de modifikationer som bergsterrängen betingar.

För försvararen är elden viktigare än manövern; för angriparen däremot manövern viktigare än elden.

Försvararen — eller den som under uppehållande strid går bakåt — har vida lättare än angriparen att ordna sin ammunitionstjänst. (Annorlunda ställer sig dock saken, om försvararen befinner sig i ett land med en fientligt sinnad och aktiv befolkning.)

På grund av terrängens beskaffenhet — de långa nedslutningarna, kanske delvis beväxta med träd eller buskar — kan försvararen gruppera sina eldgivande enheter ¹⁾ på ett väsentligt större djup än vid "skogs-

¹⁾ Flackeldvapen; direkt eld.

brynsställningar" och på småkullar i "platt" terräng. De i försvarsställningen längre tillbaka grupperade enheterna kan *både* såsom reserver öka motståndskraften i ett senare skede av striden *och* såsom eldgivande enheter deltaga i stridens tidigare skeden. ("Eld i våningar" — och i många dylika.)

Genom grupperingens stora yta — stora luckor och avstånd — har enheterna (skyttarna), främre som bakre, stora möjligheter för ställningsväxlingar, om (när) angriparen skjutit in sig.

Angriparen behöver ammunition, mycket ammunition, ammunition mer än eljest!

Men samtidigt är ammunitionstjänsten försvårad mer än någonsin eljest! (Få och dåliga vägförbindelser, svårframkomlig terräng, transportmedel med låg kapacitet, fientliga anfallsföretag mot rygg och förbindelser.)

Här går det icke för matematikern-arbetsentreprenören att "räkna ihjäl" fienden, att spy ut ett visst antal projektiler (krevader) över en viss yta, ev på en viss tidsenhet — varefter fienden "dödförklaras", eller önskat antal procent av hans stridsvärde "avskrives".

Här går det ej att tänka fabriksmässigt, att praktisera grosshandleri i ammunitionsförbrukning och att utöva räknemässigt planlagd och hantverksmässigt utförd plankstrykning.

Här gäller det att *spara på varje patron och att skjuta rätt — träffa målet! Med vapen av alla slag!* Detta är konst.

Lyckas icke en angripare att genomföra ett anfall från en topp eller höjdkam till en annan dylik, bör han i regel söka draga sig tillbaka till utgångspunkten för sitt anfall. Att stanna kvar mitt emellan, nere i dalen, kan innebära förintelse eller åtminstone en ytterligt obehaglig och ev även långvarig isolering.

Ur detta kan bl a följande slutsatser dragas:
från utgångsläget för anfall skall *eld* av erforderlig styrka under hela tiden för anfallet stödja de anfallande enheterna; denna eld skall vara så organiserad — och uthållig — att den, om anfallet misslyckas, kan lämna de tillbakagående enheterna stöd och *skydd*;

stark djupgruppering;

reserver ej enbart grupperade för att, därest man lyckas, driva stöten till botten, utan även dylika grupperade med hänsyn till att upptaga ev återgående främre enheter samt vid behov utföra motstötter.

Förföljning måste utföras mera metodiskt och med en viss försiktighet för undvikande av obehagliga överraskningar och bakslag.

Ett förhållande i samband med strid, vilket även behöver beaktas är följande: vid såväl anfall som försvar kan enheter lätt bli helt isolerade från egna trupper. Samband på elektrisk eller optisk väg kan visserligen upprätthållas, men varje marksamband är avbrutet. Enheter, som kan väntas råka i en dylik belägenhet, bör tilldelas extra proviant, vatten och ammunition, ävensom signalorgan.

Krig i bergsterräng (fjällterräng) vintertid.

Addera svårigheterna vid krigsföring i allmänhet, med svårigheterna vid krigsföring vintertid och med svårigheterna vid krigsföring i berg, erhålles ett begrepp om de krav som ställas på befäl och trupp vid krigsföring under svåra klimatiska förhållanden (stark köld m m) i bergs-(fjäll-)terräng.

Mer än någonsin eljest måste här alla ansträngningar inriktas på att skydda sig mot naturkrafterna, starkare och farligare än fienden, samt att med alla medel söka hålla truppen användbar och i stridskon-dition.

De taktiska förfaringssätten vid krigföring vintertid i berg framgår genom ett jämförande studium av krigföring vintertid och krigföring i berg.

11.

Partisankrig i berg ¹⁾.

Vare sig partisanförbanden opererar för sig själva eller i mer eller mindre direkt anslutning till större truppstyrkor är deras första och viktigaste uppgift att, på alla tänkbara sätt, *störa och försvåra fiendens underhållstjänst* — att skada eller skära av den sårbara och ofta även långa kanal genom vilken han tillföres proviant och ammunition m m.

Härför fordras talrika, små och lätttrörliga enheter, som väl känner terräng- och övriga förhållanden, och som är utrustade och tränade för en längre tids oavbruten verksamhet.

Samarbete med ortsbefolkningen (upplysningar, vägvisare m m) är av den största betydelse.

Den närmast viktigaste uppgiften är att *hindra fienden att se*. Hans terrängrekognosering — och även markspaning — skall försvåras eller omöjliggöras.

Härför kräves lätttrörliga patruller, fördelade inom lämpliga områden — punkter, stigar och tillgångar, där fientlig framryckning kan väntas. Genom väl förberedda eldöverfall, genom rörlighet och nya eldöverfall skall dessa patruller eller mindre enheter tillfoga de fientliga spanings- och rekognoseringsorganen förluster, hindra och försvåra deras arbete, åter igen tillfoga dem förluster samt på så sätt *förhindra* dem att lösa sina uppgifter.

¹⁾ Vad som i det föregående är sagt om partisankrig i allmänhet och vintertid, och som är tillämpligt vid partisankrig i berg, upprepas icke här.

Ytterligare en uppgift är att *försvåra ledandet av fiendens krafter*. Detta sker medelst patruller, vilka i ett tidigare skede kvarlämnats i mera svårtillgänglig terräng, som man bedömer ligga mellan fiendens olika frammarscherande kolonner (grupper). Patruller kunna även i ett senare skede ta sig in i luckorna mellan fiendens kolonner.

På lämpliga platser lägger sig dessa patruller på lur samt nedskjuter eller snappar fientlig sambandspersonal (patruller, befäl, sambandskarlar o s v).

Utöver det ovan sagda tillkommer den *allmänna* uppgiften att *överfalla ensamt uppträdande fientliga avdelningar, överfalla trupper i förläggningar o s v samt på alla sätt störa och försvåra fiendens verksamhet*.

Detta utföres med enheter eller patruller i fiendens rygg och utanför hans flanker, eller från den terräng som ligger mellan fiendens olika kolonner (grupper).

Särskilt bör bemärkas att eldöverfall från högre belägen terräng mot på vägar nere i dalarna marscherande trupper och fordonskolonner kan, även av *gevårsbeväpnade* enheter, med goda resultat utföras på ganska långa skjutavstånd (omkring 1,000 m). Liknande eldöverfall kan i bergsterräng även utföras mot fientliga bivacker (läger). Och dessa eldöverfall på relativt långa håll icke endast *kunna* utföras; de *böra* utföras, då det gäller att *störa och fördröja* fientlig frammarsch.

Att gå fram på en öppen och oskyddad väg (med till fots marscherande trupp, hästanspända fordon) genom en lång passartad dalsänka, då fientliga grupper och plutoner från toppar och sluttningar avge överraskande, välriktade och kortvariga eldskurar, vilket undan för undan upprepas, kan bli både be-

svårt, mycket tidsödande och förlustbringande — även om skjutavstånden gå upp till omkring 1,000 m¹⁾.

12.

Några anvisningar beträffande bevarandet av truppens kondition och stridsduglighet vid krigföring vintertid och i berg.

1. Lämpliga klädespersedlar och utrustning i övrigt. (Se avd 13.)

2. Väl ordnad förplägnadstjänst. Riklig och närande föda. (Se avd 13.)

3. Åtgärder för truppens skyddande mot köld och blåst samt hälso- och sjukvård vid förläggning, vid marsch, och vid strid.

Undvikande av onödiga ansträngningar eller påfrestningar.

Ordnande av bivack för kortare tid, eller av lägermässig förläggning för längre tid, med alla därtill hörande anläggningar av olika slag kräver *förtänksamhet noggrannhet och tid*.

Slarv straffar sig — i regel hårt.

Om möjligt intag förläggning (gå i kvarter) *innan* truppen är uttröttad, och *innan* det blivit alltför sent på dagen.

Inöva truppen att — även om den är aldrig så trött — snabbt få igång förläggningsarbetet, med en lämplig arbetsfördelning och på ett praktiskt sätt: tältslagning m m, uppgörande av eld(ar), matlagning, omskötande av skador, kylskador och sår o s v.

¹⁾ Uppsättningen på vår senaste gevärstyp, tillkommen under kriget, medger eld på högst 600 m!

18 Ordna på bästa möjliga sätt icke blott för sjuka, skadade och sårade utan även för dem som *håller på att bli sjuka eller överansträngda*. Efterhör i samband med ingående i förläggning (eller vid sjukvisitation) vilka som "känner sig" illamående, särskilt trötta, eller på väg att bli förkylda o s v. Ordna om möjligt så att dessa icke blir kommenderade på handräckning, vakt o dyl, men att de däremot får en bättre och bekvämare (varmare, mera skyddad, mera ostörd) förläggning, samt möjligheter att sköta om sig. Morgonen därpå är då dessa vanligen all right, och marschera på lika bra som de andra. Med andra ord: undvik varje form av byråkrati (nederlagets fader eller moder), *förhindra* genom en *vettigt* ordnad tjänst folk att bli sjuka, samt sök att på alla sätt hålla truppens *totala stridsvärde* så högt som möjligt. Ingen behöver vara generad för att säga att han känner sig extra knäsvag, febrar litet, eller känner förkylningssymptom. Den dumma eller idiotiska "hurtigheten" är absolut obehövlig vid *de* truppförband där *disciplin* och *militär anda* är rådande. Vid dessa vet envar när han skall gå till läkaren (sjukvårdsmannen) eller icke, och när han är militärt eller moraliskt berättigad att få åtnjuta vissa fördelar framför sina kamrater. Och dessa senare missunnar honom det icke heller.

Förberedelser för uppbrott ur förläggning (kvarter) skall börja *hellre för tidigt* än för sent. Klädsel med hänsyn till rådande väderleksförhållanden och avsedd verksamhet m m. Omsorgsfullt ordnande av persedlar och packning. Vissa bör ej vara för varmt klädda (påpälsade) med hänsyn till kommande verksamhet (patrulluppdrag, rekognosering m m); de som känner sig frusna och ruggiga skall ej förhindras att klä sig i päls, för att förbandet i övrigt icke går med päls pådragen o s v. Tvinga därför icke alla att — oberoende av rådande förhållanden — gå lika klädda

av kvasimilitära eller byråkratiska skäl. Genom det här rekommenderade förfaringssättet läres envar att sköta sig själv på för honom fördelaktigaste sätt — och det är *detta* han *behöver* kunna, och *måste* kunna; vid förläggning, vid förflyttning och vid strid.

Hur skall han eljest kunna klara sig i —30° å —40°, eller —20° med bläst eller storm, då han är i patrull eller på post, och då daddan-kompanichefen (plutonchefen) icke är med?

Lär envar att, innan förläggningen lämnas, stoppa på sig lämpligt bränsle för att raskt kunna få fyr på en eld (för att koka thevatten eller dylikt under en rast, för att kunna göra upp eld och värma sig, för att ha till hands vid intagande av nästa förläggning).

Lär truppen hur den skall lägga tidningspapper mellan kläderna för att vid behov bättre skydda sig mot kölden.

Vid *marsch* (förflyttning) var klädd på ett lämpligt sätt efter rådande förhållanden.

Marschera icke truppen — eller Dig själv — i onödan svettig eller våt. Stark svettning nedsätter motståndskraften.

Skynda långsamt! Lugna, långsamma rörelser utan spänning. Kom ihåg att steget i berg (uppför starka lutningar) är ett *långsamt* och *vägvinnande* steg.

Rasta icke i onödan. Lugn takt och långa marschpass.

Välj rastplatser med omsorg; skydd för vind och för flygspaning. Vid annalkande oväder i berg (fjäll) sök i tid skydd. (Nedanför trädgränsen; i lä; snöbivack.)

Truppen skall vara lärd att *mycket* snabbt kunna göra upp eld, så att även en relativt kort rast vid behov kan utnyttjas för tillagning av varm dryck eller

att uppvärmning av vatten kan ske. Plus en bit bröd utgör detta en god kalorittillförsel.

Skicka ej ut svagt eller uttröttat folk eller mindre goda skidlöpare på krävande uppgifter. Skicka ej ut folk på dylikt bara för att "de står i tur därtill". Riktigt ur byråkratisk, demokratisk och rättvisesynpunkt, idiotiskt ur taktisk synpunkt, och ytterligt olämpligt med hänsyn till strävan att *så länge som möjligt bevara förbandets samlade stridsvärde*.

Lär envar att ej av slöhet eller lättja underlåta att klä sig varmare så snart omständigheterna fordrar detta — vid raster, för postjänst o s v, samt under strid.

Drick ej omåttligt. Krafterna minskas därigenom; förrådet i dricksflaskan eller termosflaskan likaså.

"Småät" (torrt bröd, kex, socker, torkad frukt), då man känner sig en smula knäsvag och då kroppen kräver en viss energitillförsel. Det räcker med litet eller en obetydlighet.

Vid förflyttningar, patrulluppdrag o dyl uppsök ej och tag ej av "hurtighet" de starkaste motlutningarna. (Te rapportkarlar och yngre befälhavare som skall "visa sig energiska och duktiga". De *se* då sämre, *tänka* sämre, och komma fram med andan i halsen, oförmögna att få fram ett vettigt eller begripligt ord.)

Lär folk att vid *minsta tecken* till fotskador, skavsår eller kylskador *genast* sköta om saken. Ingen "duktighet"! För vinter- och bergskrig behövs karlar, däremot icke glada och hurtiga konfirmander.

Lär envar att *i tid* — och utan påstötning — gå till sjukvårdaren för att bli vederbörligen omplåstrad eller få medicin.

Lär envar att när han står på post eller eljest står still — kanske ensam — och den stora kylan kommer över honom, att då ej bli sömnig och slapp, att ej

"kura" och hålla sig absolut orörlig, att ej bli likgiltigare och likgiltigare, domna mer och mer. Detta är förebudet till förfrysningen — ev döden. Nej! röra sig, hålla viljan och energien uppe, röra sig i ett — hur sömnig man än är, hur trött man än blir. Hindra Dina underlydande, hindra Dina kamrater att gripas av denna passivitet, så fort Du märker tecken härpå.

Var klok och förtänksam! Var energisk! Förebygg! Låt kölden och stormen ej slå Dig. Slå Dig ej heller själv, och bespara fienden arbete. Akta Dig för förfrysning. Då hamnar Du lätt på operationsbänken! Men sköt Dig och håll Dig i en sådan lekamlig och andlig kondition, att Du — trots köld och storm — kan anfalla och slå fienden.

13.

Utrustning vid krigföring vintertid i skogs- och bergs- (fjäll-) terräng.

För krigföring vintertid är utrustningsproblemet nr 1. På utrustningen beror liv och död.

Den enskilde och truppförbanden bör vara utrustade med tanke på de svåraste väderleksförhållanden. Förr eller senare under ett fälttåg kommer de att utsättas för dessa.

I utrustningen kommer därför att ingå såväl många som tunga persedlar. Soldatens packning blir tung och skrymmande¹⁾. Rörlighet och manöverförmåga nedgår härigenom. Under vinterförhållandena måste dock kravet på säkerhet sättas före kravet på rörlig-

¹⁾ Det är icke fråga om en sport- eller turistfärd på några dagar eller veckor utan om ett fälttåg, d v s månader under de mest oangenäma och prövande förhållanden.

het. För mindre enheter som skall utföra snabba operationer bör — alltefter rådande förhållanden — särskilda (tillfälliga) åtgärder vidtagas för att minska packningens vikt samt öka rörlighet och framkomlighet. Detta sker bl a genom tilldelning av lämpliga transportmedel. Flyget kan dessutom vara av den största betydelse för underhållstjänsten.

Ryggsäckar m m och fordon måste packas på det mest omsorgsfulla och praktiska sätt.

En ytterligt noggrann vård av persedlar och materiel är av den största betydelse.

Klädespersedlarnas beskaffenhet och deras antal skall möjliggöra att klädseln på ett smidigt sätt kan anpassas efter mycket olika väderleksförhållanden (temperatur, vind, fuktighet). Kläderna skall vara rymliga och "lediga" (bekväma och medgiva stor rörelsefrihet).

Främst skall skyddas:

de kroppsdelar, som först utsättes för kylskador (fötter, händer, ansikte);

de punkter på kroppen, där en avkylning verkar särskilt nedsättande på kroppstemperaturen i dess helhet och därmed även på den allmänna motståndsförmågan (hals, handleder, underben);

mage, underliv och korsrygg; (krånglar magen — själens sannolikaste uppehållsplats — nedsättes i hög eller högsta grad allt: tankeskärpa, fysisk kraft och uthållighet samt viljekraft och förmåga till koncentration).

Varje i den följande utrustningslistan upptagen persedel må ej betraktas som oundgänglig. Listan är uppgjord dels för att påvisa *kraven* på de olika klädespersedlarna, dels för att, med stöd av listan, kunna uppgöra lämpliga *kombinationer*.

Personlig utrustning.

Klädespersedlar.

För skydd av huvud.

Pälsmössa — eller skidmössa av tjockt ylletyg jämte extra anordningar för skydd av öron, kinder, haka, panna och hals. Ev huva av kamelhår eller ylle med öppning för ansiktet. Huvudbonad skall vara rymlig och icke pressa kring huvudet.

För skydd av bål, armar och händer.

Maggördel av ylle.

Skjortor av ylle (2 st) — väl skyddande bålens nedre del.

Ylletröja, s k "Olle" — hög i halsen.

Vapenrock; eller (civil) kavaj. Tyget av lämplig tjocklek samt helst glatt vävt (diagonal el dyl) som slår ifrån sig vatten; icke löst och luddigt tyg, som suger åt sig väta och som infiltreras av lera och damm m m. Plagget rymligt så att flera underplagg bekvämt kan bäras under. Tillräckligt långt i livet, så att de nedre delarna av bälten väl skyddas. Halsen bör helst skyddas av en relativt hög krage¹⁾. Väl tätande knäppanordningar vid hals och handleder.

Om packningen ej blir alltför tung, eller om "Olle" saknas, ingår lämpligen väst (skinnväst är bäst) i utrustningen.

Ytterplagg: livpäls (håren inåt, utsidan ev klädd med segelduk för skydd mot blåst och väta). Skinnrock med pälskrage kan ersätta livpälsen. Den kan

¹⁾ Jämför den öppna vapenrocken m/39 med de ryska, finska och norska vapenrockarna och med de livplagg som jägare och skogsfolk vanligen bär. Måhända har alla dessa ansetts ha en för "tillknäppt" och "militaristisk" prägel — ej nog civil — för vår armé.

även ersättas med tjock kappa med foder, plus vindrock. Ytterplagg skall vara rymligt för att bättre hålla värmen och för att ej inskränka rörelsefriheten. Vål tätande knäppanordningar vid hals och handleder.

Halsskydd eller scarf av ylle.

Vantar av ylle med särskild tuta för tummar och höger pekfinger; rymliga, mjuka, tjocka.

Ytterhandskar av skinn med särskild tuta för tummar och höger pekfinger; rymliga.

Ev muddar (helst långa), av kamelhår eller ylle, för handleder.

Livrem, därest ammunitionsgördel icke bäres.

För skydd av ben och nedre delen av bålen.

Yllekalsonger (2 par).

Strumpskäft eller knäskydd av kamelhår eller ylle.

Byxor, höga i livet, rymliga upptill, ej för vida men ej heller för trånga nedtill; beträffande tyget se: Vapenrock.

Skoband eller damasker.

Anm: Hel underbeklädnad av kamelhår eller ylle är utmärkt.

För skydd av fötter.

Strumpor av ylle; tjocka, mjuka, tillräckligt rymliga (4 par). Hemstickade strumpor är bäst. Ett par kan lämpligen ersättas av raggsockor (ev filtsockor eller fotlappar). Vid marsch och skidlöpning två plagg på varje fot.

Skidkängor; eller sport- (marsch-) kängor även lämpade för skidlöpning. Rymliga, plats för två par tjocka strumpor och ev för inläggssula (kunna röra på tårna). Icke glappande vid hälen eller veckande

sig vid vristen (förorsakar skavsår). Gott läder, väl garvat, styva tåkappor, tjockbottnade sulor.

Lägerskodon av lättare typ, eller ett par skid-(marsch-)kängor, i reserv.

Ev laddor av smärting eller (och) skinn, för skydd mot snö och våta.

Filtstövlar är utmärkta i sträng köld.

Vid stark kyla smörj icke in skorna för mycket — endast obetydligt eller icke alls. Håll lädret mjukt, vid behov massera det. Torka ej våta skor häftigt framför eld.

Överdragskläder.

(För skydd mot blåst och våta samt för camouflering.)

Vindrock (överdragsrock) och överdragsbyxor av impregnerad segelduk eller tätvävt bomullstyg. Medföres vindrock, men icke överdragsbyxor, bör vindrocken vara lång — täcka knäna.

Ett mycket gott skydd mot kyla är *vadd*, inlagt (insytt) mellan klädet och fodret i ett livplagg (vapenrock, kavaj, kappa). Ett väl vadderat plagg ger — även om klädet och fodret skulle vara tunt — ett synnerligen gott skydd mot köld och blåst. Det är dessutom smidigt och behagligt, har ringa vikt, och kan genom vaddens avlägsnande lätt omändras till sommarbruk.

Temporärt kan *tidningspapper* med stor fördel användas för bälens skydd mot köld och blåst; lämpligt antal blad omsorgsfullt instoppade mellan skjorta och ylletröja vid stillastående tjänst, mellan ylletröja och livplagg vid rörlig tjänst.

Fint *hö* mellan strumpa och sko, ävensom i ytterhandskar, ger ett gott skydd mot köld.

I den personliga utrustningen kan ev även ingå sovsäck, men måste då i regel — för undvikande av för stor belastning — packningen reduceras genom borttagande av päls (kappa).

För skydd mot fientlig eld (splitter och gevärskprojektiler).

Hjälm (vitmålad), för så vitt dylik anses nödvändig, och därest packningen därigenom icke blir för tung eller skrymmande.

För skydd mot stridsgas.

Gasmask med tillbehör, för så vitt dylik anses behövlig, och därest packningen därigenom icke blir för tung eller skrymmande.

Toilettartiklar m m.

Tandborste, tvål, kam (hårborste), rakgrejor.

Handdukar (2 st), näsdukar (2 st).

Nål, tråd, säkerhetsnålar, snören, remmar.

Hängslen (svångrem).

Kniv, (portmonnä), (solglasögon).

Rengörings- och putsmedel för kläder, skodon (skofett), och vapen.

Tändstickor, ev stormstickor (förvarade mot väta).

Penna, papper, (anteckningsbok).

Identitetsbricka.

(Tobak.)

Sjukvårds- och förbandsmateriel.

Första förband.

Smärtstillande medel vid sårskador o dyl¹).

Salicyltalg för att förebygga skavsår.

Kloraminsalva och svampgummi mot skavsår ¹⁾).

Benzoeister för att skydda ansiktet mot köld ¹⁾).

Acetyl eller kinin mot förkylning ¹⁾).

Kokmateriel och proviant.

Kokkärl.

Gaffel, sked.

Dricksflaska.

(Thermosflaska.)

Reservproviant för ett dygn (kex eller hårt bröd); the (choklad, buljongtärningar); socker, konserver (fet mat) eller (och) vacuumtorkad proviant.

Ev proviant för viss tid (under ett företag) ²⁾ t e: bröd, smör, ost, korv; fläsk eller kött (ev rökt eller torkat); socker; choklad; vacuumtorkad proviant; torkad frukt.

Orienteringsmateriel m m.

Fältkarta och kartfodral (i största möjliga utsträckning).

Kompass (i största möjliga utsträckning).

Klocka (i största möjliga utsträckning).

Ficklampa med reservbatteri (i största möjliga utsträckning).

Kikare (för befälhavare m fl).

Kartvinkelmätare (för befälhavare m fl).

¹⁾ Kan i stället medföras gemensamt vid förbandet av därtill utsedd personal.

²⁾ Omkring 1500 gr per man och dag bör beräknas; maten koncentrerad, lätt att tillaga, kraftig och närande.

Materiel för bärning.

Ryggsäck.

Ammunitionsgördel — eller anordningar av annat slag för ammunitionens förvarande och bärande.

Ev persedelpåse.

Mattornister eller väska — även användbar för bärande av ammunition.

Skidmateriel.

Skidor (terräng- eller fjällskidor); bindningar enkla, praktiska och starka, lätta att reparera och väl tillpassade. (Bindningar med tårem är därför att föredraga.)

Skidstavar (starka, ej spröda).

Skidreparationsgrejor och skidvallor, därest dessa icke medföres av särskild personal vid förbandet; dock alltid snören och remmar i reserv.

Bindningens tåjärn skall passas av noga, så att foten sitter stadigt, lagom inskjuten i järnet och med sin medellinje parallell med skidan. Foten bör icke kunna skjutas in längre än att tåremmen vilar över stortåns främre del. Tåremmen får icke dragas åt hårt. Baktill skall bindningen, erforderligt åtstramad, vila på (i) lämplig anordning på skons klack (icke högre upp).

Skidor skall alltid vara väl vallade.

Grundvallning avser främst att skydda träet mot slitning och väta.

Ytvallning avser att förbättra glidet.

Vid den dagliga tillsynen — samt i övrigt då så erfordras:

befrias skidor och bindningar från is och snö (glidytan får härvid icke skrapas med skarpt föremål som kan riva i trädet);

uppmjukas bindningarna;

överses stavar (spetsar, trissor, handremmar).

Vid behov sättes skidorna i spänn.

Vapen och ammunition.

Verktyg m m.

Yxa eller spade eller järntrådssax eller vatten-
ämbar av väv.

Gemensam utrustning för enheten ¹⁾.

För plutonen — i tillämpliga delar för gruppen
(patrullen) med hänsyn till rådande förhållanden och
uppdragets art.

Sjukvårds- och förbandsmateriel.

Kokmateriel och proviant.

Häri bör bl a ingå medel för snabbt uppgörande
av eld.

Observations- och eldledningsmateriel.

Bl a kikare för chef; ev även för annan personal;
visselpipa för viss personal.

Signalmateriel.

Signalpistol; ev radiostation m m.

¹⁾ En detaljerad redogörelse härför skulle föra för långt
och ta för stort utrymme. Det viktigaste är, att den enskilde
vet, vad han behöver i utrustningsväg och hur detta bör vara
beskaffat. Vid organiserande av förband finnes i regel per-
sonal, som — med eller utan hjälp av tillgängliga utrust-
ningslistor — kan, alltefter tillgång på materiel, nöjaktigt
ordna utrustningen.

Sprängmateriel, handgranater, samt ammunition i reserv.

Skidreparationsmateriel.

Transportmateriel.

Pulkor eller skidkälkar m m.

Tältmateriel m m.

Häri bör bl a ingå medel för snabbt uppgörande av eld, stormlyktor och stearinljus.

14.

Orientering.

Karta.

En karta är en förminskad avbildning av jordytan (terrängen).

Kartans *skala* anger förhållandet mellan avstånd på kartan och på marken.

Karta i skala.	Avstånd på kartan.	Avstånd i terrängen.
1 : 100000	1 mm	100 m
1 : 100000	1 cm	1 km
1 : 100000	1 dm	10 km (en "mil")
1 : 200000	1 mm	200 m
1 : 200000	1 cm	2 km
1 : 200000	1 dm	20 km (två "mil")

Genom olika tecken (beteckningar) på kartan anges terrängens ytformer, terrängbeklädnad samt föremål och anläggningar i terrängen.

Observera noga om höjdsiffrorna äro i *meter* eller i *fot*. (1 meter ungefär lika med 3 fot.)

På kartan tryckta från kant till kant gående fina linjer kallas:

i *norr*—*syd*: *meridianer*;

i *öst*—*väst*: *paralleller*.

För att underlätta målangivning m m är på vissa kartor påtryckt ett rutnät.

Grader och streck.

Cirkeln indelas i 360° (*grader*).

En *riktning*, *marschriktning* eller *kurs* anges antingen medelst *två punkter* (utgångspunkt och mål — eller två punkter liggande på marschriktningen eller kursen) eller blott i *grader* (*streck*).

I senare fallet betecknar antalet grader (*streck*) storleken av *den vinkel som bildas mellan nordriktningen* (geografiskt *norr*, *meridianen*) och *marschriktningen* (*kursen*). Man räknar alltid åt höger, cirkeln runt.

En cirkel kan även indelas i "*streck*".

På svenska kompasser och instrument med streckindelning är cirkeln indelad i *6300 streck*.

En *grad* är alltså lika med *17.5 streck*.

På vissa kompasser m m är cirkeln indelad i 400° — s k "*nygrader*".

Kontrollera därför alltid kompasserna vid ett förband — om de äro indelade i *grader*, i *streck*, eller i "*nygrader*".

Vid angivande av riktning (*marschriktning*, *kurs*), säg ej endast siffran (*talet*) utan *tillägg därefter ordet: grader*, eller *streck*, eller "*nygrader*". Glöm icke *måttet*, med vilket skall mätas. (Har ju en "*viss betydelse*"!)

Vid målangivning och ledande av eld användes streck. Eldledningsinstrument — kikare i vissa fall — är försedda med streckindelning.

Kompassen, solen, klockan.

Kompassnålen (dess nordände, dess färgade eller märkta del) ställer in sig (pekar, spelar) vanligen icke mot norr (*geografiskt norr*) utan mot s k "kompassnorr".

Vinkeln mellan norr (*geografiskt norr, verkligt norr*) och "kompassnorr" kallas *missvisning*. Denna är obetydlig samt olika på olika platser; på vissa västlig (väster om geografiskt norr) och betecknas då med — (minus), på vissa östlig (öster om geografiskt norr) och betecknas då med + (plus). Te vid:

Trekröset (Sverige—Finland—Norge)	0
Riksgränsen	— 1
Storlien	— 4
Arvika	— 4
Haparanda	+ 2

Kompassnålen är magnetisk och påverkas av järn (stål) och elektrisk ström. Vid avläsande av kompassen (uttagande av kompassvinkel) håll icke kompassen i närheten av järn eller stål (te ett gevär) eller en elektrisk kraftledning.

Solen befinner sig

klockan	i nedanstående riktning			
	Väderstreck	Grader	Streck ¹⁾	"Nygrader"
0000 (2400)	norr (N)	0 (360)	63 00	0 (400)
0100 . . .		15	02 50	
0200 . . .		30	05 25	
0300 . . .	nordöst (NO)	45	07 75	50
0400 . . .		60	10 50	
0500 . . .		75	13 00	
0600 . . .	öst (O)	90	15 75	100
0700 . . .		105	18 25	
0800 . . .		120	21 00	
0900 . . .	sydöst (SO)	135	23 50	150
1000 . . .		150	26 25	
1100 . . .		165	28 75	
1200 . . .	syd (S)	180	31 50	200
1300 . . .		195	34 00	
1400 . . .		210	36 75	
1500 . . .	sydväst (SV)	225	39 25	250
1600 . . .		240	42 00	
1700 . . .		255	44 50	
1800 . . .	väst (V)	270	47 25	300
1900 . . .		285	49 75	
2000 . . .		300	52 50	
2100 . . .	nordväst (NV)	315	55 00	350
2200 . . .		330	57 75	
2300 . . .		345	60 25	
2400 (0000)	norr (N)	360 (0)	63 00	400 (0)

Då solen syns, kan man alltså, med tillhjälp av en rättgående klocka och solens ställning (skuggan av ett lodrätt föremål), klara ut väderstrecken (ungefär). Med tillhjälp av en kompass kan man klara ut vad klockan är (ungefär).

¹⁾ Avrundat till närmaste 25-tal.

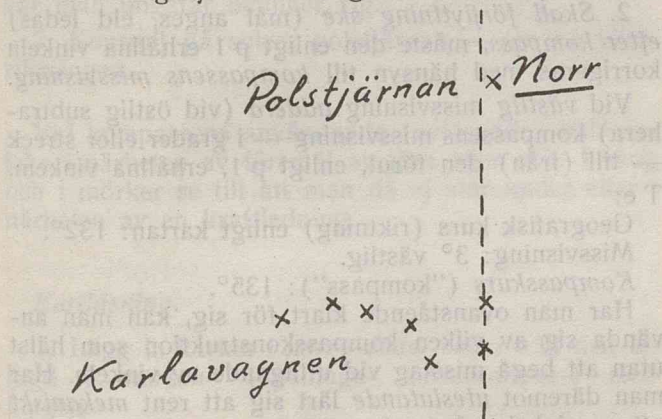
Orientering efter sol och klocka.

1. Lägg (håll) klockan så att *timvisaren* pekar mot solen.

2. Dela vinkeln mellan *timvisaren* och *linjen klockans mittpunkt—siffran 24 (12)* mitt itu.

Den linje, som delar vinkeln mitt itu går i norr (söder)—söder (norr). Förväxla icke norr och söder. Tänk på vad klockan är.

Orientering efter Karlavagnen och Polstjärnan.

Den plats på vilken man befinner sig — *Polstjärnan* anger nordriktningen.

Uttagande av marschriktning eller kurs.

1. Marschriktning (kurs) uttages på kartan genom mätande av *vinkeln mellan meridianen och marschriktningen (kursen)* i fråga.

Kartan behöver därvid icke ligga orienterad (med meridianen i norr—syd).

Vinkeln kan mätas med:

kartvinkelmätare;

gradskiva;

kompass med rörlig dosa, varvid vinkelns storlek fås genom vridning av dosan — avläsande av storleken av vinkeln mellan kartnorr (meridianen) och kursen ¹⁾);

kompass med fast dosa, varvid vinkelns storlek fås genom kompassens flyttande från meridianen till marschriktningen samt avläsande av kompassnålsens utslag i de båda olika lägena.

Kursen (marschriktningen, marschvägen, den *geografiska kursen*, färdvägen) har sålunda erhållits.

2. *Skall förflyttning ske* (mål anges, eld ledas) *efter kompass*, måste den enligt p 1 erhållna vinkeln korrigeras med hänsyn till *kompassens missvisning*.

Vid *västlig* missvisning *addera* (vid *östlig* subtrahera) kompassens missvisning — i grader eller streck — till (från) den förut, enligt p 1, erhållna vinkeln.

T e:

Geografisk kurs (riktning) enligt kartan: 132° .

Missvisning: 3° västlig.

Kompasskurs ("kompass"): 135° .

Har man ovanstående klart för sig, kan man använda sig av vilken kompasskonstruktion som helst utan att begå misstag vid uttagande av vinkeln. Har man däremot *uteslutande* lärt sig att rent *mekaniskt* uttaga vinkeln på en *viss sorts* kompass, kan man lätt göra fel, då man får en kompass av annan konstruktion i handen.

Förflyttning efter kompass.

1. Rätt kompassvinkel! och kompassens långsida, linjal eller syftmedel visar den rätta kursen.

2. Riktpunkter! och vid behov mellanpunkter i terrängen.

¹⁾ Kompassen lägges med lådans långsida eller linjalens kant *längs* marschriktningen (kursen), och med lådans lock i marschriktningen (mot målet).

3. Kontroll vid behov — vid lämpliga tillfällen — att rätt kurs hålles.

4. Kontroll vid lämpliga tillfällen även medelst kartan.

5. Stegning vid behov för att kunna veta — särskilt i betäckt terräng och i mörker — hur långt man gått från utgångspunkten (senaste utgångspunkt); d v s var man enligt kartan befinner sig.

6. Kontroll med klocka, så att man kan bedöma var man ungefär befinner sig.

7. Kontroll på solen, polstjärnan — ev på vindriktningen.

Vid kompassens användande (avläsande) håll den icke i närheten av föremål av järn eller stål. I skog och i mörker se till att man då ej står under eller i närheten av en kraftledning.

Kartläsning.

1. Lägg in kartan i *norr—söder*; eller håll den inlagd i *marsch-* (spanings-, observations-) riktningen.

2. Klargör på vilken *punkt (precis)* man befinner sig. Jämför kartan med terrängen — ytformer, terrängbeklädnad, terrängföremål, avstånd.

3. Genom fortsatt jämförelse mellan terräng och karta

klara ut var kringliggande (för uppgiften och verksamheten betydelsefulla eller intressanta) *terrängföremål äro belägna enligt kartan,*

vid behov tänk efter hur dessa på *begriplig* svenska, muntligt eller skriftligt — samt så enkelt och kortfattat som möjligt — skall kunna anges för en annan person. (*Så att missförstånd icke uppstår!*)

Väderstreckens utklarande medelst karta.

1. Man känner den punkt på kartan, på vilken man befinner sig.

2. Man väljer ett synligt terrängföremål, vars plats på kartan man är säker på. Föremålet ifråga bör ej ligga för nära.

3. En linjal el dyl lägges på kartan längs den linje som förbinder uppehållsplatsen med det valda terrängföremålet.

4. Utan att rubba linjalens läge på kartan, vrides kartan, så att linjalen blir inriktad mot det valda terrängföremålet.

När detta skett är kartan orienterad i norr—syd. Nu kan kartläsningen börja.

Bestämmande medelst karta av den plats på vilken man befinner sig.

1. Man kan på kartan angiva, var två (eller flera) synliga terrängföremål äro belägna. Man känner icke den plats, på vilken man står, och ej heller nordriktningen.

De två synliga terrängföremålen är i detta fall bergstoppen B och kyrkan K.

2. Man vrider (måttar in) kartan, så att man får en syftlinje över B på kartan mot B i terrängen. (Linjal el dyl användes.)

3. Kartan fixeras i detta läge, och rubbas icke. Nordriktningen är nu utklarad.

4. Man syftar över K på kartan mot K i terrängen. Syftlinjen markeras eller utmärkes på lämpligt sätt. Rubba icke under proceduren kartans läge!

5. Den punkt på kartan, där linjen K—K skär linjen B—B, på den punkten befinner man sig.

Kontroll kan tagas medelst syftning mot event ytterligare känt (kända) terrängföremål.

Nu kan kartläsningen börja.

15.

Vissa sifferuppgifter m m.

Val av riktpunkt vid eldgivning med eldhandvapen i terräng med stora terrängvinklar.

Vid eldgivning mot mål, beläget högre eller lägre än skyttens plats, går projektilen över (slår bortom) målet.

Vinkeln mellan horisontalplanet och syftlinjen till målet benämnes *terrängvinkel*. Är målet beläget högre än skytten benämnes terrängvinkeln positiv (t e $+30^\circ$); i motsatt fall benämnes den negativ (t e -30°).

Ju *större terrängvinkeln* är och ju *större avståndet* till målet är, desto *lägre riktpunkt* måste man — då vald uppsättning svarar mot avståndet i fråga — taga för att projektilen skall träffa målet. Handvapenskyttar — ävensom kulspruteskyttar — få icke glömma bort detta vid eldstrid i terräng med branta utför- och uppförsluttningar.

För val av riktpunkt vid stora terrängvinklar kan följande allmänna minnesregel uppställas:

Rikta

på 100 m	1 dm lägre
„ 200 „	2 „ „
„ 300 „	3 „ „
„ 400 „	4 „ „

än den riktpunkt som väljes med hänsynstagande till övriga faktorer, vilka inverka på val av riktpunkt.

För att kunna skjuta in sig fort och säkert — särskilt i bergsterräng — avge de första skotten med *spärljusammunitiön*, om sådan finns med.

Vid eldgivning över *jämn och snötäckt terräng* — där det är svårt att uppskatta avstånd någorlunda rik-

tigt — använd om möjligt även där spårlyssammunion vid de första skotten.

Bärförmåga hos fast is.

Enstaka karlar	5 cm
Grupp i kolonn	10 cm
Personbil	20 cm
2 tons lastbil	30 cm
3 tons lastbil	35 cm

Efter ihållande töväder minskas isens bärighet avsevärt. Porös väris har ringa bärighet. I strömvatten växlar isens tjocklek avsevärt, även på närliggande ställen. Vid stränder förekommer stundom att isen icke vilar på vattnet.

Vid färd över sjöar och vattendrag där isen kan befaras vara svag, bör man frigöra skorna från skidbindningarna och skida fram med fötterna löst inpassade i tåjärnen. Är isen (mycket) svag, bäres ryggsäcken endast med ena axelremmen, eller bäres så mycket som möjligt av packning och vapen i handen (händerna).

Mot projektiler från eldhandvapen skyddar:

packad snö	minst 2.0 m
isblock i vall	1.5 "
växande furu (gran)	0.8 "
torr furu (gran)	1.0 "
tegelstensmur	0.3 "
sand (grus, pinnmo)	0.75 "
mossjord, fuktig lera	2.0 "
åkerjord	1.0 "

Användande av nedslagshandgranater i lös snö.

Är snön (mycket) lös, kan det inträffa att en relativt stor procent av kastade nedslagshandgranater icke krevera.

Tidhandgranater äro därför att föredraga.

Undvik om möjligt att gå över snötäckt terräng, där icke kreverade nedslagshandgranater ("blindgångare") kunna ligga.

Dynamit.

Dynamit fryser vid -20° C och är då *mycket stötkänslig*. Den tinas upp försiktigt — dock högst till $+60^{\circ}$ C; icke vid öppen eld.

16.

Första förband, sårskador, stillande av blödnigar.

Första förband m m.

Första förband utgöres av 2 gaskompresser, en fastsittande och en skjutbar, 1 gasbinda, 1 pappersomslag med tryckt bruksanvisning och 1 vattentätt tygomslag med anvisning om, hur förbandet öppnas.

Förbandet användes på följande sätt:

1. Tag fram förbandet.
2. Blotta såret utan att beröra det med händerna.
3. Tag bort omslaget.
4. Fatta gasbindan med högra handen och den märkta kompressen med den vänstra.
5. Veckla upp kompressen genom att föra isär händerna. Den sida som därvid är uppåt läggs mot såret.
6. Den skjutbara kompressen kan antingen föras intill den fastsittande eller täcka ett sår i närheten.
7. Rulla bindan stadigt kring kompresserna och fäst den genom att riva isär och knyta den.

Berör aldrig ett sår direkt med fingrarna.

Före behandling av sårskador rengör händerna grundligt, om möjligt skölj dem med något desinficerande medel.

Är sår med omgivande delar nedsmutsat, tvättas det med desinficerande lösning. Splitter av glas, trä eller metall skall avlägsnas så snart ske kan.

Lägg aldrig häftplåster, bomull eller någon sorts vadd direkt på sår.

Åtgärder vid stillande av blödningar.

Blödning från	Åtgärder
Huvudet	Hoptryckning av halspulsådern mot kotpelaren vid sidan av strupen strax över nyckelbenet.
Hjässan	Hoptryckning vid tinningen av pulsådern därstädes.
Ansiktets mjukdelar	Hoptryckning av ansiktspulsådern mitt utanpå underkäkens utsida.
Näsan	Bekvämt upprätt sittande ställning, med huvudet lätt framåtlutat och understött. Hopklämning av näsan, lugna djupa andetag genom munnen.
Axeln	Hoptryckning av armpulsådern ovan nyckelbenet mot första revbenet.
Överarmen och armbågen	1. Hoptryckning av armpulsådern i överarmens insida. 2. Elastisk binda över blödningsstället.

Blödning från	Åtgärder
Underarmen och handen	1. Hårt hoprullad kompress i armbågsvecket samt kraftig uppåtböjning av underarmen (armen dubbelvikes). 2. Elastisk binda å över- eller underarmen.
Låret och knäet	1. Hoptryckning av benpulsådern omedelbart nedanför ljumskan. 2. Elastisk binda ovanför blödningsstället.
Underbenet och foten	1. Hoptryckning av benpulsådern i knävecket. 2. Hårt hoprullad kompress i knävecket samt kraftig uppåtböjning av underbenet (benet dubbelvikes). 3. Elastisk binda å över- eller underbenet.

Blödningar från huvudet kunna nästan alltid stillas genom att lägga på ett förband och hårt draga till dess binda. Om blödningen ej stannar vid denna åtgärd, så tryck med ett eller ett par finger mot nedanför liggande bendel av ansiktet; trycket skall åstadkommas utanpå förbandet. Kring halsen åtsittande klädesplagg uppklippas eller lossas på annat sätt.

Blödningar från handens insida kunna stillas genom att rulla ihop ett mindre förband till en boll, så att kompressen täcker bomullen, och sedan knyta handen hårt kring det hoprullade förbandet och till

sist linda bindan hårt utanpå handryggen och fingrarna.

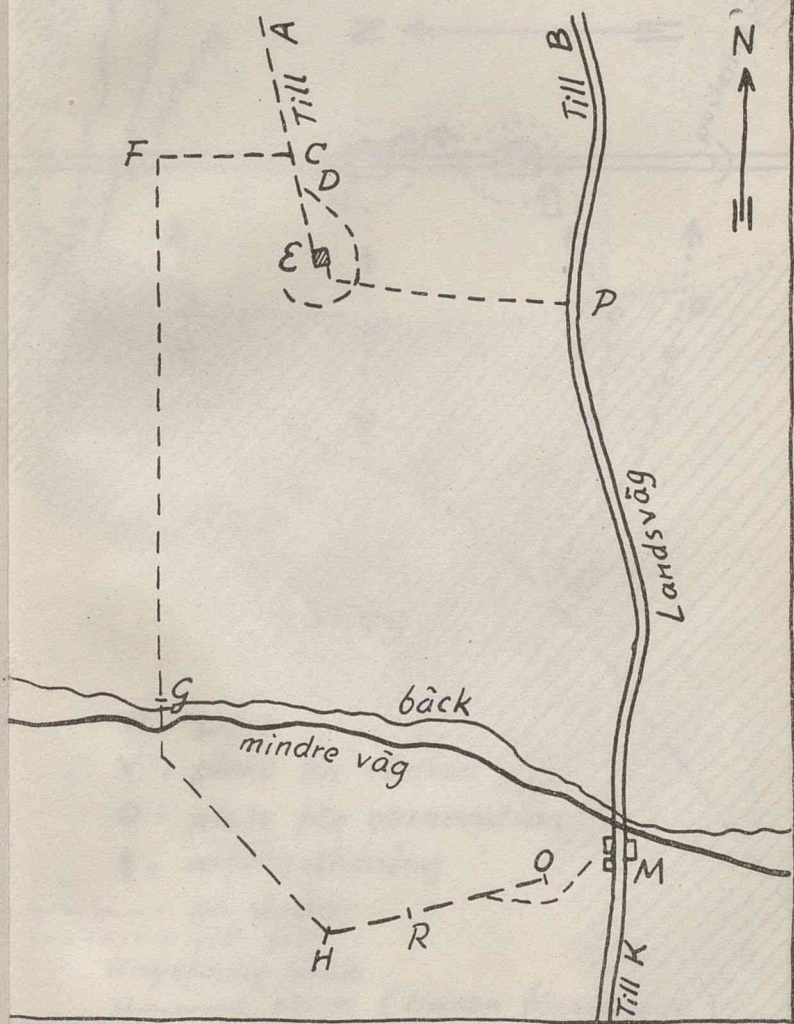
Elastisk binda pålägges sålunda. Den lagom tänjda bindan viras runt armen eller benet 4—5 varv. Fästandet tillgår så, att den upprullade resten av bindan inskjutes under det yttersta pålagda varvet. *Den får kvarligga högst två timmar, då annars fara för kallbrand i den åtsnörda armen uppstår.*

I *brist på elastisk binda* kan det någon gång bli nödvändigt att använda *provisoriska bindor* av något slag, t. e. band, halsdukar, hängslen o. s. v. Tilldragningen kan då ske med en pinne el. dyl, förmedelst vilken bandet eller halsduken tillvrides. Fastgörningen sker därpå genom att fästa pinnen med ett annat band eller halsduk. *Denna metod är dock farlig och bör icke komma till användning annat än vid överhängande livsfara.* Dessutom kan det givas tillfällen, då fingertryck över stora pulsådror kan bli nödvändigt, och då fingertryck måste utövas direkt mot blödande blodkärl i sår. *Även denna metod bör användas blott vid synbar livsfara.*

Skiss n:r 1

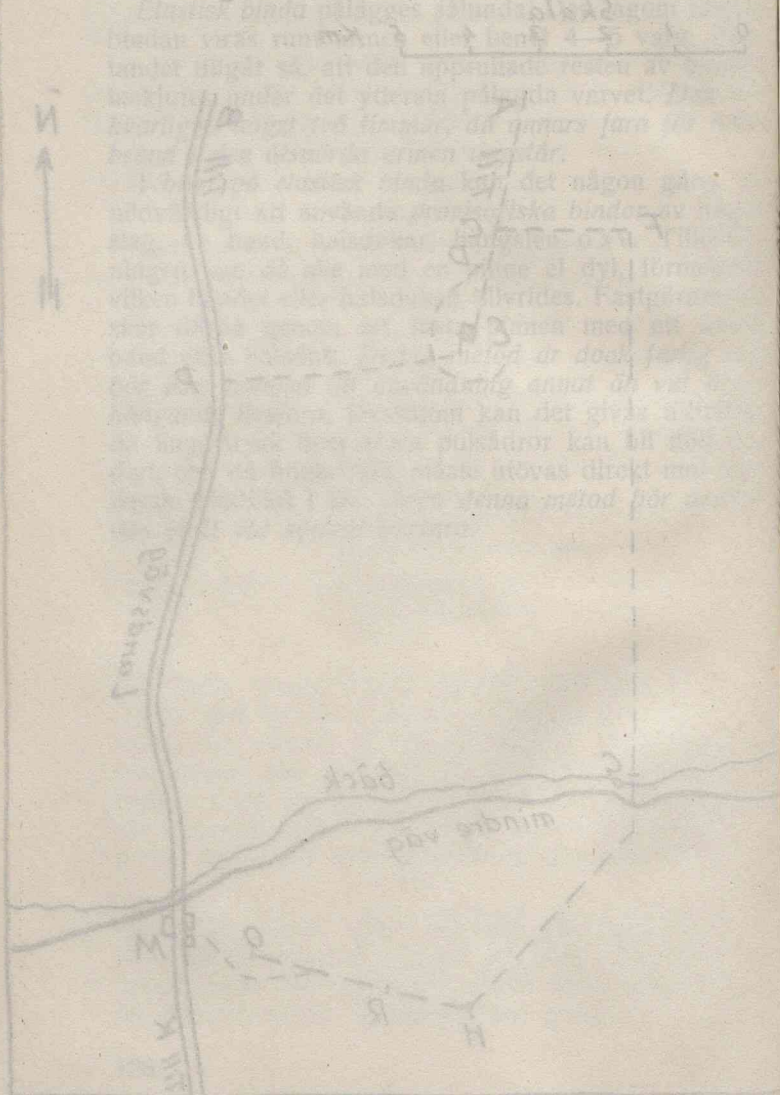
över plutonens framryckning till M.

Skala
0 1 2 3 4 5 Km

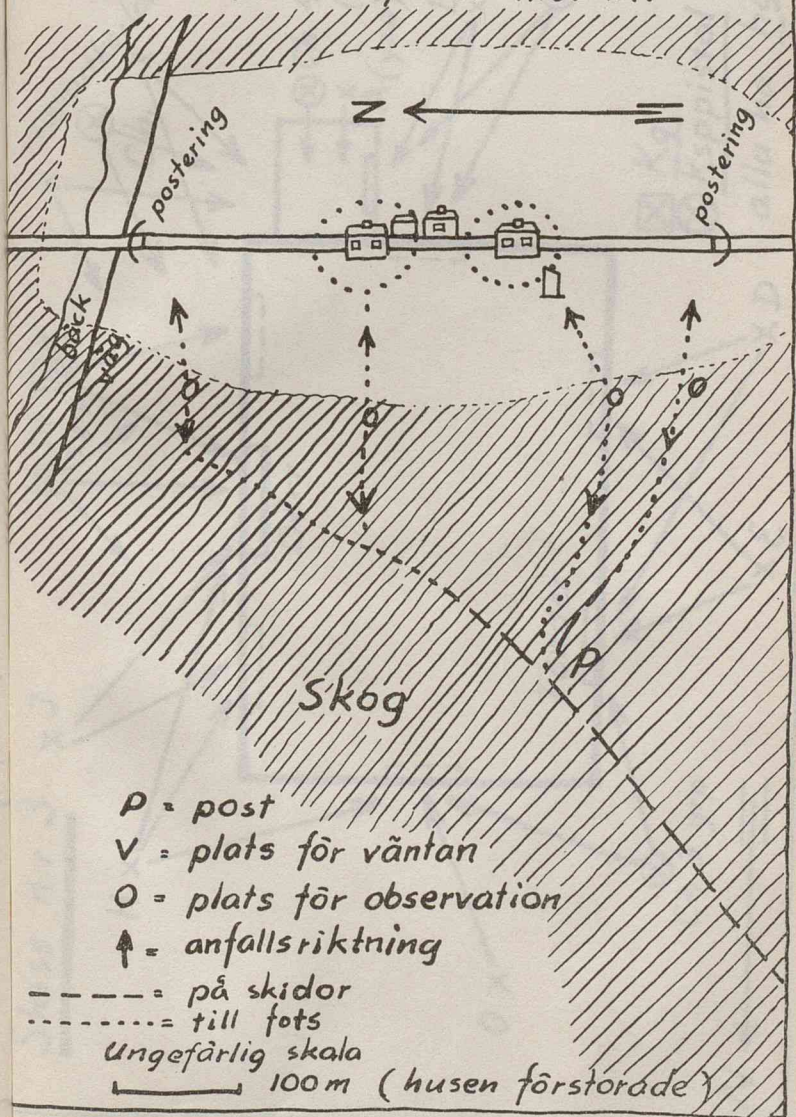

2 K 22. M 1
 över planens framrykning till M.

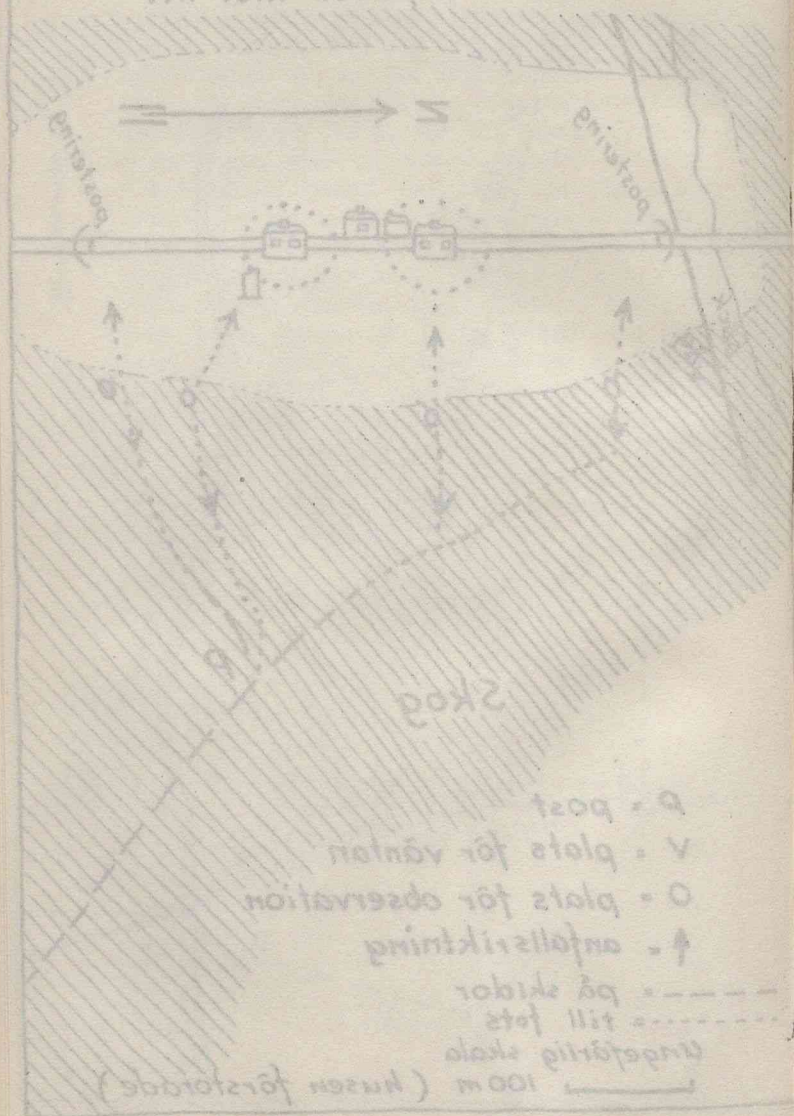
N
 ↑
 M

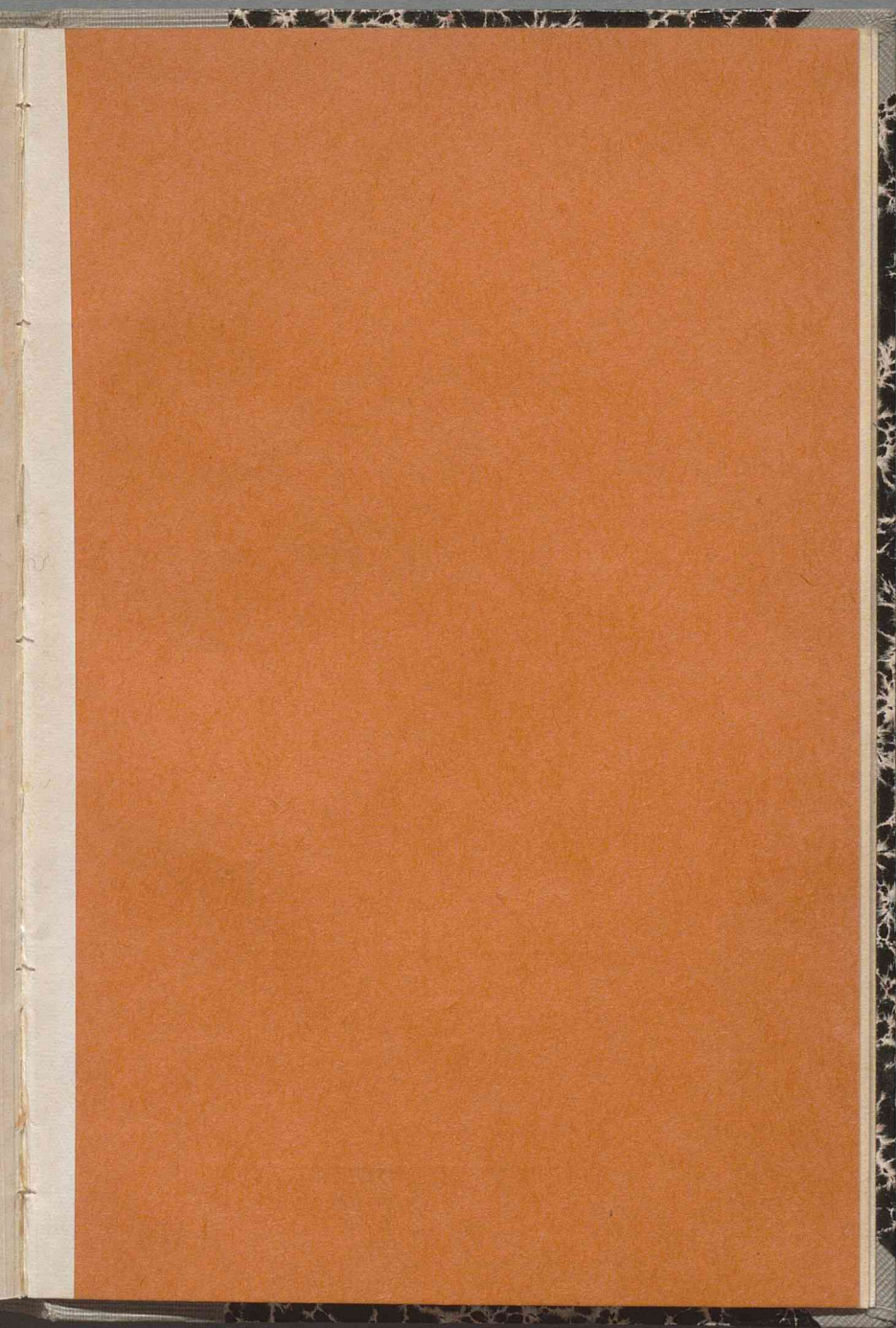

Skiss (n:r 2)
 över anfallet mot M.

Skiss (nr 2)
Över anfalllet mot M.

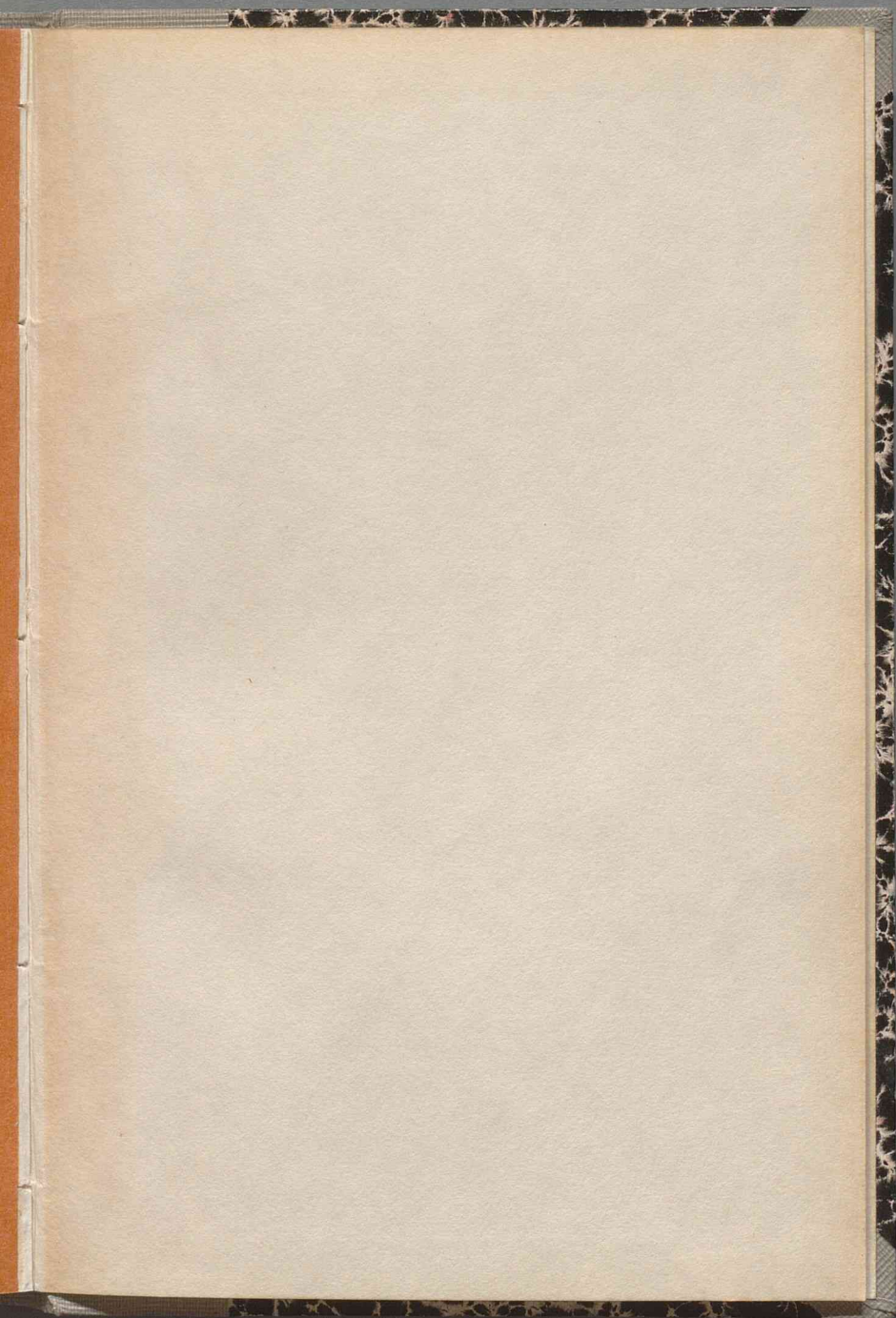
TRYCKERIAKTIEBOLAGET

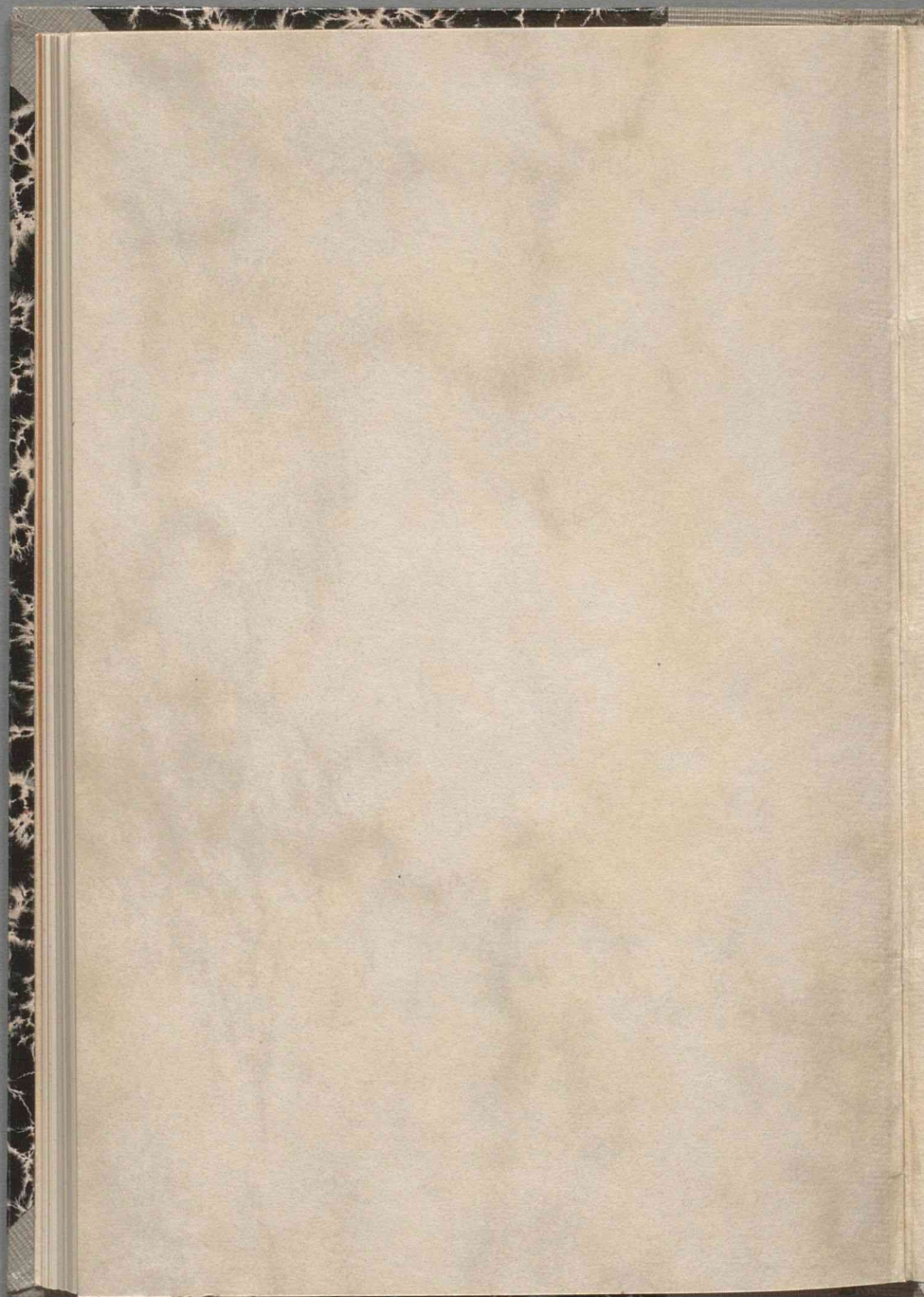
C. A. ANDERSSON & C:o

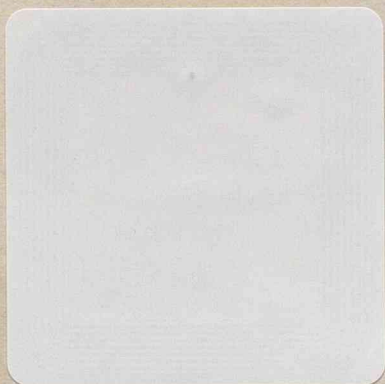
Hjulhamngatan 5, Malmö

Pris kr. 3:—

inkl. oms.

W. & L. Larsson
Bokbinderi

Kungl. biblioteket, Stockholm

50001

000 815 395